

"JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE
PARKOVE CRNE GORE SA PO"
Broj 01-1958
Podgorica 09.06.2026.

**JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE
CRNE GORE**

Nacionalni park
LOVĆEN

NACIONALNI PARK LOVĆEN

**IZVJEŠTAJ O REALIZACIJI PROGRAMA UPRAVLJANJA
ZA 2025. GODINU**

Podgorica, februar 2026. godine

Sadržaj:

1. UVOD	3
1.1. Zakonska regulativa	3
1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG	4
1.3. Organizacija poslovanja NP Lovćen	5
1.4. Zapošljavanje u izvještavanoj godini	7
1.5. Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih	8
2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE	13
2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena.....	13
2.2. Stručna zaštita.....	16
3. REALIZACIJA PROGRAMA UPRAVLJANJA.....	16
3.1. Ocjena stanja.....	38
4. POSJETE NP LOVĆEN	49
5. PROJEKTI	50
6. KONCESIJSKA ODOBRENJA I ZAKUP PRIVREMENIH OBJEKATA	56
7. NAUČNO-ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI.....	56
8. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA I OSTVARENI PRIHODI OD NAKNADA ZA KORIŠĆENJE DOBARA	56
9. ZAVRŠNA RAZMATRANJA I PREPORUKE.....	59
10. TABELARNI PRIKAZ CILJEVA I AKTIVNOSTI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU	65
PRILOG	95

Podaci o zaposlenim licima upravljača zaštićenim područjem koja su obradila izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja.

Tabela 1: Obradivači Izvještaja o realizaciji godišnjeg programa upravljanja

IME I PREZIME	RADNO MJESTO ILI FUNKCIJA	ORGANIZACIONA JEDINICA
Kata Varagić	direktorica NP Lovćen	NP Lovćen
Željko Zvicer	šef služne zaštite	NP Lovćen
Božidar Proročić	stručni saradnik za promociju i edukaciju	NP Lovćen
Mirko Laličić	stručni saradnik za saradnju sa lokalnim zajednicama	NP Lovćen
mr Nela Vešović Dubak	pomoćnica direktora za zaštitu, održivi razvoj i turizam	Služba direktora
Mirza Tahirović	pomoćnik direktora za finansijske i opšte poslove	Služba direktora
Hajdana Ilić Božović	šefica Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Jovana Bojičić	šefica Službe za promociju, marketing i turizam	Služba za promociju, marketing i turizam
mr Maša Vučinić	šefica Službe za projekte i međunarodnu saradnju	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Veselin Živanović	šef Službe za monitoring i kontrolu	Služba za kontrolu i monitoring
Almin Muković	šef Službe za logistiku	Služba za logistiku
Zeid Škrijelj	šef Službe za javne nabavke	Služba za javne nabavke
Ivana Milović	rukovoditeljka Odjeljenja za zaštitu prirodne baštine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
dr Veselin Luburić	rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Irena Sekulić-Đukić	Stručni saradnik za pravne poslove	Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Slavica Đurišić	stručna saradnica za floru i vegetaciju	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
mr Ivana Džaković	stručna saradnica za floru i vegetaciju	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
mr Slobodan Stijepović	stručni saradnik za oblast šumarstva	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
mr Ibrahim Fazlić	stručni saradnik za oblast šumarstva	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Ana Uskoković	stručna saradnica za ornitofaunu	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Maja Radunović	Stručna saradnica za faunu vodozenaca i gmizavaca	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
mr Mojaš Đurović	stručni saradnik za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Jelena Radunović	stručna saradnica za zaštitu životne sredine	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Radmila Vujotić	stručna saradnica za zaštitu prostora	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Snežana Vukotić	stručna saradnica za etnografsku baštinu	Služba za promociju, marketing i turizam
Marijana Džaković	stručna saradnica za medije	Služba za promociju, marketing i turizam
Milica Novaković	stručna saradnica za medije	Služba za promociju, marketing i turizam
mr Aleksandra Vujović	stručna saradnica za promociju i edukaciju	Služba za promociju, marketing i turizam
Marina Kojović	stručna saradnica za promociju i edukaciju	Služba za promociju, marketing i turizam
Maja Raonic	stručna saradnica za odnose s javnošću	Služba za promociju, marketing i turizam
Bogdan Đurašković	stručni saradnik za turizam	Služba za promociju, marketing i turizam
mr Željka Vuković	stručna saradnica za promociju i edukaciju	Služba za promociju, marketing i turizam
Svetlana Vukčević	stručna saradnica za marketing u turizmu	Služba za promociju, marketing i turizam
Mihailo Pavićević	stručni saradnik za digitalni dizajn i marketing	Služba za promociju, marketing i turizam
Jasmin Medunjanin	stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Srećko Grabovica	stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Dragiša Damjenović	stručni saradnik za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Danilo Popović	pripravnik	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Bojana Mijović	stručna saradnica za projekte	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Bjanka Prakljačić	stručna saradnica za međunarodnu saradnju	Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Anja Brajović	stručna saradnica za kontrolu i monitoring	Služba za kontrolu i monitoring

1. UVOD

1.1. Zakonska regulativa

Temeljni propis kojim se uređuje zaštita i očuvanje prirode je Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 54/16, 18/19 i 84/24), kojim se definišu kategorije zaštićenih područja, subjekti zaštite, njihova prava i obaveze, kao i osnovna planska dokumenta za upravljanje.

U skladu sa članom 58 Zakona o zaštiti prirode, Plan upravljanja donosi se za period od pet godina i predstavlja osnovni planski dokument za zaštićeno područje, dok se njegova realizacija sprovodi putem godišnjih programa upravljanja. Godišnji program upravljanja izrađuje i donosi upravljač, uz saglasnost nadležnog organa, a dostavlja ga nadležnom ministarstvu do 30. novembra tekuće godine za narednu godinu.

Član 56 istog Zakona propisuje obavezu upravljača da Ministarstvu dostavlja izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja, uključujući podatke o sprovedenim mjerama, utrošenim finansijskim sredstvima i ostvarenim rezultatima.

Dodatno, član 58 i 59 Zakona o zaštiti prirode preciziraju da se izvještaj dostavlja najkasnije do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu, te da naročito sadrži podatke o realizaciji mjera zaštite, stepenu realizacije aktivnosti prema indikatorima uspješnosti, posjetama zaštićenom području, kao i finansijskim sredstvima utrošenim za zaštitu i ostvarenim prihodima. Ove odredbe predstavljaju neposredni zakonski osnov za strukturu i sadržinu Izvještaja o realizaciji Programa upravljanja.

Zakon o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“, br. 28/14, 39/16 i 84/24) uređuje upravljanje nacionalnim parkovima kao zaštićenim prirodnim dobrima od posebnog značaja i djelatnost od javnog interesa.

U skladu sa članom 6 ovog Zakona, upravljanje nacionalnim parkovima vrši se na osnovu plana upravljanja i godišnjih programa upravljanja. Član 14 propisuje da se zaštita, unapređenje i razvoj nacionalnih parkova sprovode na osnovu prostornog plana posebne namjene, plana upravljanja i godišnjeg programa upravljanja, uz saglasnost nadležnog ministarstva. Član 15 Zakona o nacionalnim parkovima propisuje da godišnji program upravljanja naročito sadrži mjere zaštite, očuvanja, unapređenja i korišćenja dobara nacionalnog parka, prioritetne aktivnosti, način sprovođenja zaštite i potrebna finansijska sredstva, te da je upravljač dužan dostaviti nadležnom ministarstvu izvještaj o realizaciji godišnjeg programa upravljanja do 1. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Iz navedenog zakonodavnog okvira proizlazi da je Godišnji program upravljanja operativni instrument sprovođenja petogodišnjeg Plana upravljanja, dok je Izvještaj o njegovoj realizaciji zakonom propisani mehanizam nadzora, kontrole zakonitosti i ocjene efikasnosti sprovođenja mjera zaštite, kao i transparentnog izvještavanja o ostvarivanju ciljeva zaštite i održivog razvoja.

1.2. Organizacija poslovanja JPNPCG

Zaštita, unaprjeđivanje i razvoj nacionalnih parkova predstavljaju djelatnost od javnog interesa. Nacionalnim parkovima upravlja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore, kao pravno lice sa pravima i obavezama utvrđenim Zakonom o zaštiti prirode („Sl. list CG“, br. 054/16, 018/19, 084/24), Zakonom o nacionalnim parkovima („Sl. list CG“, br. 28/14 i 39/16), Odlukom o organizovanju Javnog preduzeća za nacionalne parkove („Sl. list CG“, br. 20/11) i Statutom Javnog preduzeća 01-689 od 07.06.2011. godine, koje je osnovala Skupština Crne Gore i koje ispunjava zakonom propisane uslove za upravljanje zaštićenim prirodnim dobrima u pogledu stručnog kadra i organizacione osposobljenosti.

Javno preduzeće upravlja nacionalnim parkovima „Biogradska gora“, „Durmitor“, „Lovćen“, „Skadarsko jezero“ i „Prokletije“, a Javno preduzeće je nadležno i za upravljanje svim drugim zaštićenim područjima koja se nalaze u granicama nacionalnih parkova.

Djelatnost Preduzeća utvrđena Statutom obavlja se u unutrašnjim organizacionim jedinicama i to u:

- Nacionalnom parku „Biogradska gora“;
- Nacionalnom parku „Durmitor“;
- Nacionalnom parku „Lovćen“;
- Nacionalnom parku „Skadarsko jezero“
- Nacionalnom parku „Prokletije“.

Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija na nivou Preduzeća obrazovane su Službe zajedničkih poslova.

Djelatnost u unutrašnjim organizacionim jedinicama obavlja se u okviru:

- Odjeljenja za administrativno tehničke poslove,
- Službe za fizičku zaštitu,
- Službe za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture,
- Odjeljenja za naplatu.

U službama zajedničkih poslova djelatnost se obavlja u okviru:

- Službe direktora,
- Službe finansija,
- Službe za kadrovske, pravne i opšte poslove,
- Službe za kontrolu i monitoring,
- Službe za logistiku,
- Služba za javne nabavke,
- Službe za projekte i međunarodnu saradnju,
- Službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj,
- Službe za promociju, marketing i turizam.

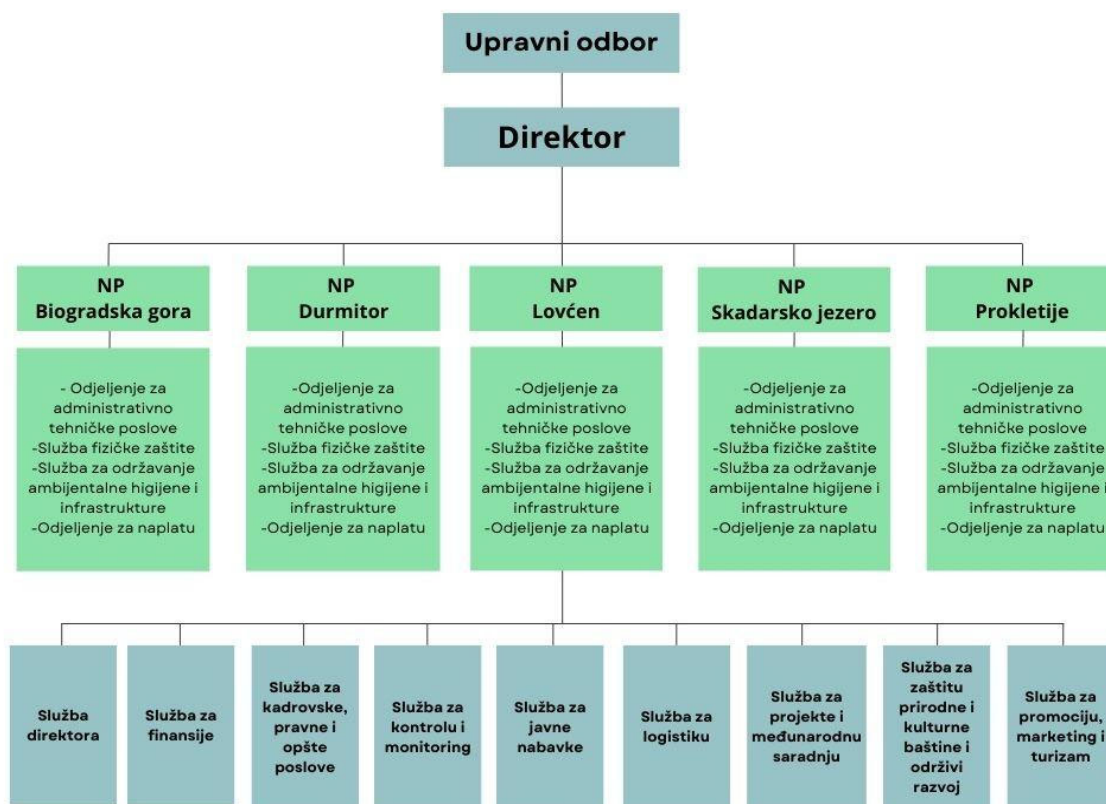
Organi Preduzeća su upravni odbor i direktor. Upravni odbor je organ upravljanja Preduzeća, dok direktor organ rukovođenja Preduzećem. Upravni odbor i direktora Preduzeća imenuje Vlada Crne Gore.

Preduzećem rukovodi direktor sa pravima, ovlašćenjima i odgovornostima utvrđenim Zakonom i Statutom Preduzeća.

Dio svojih ovlaštenja direktor može, u skladu sa Statutom Preduzeća, prenijeti na zaposlene sa posebnim ovlaštenjima i odgovornostima.

Radom organizacione jedinice rukovodi direktor organizacione jedinice, a radom službi rukovode šefovi.

Međusobni odnosi unutrašnjih organizacionih jedinica Preduzeća zasnivaju se na načelima jedinstva u izvršavanju poslova iz djelokruga rada Preduzeća, uzajamne saradnje, obavještavanja i dogovaranja, poštovanja prava, dužnosti i odgovornosti, u skladu sa zakonom i opštim aktima Preduzeća. Za vršenje pojedinih poslova koji zahtijevaju zajednički rad više organizacionih jedinica, kao i za realizovanje drugih poslova, direktor Preduzeća može obrazovati stručne komisije, radne grupe i druga ad hoc tijela. Pored nacionalnih parkova, JPNPCG upravlja parkom prirode Ulcinjiska solana i spomenikom prirode Botanički vrt Dulovine.

Grafikon 1: Organizacija poslovanja JPNPCG

1.3. Organizacija poslovanja NP Lovćen

Direktor Nacionalnog parka Lovćen rukovodi radom organizacione jedinice, kao i svim službama koje obavljaju poslove za potrebe ovog Parka. Nadzire i koordinira sve aktivnosti u nacionalnom parku i odgovara za rad organizacione jedinice kojom rukovodi.

U okviru ove, kao i u okviru svih organizacionih jedinica preduzeća, formirane su sljedeće službe i odjeljenja:

- Odjeljenje za administrativno-tehničke poslove vrši administrativne, opšte i tehničke poslove; učestvuje u izradi analiza i izvještaja za potrebe organa Preduzeća; učestvuje u realizaciji mjera zaštite, unapređivanja i korišćenja dobara nacionalnih parkova utvrđenih Planovima i Programima upravljanja; učestvuje u ostvarivanju saradnje sa lokalnim zajednicama i vrši druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Služba za fizičku zaštitu vrši poslove propisane zakonima i odgovarajućim aktima Preduzeća; poslove fizičke zaštite dobara nacionalnih parkova od protivpravnog korišćenja; preduzima mjere za održavanje unutrašnjeg reda u nacionalnim parkovima i propisanih režima zaštite; prijavljuje sve fizičke promjene u nacionalnim parkovima (izgradnja objekata i izvođenje drugih radova), podnosi prijave protiv građana zatečenih u obavljanju protivpravnih radnji; učestvuje u kvantitativnom monitoringu faune, njihovoj prihrani i zaštiti; vrši naplatu dijela propisanih naknada; kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture učestvuje u poslovima održavanja infrastrukture parka, pješačkih i edukativno-tematskih staza i drugih uređenih površina na prostoru nacionalnog parka, kao i održavanje higijene na njima; vrši postavljanje mobilijara na svim uređenim površinama i njihovo održavanje; učestvuje u postavljanju informativnih tabli i signalizacije i vrši njihovo održavanje; vrši poslove izrade, postavljanja i održavanja mobilijara za prihranjivanje životinjskih vrsta; učestvuje u poslovima održavanja šumskog reda; učestvuje u proizvodnji šumskog sadnog materijala i pošumnjavanju, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.
- Odjeljenje za naplatu vrši naplatu naknada shodno „Odluci o visini i načinu plaćanja i obračuna naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova Crne Gore“, vrši prodaju suvenira, pruža osnovne informacije o sadržajima parka, zadužuje i razdužuje ulaznice i ostale hartije od vrijednosti, vrši poslove na pripremi turističke sezone i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkom.

Svaka od ovih službi/odjeljenja ima svoj specifičan zadatak i doprinosi efikasnom upravljanju i očuvanju Nacionalnog parka Lovćen.

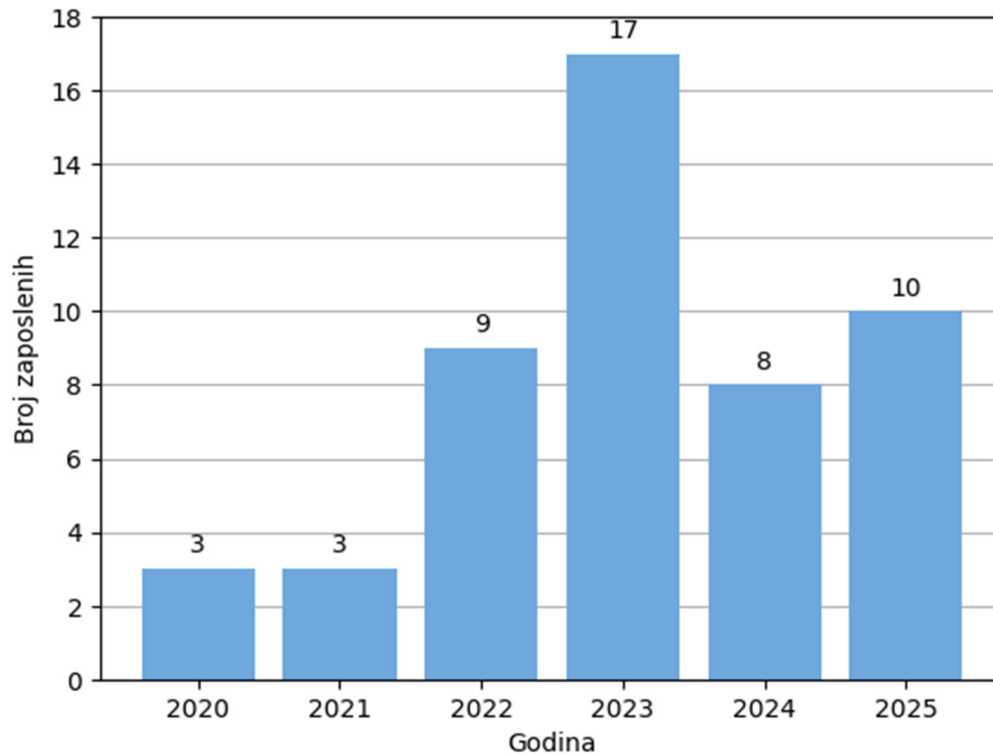

Grafikon 2: Organizacija poslovanja NP Lovćen

1.4. Zapošljavanje u izvještavanoj godini

U periodu od 01.01.2025. godine do 31.12.2025. godine u službama zajedničkih poslova radni odnos na neodređeno vrijeme ugovorom o radu, zasnovalo je jedno lice, a ugovorom o radu na određeno vrijeme tri lica. Takođe, ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovana su dva lica.

U istom periodu u Nacionalnom parku Lovćen radni odnos na određeno vrijeme ugovorom o radu, zasnovala su dva lica. Takođe, ugovorom o privremenim i povremenim poslovima angažovano je dva lica.

Grafikon 3: Broj novozaposlenih u periodu 2020 - 2025.godina

1.5. Stručno usavršavanje i edukacija zaposlenih

Tabela 2: Stručna usavršavanja i edukacija zaposlenih

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Support to the promotion of Civil Society regional actions in the Western Balkans (Phase II)	Western Balkans Fund	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Infomativni dan - program za životnu sredinu i klimatsku akciju - LIFE program	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Info dan za program Interreg IPA Hrvatska - Bosna i Hercegovina - Crna Gora	Evropska Unija	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
Matchmaking događaj - webinar	Con Valore	Bjanka Prakljačić	Stručna saradnica za međunarodnu saradnju
PA.CON II sastanak projektnog tima	Udruga NERDA	Bojana Mijović	Stručna saradnica za projekte
PA.CON II sastanak projektnog tima i upravnog odbora	Općina Nijemci	Bojana Mijović Kata Varagić	Stručna saradnica za projekte Direktor NP Lovćen
Protected Area Management Planning	Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Online obuka - Participatory and Gender-Sensitive Approaches in Forest and Protected Area Management and Community-Based Natural Resource Management	Food and Agriculture Organisation of the United Nations (FAO)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Klimatske promene i korišćenje zemljišta u kontekstu upravljanja požarima na otvorenom prostoru	Landscape Fire Management in the Western Balkans (LFMWB)	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Online obuka - Enhancing biodiversity & interconnectivity by ecological restoration - ReCo	Interreg Central Europe	Ibrahim Fazlić	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Radionica posvećena planiranju razvoja solarne i vjetroenergije u Prijestonici Cetinje	Eco-Team	Mojaš Đurović Ana Uskoković Miodrag Bogdanović Igor Drašković	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine Stručni saradnik za ornitofaunu Stručni saradnik za promociju i edukaciju u NP Lovćen Stručni saradnik za turizam u NP Lovćen
Mjere prevencije i pripremljenosti upravljanja rizicima od katastrofa	Ministarstvo unutrašnjih poslova	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Predstavljanje rezultata nacionalne studije mapiranja optimalnih lokacija za razvoj projekata solarne i vjetroenergije u Crnoj Gori - "Montenegro energy growth and acceleration (mega)"	ECO TIM	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Forest Connect Expert Meeting Involving Protected Area Managers	FC, Austria	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za oblast šumarstva
GEF 7 projekat_Izrada Pravilnika o obilježavanju granica zaštićenih područja	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za oblast šumarstva
Od standarda do ekološkog pakovanja	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Konferencija „Od inicijative do uticaja: Društvena odgovornost kao mjera održive budućnosti“	Institut za standardizaciju Crne Gore ISME	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Prva radionica sa zainteresovanim stranama Izrada Nacionalne strategije biodiverziteta s akcionim planom 2026-2031	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Gef 7	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Okrugli sto Zagađenje poljoprivrednog zemljišta i površinskih voda i uticaj na zdravlje čovjeka	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti	Mojaš Đurović Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u Crnoj Gori radi omogućavanja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	Ministarstvo ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Global water partnership	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Advances in Water Resources Management - An Introductory Course Related to Sustainability, Water and Climate Change Issues	UNESCO	Mojaš Đurović Stevan Marić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine, Stručni saradnik za ihtiofaunu
Budućnost voda u doba klimatskih promjena	Uprava za vode	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionici za jačanje kapaciteta (Trening) o socijalnim i ekološkim mjerama zaštite	GWP	Mojaš Đurović	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Obuka za zaštitara tehničara	UPTC Podgorica	Ivan Šušlavčević Nikola Mihailović Miljan Ivanović Savo Bokan Andrija Ružić Radojica Mučalica	Saradnik za video nadzor
2. sastanak Koordinacionog tijela za unapređenje upravljanja zaštićenim područjima	MERS GEF 7	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Radionica Participativno upravljanje u zaštićenim područjima Crne Gore	Parkovi Dinarida	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Obuka za turističkog vodiča	Univerzitet "Mediteran"	Miodrag Bogdanović	Stručni saradnik za promociju i edukaciju u NP Lovćen
Obuka za korišćenje kasa za prodaju ulaznica	NP Lovćen Bogdan Đurašković	Ratko Zvicer Nikola Jurić Vasilije Karan Igor Kokotović Mladen Božović Jovica Borozan Filip Janković Željko Zvicer Bogdan Petričević Mladen Banović Jošo Maštrap Igor Vujović	Nadzornik Nadzornik Nadzornik Nadzornik Nadzornik Nadzornik Nadzornik Nadzornik Službenik za naplatu Službenik za naplatu Službenik za naplatu Radnik na održavanju parka
Obuka: zaštita na radu	DOO "D&D ING"	Svi zaposleni u NP "Lovćen"	
Obuka za korišćenje softvera za elektronsku naplatu ulaznica	NP Lovćen Bogdan Đurašković	Željko Zvicer Ana Marković Anđela Vujović	Šef Službe zaštite NP Lovćen Stručni saradnik za ekonomske poslove u NP Lovćen Administrativni radnik u NP Lovćen
Panel "Zajedno za prirodu"	JPNPCG	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Zaštićena područja i lokalne zajednice: Izazovi i mogućnosti saradnje	Fond za aktivno građanstvo Parkovi Dinarida	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Radionica: Izrada plana upravljanja za NP Lovćen	JPNPCG	Kata Varagić Božidar Proročić Miodrag Bogdanović Igor Drašković	Direktor NP Lovćen Stručni saradnik za promociju i edukaciju u NP Lovćen Stručni saradnik za promociju i edukaciju u NP Lovćen

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
		Mirko Laličić Aleksandra Vujović Snežana Vukotić Marina Kojović Milica Novaković Marijana Džaković	Stručni saradnik za turizam u NP Lovćen Stručni saradnik za saradnju sa lokalnim zajednicama u NP Lovćen Stručna saradnica za promociju i edukaciju JPNPCG Stručna saradnica za etnografsku baštinu Stručna saradnica za promociju i edukaciju JPNPCG Stručna saradnica za medije JPNPCG Stručna saradnica za medije JPNPCG
MED GIAHS projekat: Radionica o zaštiti katuna	MERS Regionalna razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije	Kata Varagić Božidar Proročić Snežana Vukotić Željka Vuković	NP Lovćen Stručni saradnik za promociju i edukaciju Stručna saradnica za etnografsku baštinu Stručna saradnica za promociju i edukaciju
Međunarodna platforma za velike zvijeri	Sekretarijat DiBaPi Platforme za velike zvijeri Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede MERS Park Prirode Piva Parkovi Dinarida uz podršku WWF Adria.	Igor Kokotović	Nadzornik
Obuka: Jačanje saradnje i razumijevanja među sudijama, tužiocima, inspekcijom, rendžerima i policijom u sprovođenju zakonodavstva o zaštiti prirode	MERS Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, Centar za zaštitu i proučavanje ptica Crne Gore	Igor Kokotović Vasilije Karan	Nadzornik Nadzornik
Obuka: Afrička kuga svinja	Lovački savez Crne Gore	Borožan Jovica Božidar Proročić	Nadzornik Stručni saradnik za promociju i edukaciju
Forest Connect: II nacionalna obuka na temu ekološke povezanosti i koridora	JPNPCG CZIP	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Sedma konferencija Parkova Dinarida	Parkovi Dinarida	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
6. Sastanak Koordinacionog tijela GEF 7	MERS GEF 7	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Seminar Efikasno delegiranje	Privredna komora Crne Gore Elite Academy Balkans	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Seminar Efikasno upravljanje hibridnim timovima	Privredna komora Crne Gore Elite Academy Balkans	Kata Varagić	Direktor NP Lovćen
Međunarodna konferencija "Kulturne i kreativne industrije i baština" panel diskusija	Spomen - dom Reževići	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
Učešće u Strategiji za jačanje upravljanja, promocije i održivog korišćenja kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori	Ministarstvo kulture i medija	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Radionica u okviru projekta "Supporting the transition to Tourism industry 4.0. in Montenegro driven by technologies"	Rektorat Univerziteta Crne Gore	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Okrugli sto "Nova etnologija-od tradicionalno do postmodernog"	CANU	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Nacionalna radionica SMACH , Sustainable Management of Cultural Heritage in the Balkans in Response to Climate Change	Venice International University, Univerzitet Crne Gore kao partner u projektu	Snežana Vukotić	Stručna saradnica za etnografsku baštinu
Online radionica - Integrisana procjena životne sredine i monitoring zasnovan na Rješenjima zasnovanim na prirodi (NbS)	IDEAM konzorcijumENKI, o.p.s. (CZ) LIMNOS (SLO) TC VODE (SLO) ITI (BiH) ENVPRO (CG)	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
Predstavljanje projekta „Čuvaj da te čuvam“	Evropska kuća Bar	Jelena Radunović	Stručna saradnica za zaštitu životne sredine
EU4GREEN BIODIVERSITY WORKSHOP: Invasive alien species in the Western Balkans and the EU	EU4GREEN	Ivana Milović	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
Projekat GCF Water Readiness u Crnoj Gori	GWPO	Ivana Milović	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
POLLINATE – Unapređenje teritorijalnih politika za rješavanje problema opadanja populacije oprašivača	Parkovi Dinarida	Ivana Milović	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prirodne baštine
Jačanje tehničkih i institucionalnih kapaciteta u sektoru voda u CG radi unaprijeđenja inkluzivnih inicijativa za otpornost na klimatske promjene	GWP - Med	Veselin Luburić	Rukovodilac odjeljenja za zaštitu prostora i životne sredine
Ekološki inženjering za održivu CG	MERS	Goran Škatarić	Stručni saradnik za zaštitu životne sredine
Radionica o zaštiti katuna	MERS	Ivana Džaković	Stručna saradnica za floru i vegetaciju
Afrička kuga svinja	Lovački savez CG	Mileta Baltić	nadzornik
Međunarodna konferencija Parkovi Dinarida „globalne perspektive zaštićenih područja u Dinaridima	NVO Parkovi Dinarida	Hajdana Ilić Božović Ivana Džaković Ibrahim Fazlić	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj Stručna saradnica za floru i vegetaciju Stručni saradnik za šumarstvo
IV Dinarski simpozijum o podzemnoj biologiji	Hrvatsko biospeološko društvo	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Početnički kurs za sportsko penjanje	Mali alpinistički klub PG	Belma Šestović	Stručna saradnica za faunu sisara
Potencijali za razvoj pilot projekata karbonskog kreditiranja kroz očuvanje i obnovu tresetišta	NVO EKO- TIM	Hajdana Ilić Božović Jelena Radunović	Šefica službe za zaštitu prirodne i kulturne

Naziv seminara, radionice, obuke	Organizator	Učesnici iz Parka/JPNPCG	Naziv radnog mjesta
			Stručna saradnica za zaštitu žibotne sredine
Primjena smjernica za održivo poslovanje	MERS	Slobodan Stijepović	Stručni saradnik za šumarstvo
Radionica za pisanja PU NP Lovćen 2026-2030	JPNPCG	Zaposleni u JPNPCG i NP Lovćen	Zaposleni u JPNPCG i NP Lovćen

2. REALIZACIJA MJERA ZAŠTITE

2.1. Fizička zaštita i ambijentalna higijena

Prema Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore Služba zaštite vrši poslove propisane zakonima i odgovarajućim aktima Preduzeća; poslove fizičke zaštite dobara nacionalnih parkova od protivpravnog korišćenja; preduzima mjere za održavanje unutrašnjeg reda u nacionalnim parkovima i propisanih režima zaštite; prijavljuje sve fizičke promjene u nacionalnim parkovima (izgradnja objekata i izvođenje drugih radova) podnosi prijave protiv građana zatečenih u obavljanju protivpravnih radnji; učestvuje u kvantitativnom monitoringu faune, njihovoj prihrani i zaštiti; vrši naplatu mandatnih kazni i propisanih naknada; i druge poslove iz djelokruga rada Službe, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkovima karakteristične za određene nacionalne parkove; utvrđuje broj, strukturu i karakter stalnih i privremenih objekata na prostoru pojedinih nacionalnih parkova i odgovorno ažurira evidencije o istima, koje blagovremeno dostavlja direktoru nacionalnog parka.

Radna angažovanost Službe zaštite, koja broji 12 (dvanaest) nadzornika i šefa Službe zaštite, bila je usmjerena na zaštitu dobara Parka i sprječavanje svih nelegalnih radnji i aktivnosti, te procesuiranje lica prema nadležnim institucijama. Nadzornici preduzimaju radnje prema radnim nalogima izdatim od strane šefa Službe zaštite. Tokom 2025. godine Služba zaštite Nacionalnog parka Lovćen se susretala i evidentirala nelegalne aktivnosti i radnje na području NP Lovćen koje se tiču nelegalnog odlaganja otpada, nelegalne gradnje, nelegalne sječe, pojave požara i probleme koje je uzrokovalo prisustvo životinja bez nadzora na prostoru Parka - konji, goveda i psi litalice ali i neodgovornim ponašanjem pojedinaca / posjetilaca koji su upravljali ATV vozilima van dozvoljenih puteva koji su, pored narušavanja ekosistema, ugrozili i svoju bezbjednost. Služba zaštite i NP Lovćen su ostvarili saradnju sa Komunalnom inspekcijom i policijom Prijestonice Cetinje, Upravom policije odnosno Centrom bezbjednosti Cetinje, Vatrogasnom jedinicom Cetinje, CEDIS doo, Inspekcijom za šume, Direktoratom za zaštitu i spasavanje, Ekološkom inspekcijom, Upravom za građevinske poslove i dr. Služba zaštite je tokom programske godine instalirala kamere zamke sa kojih se prikupljao video i foto materijale koji su dostavljani Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine JPNPCG, a cjelokupni materijali su korišćeni za društvene mreže u sklopu promotivnih aktivnosti. Na rad Službe zaštite NP Lovćen negativno je uticalo odsustvo zaposlenih u Službi za naplatu zbog privremene spriječenosti za rad - korišćenja bolovanja. Nedovoljan broj zaposlenih u Službi je onemogućio konstantnu i dvadeset četvoročasovnu kontrolu ulazaka u Park. Služba je tokom godine evidentirala 12 aktivnosti koje su procesuirane: nelegalna sječa (4), sječa za koju je Komisija utvrdila da je izvršena po planu (1), nelegalna gradnja (1), nelegalno postavljanje privremenih objekata (1), vožnja kvad vozila Vučjom stazom (1) i prisustvo krda konja bez nadzora vlasnika (1). Zbog

nedovoljnog broja zaposlenih na izvršavanju poslova naplate ulaska u Park (korišćenje bolovanja), nadzornici su, pored redovnih zaduženja, vršili naplatu, učestvovali u aktivnostima obilježavanja planinarskih staza, gašenju požara koji je zahvatio više lokacija. Tokom 2025. godine pripadnici ove službe su obučeni za: korišćenje kasa za prodaju ulaznica, korišćenje softvera za elektronsku naplatu ulaznica, jačanje saradnje i razumijevanja među sudijama, tužiocima, inspekcijama, rendžerima i policijom u sprovođenju zakonodavstva o zaštiti prirode i prevenciju afričke kuge divljih svinja u lovištima. Uslovi za rad Službe nijesu optimalni. Tokom zimskih mjeseci, Služba je bila na raspolaganju utovarna mašina - bager koji je u vlasništvu JU Odmaralište „Lovćen - Bečići” kojim je održavan prostor parka tokom cijele godine - uklanjanje otpada i čišćenje snijega.

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture učestvuje u poslovima održavanja infrastrukture parka, pješačkih i edukativno-tematskih staza i drugih uređenih površina na prostoru nacionalnog parka, kao i održavanje higijene na njima; vrši postavljanje mobilijara na svim uređenim površinama i njihovo održavanje; učestvuje u postavljanju informativnih tabli i signalizacije i vrši njihovo održavanje; vrši poslove izrade, postavljanja i održavanja mobilijara za prihranjivanje životinjskih vrsta; učestvuje u poslovima održavanja šumskog reda; učestvuje u proizvodnji šumskog sadnog materijala i pošumljavanju i vrši sve druge poslove iz djelokruga rada službe, kao i druge poslove shodno Planovima i Programima upravljanja nacionalnim parkovima.

Slika 1: Radovi na uređenju staze za boso hodanje

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukturu čiji je broj redukovan u drugoj polovini programske godine, uspjela da realizuje niz aktivnosti: na prostoru Blatišta, Skele i kod avanturističkog parka od drvnog otpada (opožarenog bora) izrađen je odmorišni mobilijar klupe i stolovi sa nadstrešnicama, dječiji mobilijar ljuljašku i kućicu za djecu ali i niske ograde kao zaštitu od parkiranja na zelenim površinama. Obnovljena je i staza za boso hodanje. Sa prostora Parka su sa tri lokacije uklonjene dugogodišnje deponije. Akcijom sprovedenom u saradnji sa Ministarstvom ekologije i razvoja sjevera, Agencijom za zaštitu životne sredine i Žičarom uklonjen

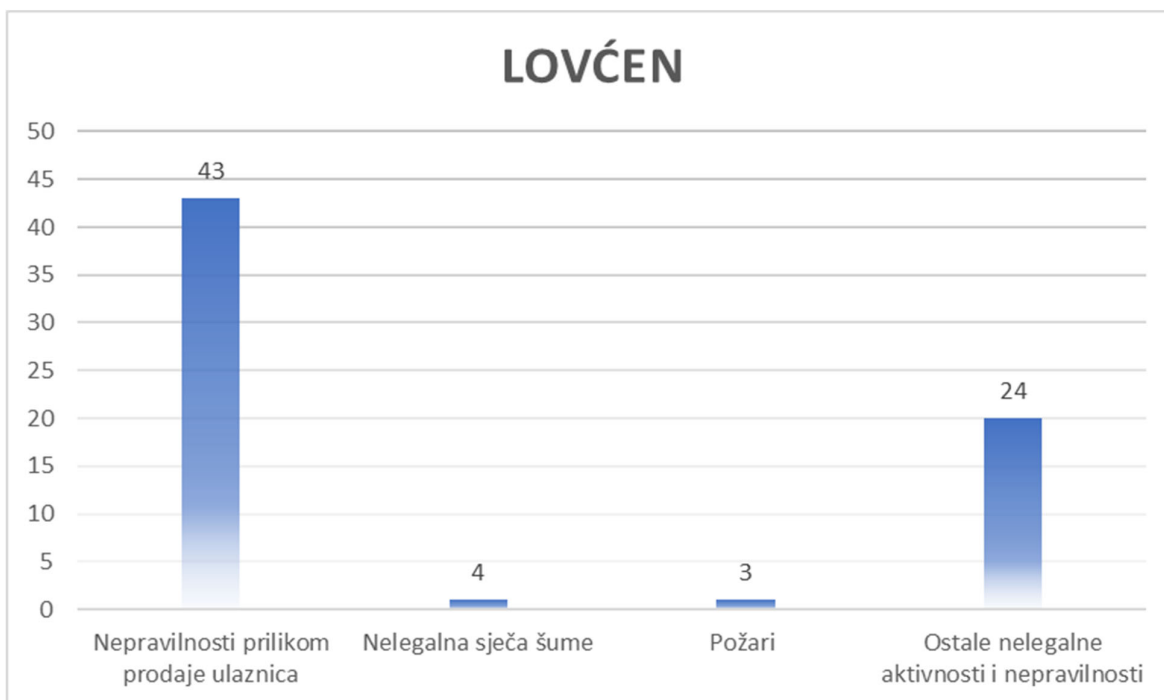
je krupni otpad - električni aparati, namještaj i auto - gume sa lokacija Presjeka, Bjeloši i Štirovnik. Zaposleni u službi su sprovodili anketiranje posjetilaca. Ankete su dostavljane Službi za promociju. Tokom godine uklonjen je značajan broj stabala u dubećem stanju ili koja su bila oborena uslijed nevremena a predstavljala su opasnost po posjetioce parka. U akcijama sječe su, pored zaposlenih u terenskim službama parka, učestvovali i zaposleni u CEDIS-u zbog raspolaganja mašinama koje su omogućile lako pristupanje stablima koja su ugrožavala dalekovod i bezbjednost izvođača radnji sječe.

Tokom 2025. godine sprovedene aktivnosti Službe za kontrolu i monitoring rezultirale su unapređenjem nivoa nadzora i smanjenjem operativnih nepravilnosti u nacionalnim parkovima. Kontinuirano prisustvo na terenu, uz primjenu tehničkog nadzora, omogućilo je pravovremeno identifikovanje nelegalnih aktivnosti i nepravilnosti, kao i pokretanje disciplinskih postupaka, što je doprinijelo unapređenju odgovornosti zaposlenih.

Uspostavljanje unaprijeđenog sistema praćenja i centralizacije podataka omogućilo je bolji pregled stanja i efikasniju koordinaciju reakcija. Poseban učinak ostvaren je u oblasti kontrole naplate naknada i protivpožarne zaštite, gdje su sprovedene mjere doprinijele smanjenju rizika i sprječavanju značajnijih negativnih posljedica po ekosisteme.

Tokom izvještajnog perioda sproveden je redovan nadzor nad primjenom mjera zaštite i zdravlja na radu uz kontinuiranu saradnju sa eksternom ovlašćenom firmom, sa ciljem unapređenja bezbjednosti radnog okruženja i usklađenosti sa zakonskim propisima.

Ostvareni rezultati ukazuju na potrebu daljeg jačanja sistema nadzora kroz tehničku modernizaciju, unapređenje kadrovskih kapaciteta i razvoj monitoring infrastrukture, kako bi se obezbijedila dugoročna efikasnost i dosljedna primjena propisa u svim nacionalnim parkovima.

Grafikon 4: Pregled nelegalnih aktivnosti u NP Lovćen

Grafikon za Nacionalni park Lovćen ukazuje da su u 2025. godini najzastupljenije nepravilnosti evidentirane u sistemu naplate ulaznica, što jasno upućuje na povećan operativni i finansijski rizik u ovoj oblasti. Značajan broj evidentiranih slučajeva u kategoriji „ostale nelegalne aktivnosti i

nepravilnosti“ dodatno potvrđuje potrebu za stalnim nadzorom i tehničkom kontrolom rada na terenu. S druge strane, nelegalna sječa šume i požari zabilježeni su u pojedinačnim slučajevima, što ukazuje da su preventivne i kontrolne mjere u oblasti zaštite prostora i protivpožarne zaštite uglavnom efikasne, ali zahtijevaju kontinuirano praćenje. Ukupno posmatrano, struktura evidentiranih nepravilnosti ukazuje da je prioritet djelovanja Službe za kontrolu i monitoring na Lovćenu usmjeren na unapređenje sistema naplate i operativne discipline, uz održavanje postojećeg nivoa kontrole u domenu zaštite prirodnih resursa.

Kategorija „ostalo“ obuhvata evidentirane nelegalne aktivnosti i operativne nepravilnosti koje mogu uticati na redovno funkcionisanje nacionalnih parkova, uključujući dojave i zapažanja sumnjivih aktivnosti, neovlašćen ulazak i kretanje vozila, tehničke i organizacione probleme na naplatnim punktovima, oštećenje imovine i druge slične nepravilnosti.

2.2. Stručna zaštita

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u okviru službi zajedničkih poslova, realizaciju poslova koje se tiču stručne zaštite obavlja Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, koja u svom djelokrugu rada između ostalog, prati stanje ekosistema, biodiverziteta i kulturno historijskog naslijeđa Nacionalnog parka Lovćen, te eventualno predlaže mjere za njihovu zaštitu, unapređivanje, valorizaciju i sl.

Službom rukovodi šef i u okviru nje postoje dva odjeljenja: Odjeljenje za zaštitu prirodne baštine i Odjeljenje za zaštitu prostora i održivi razvoj.

U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj JPNPCG tokom 2025. godine angažovano je ukupno petnaest (15) zaposlenih i to na poslovima: jedan (1) šef Službe, jedan (1) rukovodilac za zaštitu prirodne baštine, dva (2) stručna saradnika za floru i vegetaciju, jedan (1) stručni saradnik za oblast šumarstva, jedan (1) stručni saradnik za ihtiologiju, jedan (1) stručni saradnik za ornitologiju, jedan (1) stručni saradnik za faunu sisara, jedan (1) rukovodilac Odjeljenja za zaštitu prostora i održivi razvoj, četiri (4) stručna saradnika za zaštitu životne sredine, jedan (1) stručni saradnik za održivi razvoj i jedan (1) stručni saradnik za zaštitu prostora. Tokom 2025.godine Ugovorom na određeno vrijeme angažovan je jedan (1) stručni saradnik za herpetofaunu, a od septembra 2025.godine i jedan (1) stručni saradnik za šumarstvo.

U Službi u odnosu na Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u toku 2025. godine nedostajao je: jedan (1) stručni saradnik za fauna beskičmenjaka, jedan (1) stručni saradnik za fauna sisara i jedan (1) stručni saradnik za floru i vegetaciju.

Radni angažman koji se odnosi na realizaciju programom definisanih aktivnosti iziskuje terenski rad i opremu koja je potrebna. U prethodnom periodu za stručne saradnike izvršena je nabavka terenske obuće, kao i oprema neophodna za neke aktivnosti koje su u vezi sa užim stručnim specijalnostima (lupa, meredov mreže, oprema za hvatanje i istraživanje slijepih miševa, detektor truleži, dvogledi, entomološka mreža, kamera zamke). U narednom periodu neophodno je Službu opremiti materijalno tehničkim sredstvima kao što su: terenski automobil, terenska odjeća, pješački štapovi, teleskopi, fotoaparati, play back oprema za monitoring ptica i sl.

Preduzete mjere u cilju stručne zaštite Parka date su u poglavlju 3. Realizacija programa upravljanja.

3. REALIZACIJA PROGRAMA UPRAVLJANJA

Strateška oblast 1: Istraživanje, praćenje, obnova i unapređenje ekosistema, staništa i vrsta

Unapređenje informacione baze podataka o flori nacionalnog Parka kroz literaturni i terenski rad softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika

Izvršena je analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivala i time obezbijedili podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Lovćen, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES).

Baza flore nacionalnih parkova sadrži podatke za 2801 biljni takson (814 terenski popisano), od kojih se 1171 takson odnosi za područje NP Lovćen. Tokom terenskih istraživanja potvrđeno je prisustvo 262 biljna taksona, na različitim staništima NP. Niže u tabeli je dat prikaz brojnosti popisanih taksona, sa naglaskom na terenske podatke, kao i brojnost po osnovu nacionalnog i međunarodnog statusa i nivoa zaštite.

Tabela 3: Broj nacionalno i međunarodno značajnih biljnih taksona u flori NP Lovćen

Liste	Ukupno	Terenski podaci
Broj popisanih taksona (vrsta i podvrsta)	1171	262
Nacionalno/međunarodno značajni taksoni	523	145
Endemi / subendemi	127 / 71	31 / 18
Zakonom zaštićene (Sl. list RCG 76/06)	67	33
Međunarodne liste	345	107
EU Habitat Directiva	5	3
Bern Convention	5	3
CITES	44	21
IPA	10	7
EU IUCN Red List	323	98

Napomena: Tabela ne sadrži podatke terenskih istraživanja sprovedenih prije formiranja baze. Nedostajući podaci biće unijeti tokom narednog planskog perioda.

Tabela 4: Zastupljenost nacionalno značajnih taksona u flori NP na međunarodnim listama

Liste	Ukupno	Zakonom zaštićeni (Sl. list RCG 76/06)	Endemi / subendemi
Međunarodno značajni taksoni	345	52	16 / 5
HD	5	5	0 / 0
BC	5	5	0 / 0
CITES	44	33	1 / 0
IPA	10	8	7 / 1
EU - IUCN Red List	323	45	8 / 5

Tabela 5: Zastupljenost osjetljivih biljnih vrta NP po IUCN kategorizaciji (EU IUCN Red List)

Konzervacioni status	Ukupno	Populacioni trend			
		stable	decreasing	increasing	unknown
DD (data deficient)	10		1		9
LC (last concern)	306	185	43	8	70
NT (near threatened)	6		4		2
VU (vulnerable)	1		1		
Ukupno	323	185	49	8	81

DD - data deficient (nedostaju podaci); LC - least concern (najmanje ugrožena); NT - near threatened (skoro ugrožena); VU - vulnerable (ranjiva)

Po pitanju međunarodnog statusa, najveći broj biljnih taksona (323) nalazi se na EU-IUCN Red List. Dominantni su oni sa LC konzervacijskim statusom (306), dok je sa VU statusom samo jedan taksona i to sa opadajućim populacionim trendom (*Ulmus glabra*).

Može se istaći da su u granicama NP Lovćen prisutni brojni endemi užeg i šireg rasprostranjenja. Najbrojniji su balkanski endemi, od kojih najveću važnost za floristički diverzitet Crne Gore imaju oni sa najužim rasprostranjenjem.

Od 5 taksona koji se vode kao endemi Crne Gore, endemi Lovćena su *Edraianthus wettsteinii* subsp. *lovcenicus* (Štirovnik), *Hieracium chlorophyton* subsp. *marchesettianum* (Njeguši), *Hieracium pichleri* subsp. *chloripedunculatum* (Njeguši, Štirovnik) i *Hieracium cernagorae* subsp. *krstacense* (Njeguši), dok je *Cardamine montenegrina* (Njeguši, Rumija, Orjen) endem Crne Gore.

Upitno je i treba istražiti prisustvo vrsta *Hieracium pichleri* subsp. *chloripedunculatum* i *Hieracium cernagorae* subsp. *krstacense*, jer ih Stanković-Tomić na navedenim lokalitetima nije potvrdila, tada pod nazivima *Hieracium pichleri* subsp. *adamovicii* var. *chloripedunculatum* i *Hieracium pseudotommasinii* subsp. *krstacense*.

Sem navedenih i brojnih drugih endema, kao najznačajniji osjetljivi biljni taksoni u flori NP Lovćen, izdvojili su se taksoni koji imaju nacionalne i međunarodne nivoe zaštite.

Tabela 6: Status značajnih biljnih vrsta na nacionalnim i međunarodnim listama

Vrsta	Endem	Sl. list RCG 76/06	CG Preliminarna crvena lista	Eu IUCN Red List	HD, BC, IPA, CITES
<i>Edraianthus wettsteinii</i> subsp. <i>lovcenicus</i>	Lovćena	+	CR		IPA
<i>Berteroa gintlilii</i>	CG ?BH	+			IPA
<i>Anacamptis pyramidalis</i>		+		LC increasing	HD An.II i IV, BC An.I CITES An.II
<i>Himantoglossum caprinum</i>		+		NT increasing	HD An.II i IV, BC An.I CITES An.II
? <i>Pulsatilla vulgaris</i> subsp. <i>grandis</i>		+		LC increasing	HD An.II i IV, BC An.I
<i>Galanthus nivalis</i>		+		NT increasing	HD An.V CITES An.II
<i>Gladiolus palustris</i>		+		DD increasing	HD An.II i IV, BC An.I IPA
<i>Narcissus poeticus</i> subsp. <i>radiiflorus</i>		+		DD unknovn	BC An.I
<i>Ulmus glabra</i>				VU increasing	
<i>Ilex aquifolium</i>		+	EN	LC stable	

Legenda: DD – Data deficient (bez podataka); CR - critically endangered (kritično ugrožena); LC - Least concern (najmanja briga); VU - vulnerable (ranjiva); NT - Near threatened (skoro ugrožena); EN - Endangered (ugrožena)

Napomena: Koviljka Stanković-Tomić, 1970, ne potvrđuje raniji Pančićev nalaz za vrstu *Pulsatilla vulgaris* subsp. *grandis*, a nema ni novijih podataka za prisustvo ove vrste na području Lovćena.

Očekuje se da će se sa izradom Crvene knjige flore Crne Gore, obezbijediti potpuni uvid u postojeće stanje i brojnost ranjivih i ugroženih taksona u flori NP Lovćen.

Na osnovu raspoloživih literaturnih i terenskih podataka, primjenom Google Earth programa, urađene su mape distribucije za sledeće endemske i rijetke vrste na području NP Lovćen: *Anacamptis pyramidalis*, *Astragalus angustifolius*, *Berteroa gintlilii*, *Edraianthus wettsteinii* subsp. *lovcenicus*, *Fritilaria messanensis* subsp. *gracilis*, *Gladiolus palustris*, *Narcissus poeticus* subsp. *radiiflorus*, *Scilla lacusicii*, *Sesleria robusta*, *Tanacetum cinerariifolium*.

Mape distribucije za navedene vrste date su u prilogu ovog Izveštaja.

Utvrđeno nulto stanje endemičnih oromediteranskih ježolikih vriština i povremenih kraških jezera(turloga)- potencijalnih NATURA 2000 staništa

Tokom 2025. godine kartiranje stanišnog tipa *4090 – endemične oromediteranske ježolike je nastavljeno na lokalitetima na potezu Paprati – Bucanele. U florističkom sastavu dominiraju dijagnostičke vrste, među kojima se posebno ističu *Genista sericea* sa pokrovnošću preko 80%, *Globularia cordifolia* oko 50%, *Edraianthus tenuifolius* Oko 50% i *Paronychia kapela* oko 30%. Visoka pokrovnost dijagnostičkih vrsta potvrđuje odlučnu reprezentativnost staništa.

Od pratećih vrsta evidentirane su: *Tanacetum cinerariifolium*, *Viburnum maculatum*, *Sesleria robusta*, *Cerastium decalvans*, *Acinos alpinus*, *Carex kitaibeliana*, *Teucrium chamaedrys*, *Bromus erectus*, *Koeleria splendens*, *Satureja montana*, *Euphorbia spinosa*, *Thymus longicaulis*, *Teucrium capitatum*, *Festuca rupicola*, *Salvia officinalis*, *Chrysopogon gryllus*, *Botriochloa ischaemum*, *Plantago holosteum*, *Dorycnium germanicum*, *Silene sendtneri*, kao i više floristički značajnih vrsta iz grupe orhideja (*Orchis quadripunctata*, *Orchis pauciflora*, *Anacamptis morio*), te prolječnih geofita kao što su *Tulipa grisebachiana* i *Fritillaria messanensis*. Prisustvo velikog broja endemičnih i strogo zaštićenih biljnih vrsta dodatno ističe njegovu florističku vrijednost. Na ispitivanom području nisu zabilježeni direktni antropogeni pritisci.

Nastavljen je monitoring stanišnih tipova ispod Jezerskog vrha i to: 7140 Prelazne tresave (sa dominacijom *Menyanthes trifoliata*) i 6430 Hidrofilne visoke zeleni od nizina do alpijskog pojasa. S obzirom na to da je monitoring vršen tokom proljećnog perioda, nivo vode je bio zadovoljavajući. U centralnom dijelu jezera prisutna je zona slobodne vode, dok su rubni dijelovi pod dominacijom vrste *Menyanthes trifoliata*. Uočeno je da vrsta *Deschampsia caespitosa* širi svoj areal na račun tresetne površine. Ovaj proces je ubrzan klimatskim promjenama, posebno smanjenjem količine padavina (kiša, snijeg), čime dolazi do sezonskog smanjenja vodostaja i povremenog isušivanja rubnih djelova staništa. Antropogeni pritisci nisu evidentirani, nelegalno postavljena pumpa za kaptaciju vode je uklonjena tokom 2024.godine.

Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe

U cilju bolje kontrole ubiranja ljekovitog bilja i šumskih plodova, na staništima ovog NP, izrađena je mobilna aplikacija, koja će omogućiti službi zaštite uspješniji rad na terenu, a stručnoj službi analizu terenskih podataka, evidentiranje pritisaka i efikasnije upravljanje. Obuka nadzornika za korišćenje aplikacije, obaviće se početkom 2026. godine, prije sezone ubiranja i kontrole na terenu.

Očuvani šumski ekosistemi

Nacionalni park Lovćen predstavlja izuzetno vrijedan planinski i šumski ekosistem Crne Gore, karakterističan po izraženoj raznolikosti reljefa, klimatskih uslova i bioloških zajednica. Šumski ekosistemi parka razvijeni su u uslovima snažnog uticaja mediteranske i kontinentalne klime. Dominantne šumske zajednice čine bukove šume, šume crnog bora, kao i mješovite sastojine sa učešćem javora, graba i jasena, koje imaju značajnu ekološku i zaštitnu funkciju.

Šume Nacionalnog parka Lovćen imaju ključnu ulogu u stabilizaciji krškog terena, regulaciji hidrološkog režima i zaštiti zemljišta od erozije, posebno imajući u vidu izraženu fragmentiranost u posljednjem periodu izgradnjom dalekovoda, žičara i drugih infrastrukturnih objekata. U zonama parka gdje je dozvoljeno aktivno upravljanje, u sklopu aktivnosti 1.4.1. sprovedene su sanitarno-uzgojne mjere sa ciljem unapređenja zdravstvenog stanja šumskih sastojina, uklanjanja osušenih i oboljelih stabala, kao i poboljšanja strukturne stabilnosti i prirodne obnove šuma. U sklopu navedene aktivnosti, sprovedena je doznaka, tj. obilježavanje i uklanjanje više stabala sanitarnog karaktera ukupne drvene zapremine od 7,46 m³ stabala bukve.

Sprovedenjem kontinuiranog monitoringa analizirano je zdravstveno stanje šuma, njihov razvojni potencijal, kao i prisustvo i djelovanja biotičkih i abiotičkih negativnih faktora. Nije utvrđeno značajnije obolijevanje niti propadanje šumskih sastojina, izuzev na lokalitetima koji su u prethodnom periodu bili zahvaćeni požarima, gdje je proces obnove vegetacije sporiji, posebno na sjeveroistočnim dijelovima Parka, kao i u području oko Jezerskog vrha. Dominantno su zastupljene izdanačke šume bukve, pri čemu su kao najizraženiji negativni uticaji identifikovane nelegalne aktivnosti čovjeka, nepovoljni orografski uslovi, kao i klimatski stresovi u vidu suša i kasnih mrazeva.

Internom procedurom, za potrebe obezbjeđivanja ogrjeva lokalnom stanovništvom, obezbijeđena je prodaja drvnih sortimenata na osnovu pet podnesenih zahtjeva, pri čemu je realizovana ukupna količina od 25,0 m³ (po 5,0 m³ po zahtjevu). Drvna masa koja se plasira lokalnom stanovništvu u pravilu potiče iz sprovedenja sanitarnih aktivnosti, dok je u ovom izvještajnom periodu obezbijeđena iz sječe izvršene u prethodnom periodu tokom radova na izgradnji dalekovoda za potrebe napajanja električnom energijom žičare Kotor–Lovćen. Na ovaj način uspješno je realizovana aktivnost 5.2.7, uz istovremeno racionalno korišćenje drvene mase i podršku lokalnoj zajednici.

Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira

Tokom cjelokupnog planskog perioda potvrđeno je prisustvo 74 vrste dnevnih leptira, što predstavlja oko 38% ukupno registrovanih vrsta u Crnoj Gori. Poseban fokus istraživanja bio je usmjeren na evidentiranje nacionalno zaštićenih i Natura 2000 vrsta, uključujući *Papilio machaon*, *Iphiclides podalirius*, kao i vrste od međunarodnog značaja poput *Parnassius apollo* i *Euphydryas aurinia*. Realizacijom aktivnosti uspostavljena je početna baza podataka o diverzitetu, distribuciji i ekološkim zahtjevima dnevnih leptira, koja predstavlja osnovu za dalji monitoring i planiranje mjera zaštite biodiverziteta u NP Lovćen.

Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca

Analizirajući literaturne podatke grupe nastavljena su terenska istraživanja koja su sprovedena sa ciljem unaprjeđenja baze podataka o diverzitetu faune vodozemaca i gmizavaca NP Lovćen te je tokom programske godine na prostoru Parka registrovano 7 vrsta vodozemaca i 15 vrsta gmizavaca, a samo na lokalitetima: Bižaljevac, Ljubin potok i Jezero ispod Jezerskog vrha registrovano je 3 vrste vodozemaca i 6 vrsta gmizavaca.

Podaci su unijeti i obrađeni u elektronsku (Excel) bazu. Za svaku vrstu je utvrđen status zaštite po osnovu nacionalnih lista i/ili međunarodnih lista (Bernska konvencija, EU Habitat direktiva – NATURA 2000, IUCN Crvene liste).

Na Bižaljevcu u vještački napravljenom ublu je registrovana brojna populacija planinskog mrmoljka (*Ichthyosaura alpestris*). Na planinarskoj stazi kroz bukovu šumu kod Jezera ispod Jezerskog vrha registrovane su uginule jedinke smeđe krastave žabe (*Bufo bufo*), a šumska žaba (*Rana dalmatina*) je uočena na obodu bukove šume kod Jezera.

Tabela 7: Pregled utvrđenih vrsta vodozemaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi

Vrsta	Status u Crnoj Gori	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HABITATS	NAPOMENA
Bufonidae								
<i>Bufo bufo</i> (smeđa krastača)	*ZZ	-	-	LC	LC	III	-	
Ranidae								
<i>Rana dalmatina</i> (šumska žaba)	-	-	-	LC	LC	II	IV	
Salamandridae								
<i>Ichthyosaura alpestris</i> (planinski mrmoljak)	*ZZ	-	-	LC	NT	III	-	<i>Triturus alpestris</i>

Legenda: ZZ- „Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta“ Službeni list 76/06; IUCN (International Union for Conservation of Nature) red list; NT – gotovo ugroženi takson; LC- najmanje zabrinjavajuća (posljednja briga);

Na izvorištu Ljubinog potoka registrovane su brojne populacije zidnog guštera (*Podarcis muralis*) i zelembača (*Lacerta viridis complex*), kroz bukovu šumu u blizini Jezera, registrovana je brojna populacija kraškog guštera (*Podarcis melisellensis*) i zidnog guštera, a na kamenitim obroncima Jezera ispod Jezerskog vrha uočen je oštroglavi gušter (*Dalmatolacerta oxycephala*). Duž saobraćajnica kroz NP Lovćen uočena je usmrćena jedinka blavora (*Pseudopus apodus*) i poskok (*Vipera ammodytes*).

8: Pregled utvrđenih vrsta gmizavaca na istraživanom području sa konzervacionim statusima i stepenom ugroženosti u Crnoj Gori i Evropi

Vrsta	Status u Crnoj Gori	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HABITATS	NAPOMENA
Lacertidae								
<i>Podarcis muralis</i> (Zidni gušter)	*Zaštićena vrsta	-	-	LC	LC	II	IV	
<i>Podarcis melisellensis</i> (Kraški gušter)	*Zaštićena vrsta	Balkanski endem	-	LC	LC	II	IV	
<i>Lacerta viridis complex</i> (Zelembać)	*Zaštićena vrsta	-	-	LC	LC	II	IV	
<i>Dalmatolacerta oxycephala</i> (Oštroglavi gušter)	*Zaštićena vrsta	-	-	LC	LC	III	IV	<i>Lacerta oxycephala</i>
Anguidae								
<i>Pseudopus apodus</i> (Blavor)	*Zaštićena vrsta	-	-	LC	LC	II	IV	<i>Ophysaurus apodus</i>
Viperidae								

Vrsta	Status u Crnoj Gori	Endemizam	CITES	IUCN	IUCN CG	BERN	HABITATS	NAPOMENA
<i>Vipera ammodytes</i> (Poskok)	-	-	-	LC	LC	II	IV	

Legenda: ZZ: „Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta“ Službeni list 76/06; LC- najmanje zabrinjavajuća (posljednja briga)

Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje ptica grabljivica

Aktivnost koja se realizuje u okviru Programa upravljanja za 2025. godinu u Nacionalnom parku Lovćen odnosi se na utvrđivanje stanja populacija ptica grabljivica i uspostavljanje godišnjeg monitoringa njihove distribucije i stanja (brojnosti i faktora ugrožavanja) za evidentirane vrste na području Parka. Prikupljeni podaci unose se u Excel bazu podataka, čime se obezbjeđuje sistematično praćenje trendova i planiranje mjera zaštite.

Tokom programske godine monitoring ptica grabljivica sproveden je u proljećnom i ljetnjem periodu, odnosno tokom maja i juna, kada je aktivnost grabljivica povećana i kada se odvijaju ključne faze njihovog reproduktivnog ciklusa. Ovaj vremenski okvir omogućava pouzdanu procjenu prisustva teritorijalnih parova, potencijalnog gniježdenja i načina korišćenja staništa. Monitoring je potvrdio prisustvo više značajnih vrsta ptica grabljivica vezanih za različite tipove staništa, što ukazuje na visok ekološki značaj i očuvanost područja Parka. Tokom proljećnog monitoringa u maju, potvrđeno je prisustvo surog orla (*Aquila chrysaetos*) – vrsta iz Aneksa I i Natura 2000, na lokalitetu Bižaljevac. U zoni Ivanovih korita registrovan je par zmijara (*Circaetus gallicus*) – Aneks I, Natura 2000, što ukazuje na potencijalno gniježđenje u okolnim staništima.

Na području Bjeloša tokom 2025. godine evidentirano je prisustvo para orlova mišara (*Buteo buteo*), koji se na ovom lokalitetu bilježe i prethodnih godina, što snažno upućuje na vjerovatno gniježđenje. Na lokalitetu Zlatarica tokom juna registrovane su vjetruška (*Falco tinnunculus*) i jastreb (*Accipiter gentilis*) – Aneks I, čime je potvrđena važnost ovog prostora kao lovnog i potencijalno gnjezdećeg staništa za grabljivice. Pored ptica grabljivica, na lokalitetima Bjeloša i Zlatarica zabilježen je i veliki broj vrsta ptica pjevačica, što dodatno ukazuje na visok stepen diverziteta ove grupe i kvalitet staništa.

Podaci prikupljeni tokom monitoringa ptica grabljivica na području Nacionalni park Lovćen unijeti su i obrađeni u Excel bazi podataka. Za svaku evidentiranu vrstu utvrđen je status zaštite na osnovu nacionalne regulative i relevantnih međunarodnih dokumenata (Bernska konvencija, EU Direktiva o pticama – Natura 2000, kao i IUCN Crvena lista).

Sve zabilježene vrste ptica grabljivica – suri orao (*Aquila chrysaetos*), zmijar (*Circaetus gallicus*), orao mišar (*Buteo buteo*), vjetruška (*Falco tinnunculus*) i jastreb (*Accipiter gentilis*) – zaštićene su nacionalnim zakonodavstvom Crne Gore, dok su pojedine vrste (suri orao, zmijar i jastreb) uvrštene u Aneks I EU Direktive o pticama (Natura 2000), što ukazuje na njihov poseban značaj za očuvanje na evropskom nivou.

Utvrđeni koridori krupnih sisara

U okviru cilja *Utvrđeni koridori krupnih sisara* kamera - zamke su bile zadužene nadzornicima NP, uzimajući u obzir da materijal nije dostavljan kontinuirano, već objedinjeno krajem godine, bez jasno definisane metodologije postavljanja, trajanja rada kamera i preciznih podataka o lokacijama. Zbog izostanka standardizovanih pratećih informacija, prikupljeni materijal nije mogao biti korišćen za stručnu analizu koridora, već pretežno u promotivne svrhe. Istraživanja tokom prethodnih godina planskog perioda ukazuju da su vrste sa najvećom frekvencijom pojavljivanja na foto-zamkama lisica, zec i divlja svinja. Tokom 2025. godine JPNPCG je

raspolagao sa jednim stručnim saradnikom za faunu sisara, koji je značajan dio godine bio odsutan usljed bolovanja, što je dodatno uticalo na dinamiku obrade i interpretacije prikupljenog materijala. Drugi stručni saradnik za ovu oblast bio je angažovan samo mjesec dana. Dodatno, druga polovina 2025. godine bila je u značajnoj mjeri posvećena izradi novih planskih dokumenata, te nije postojao operativni prostor za realizaciju terenskih aktivnosti u cilju sistematskog praćenja koridora. Radi unapređenja rada, u narednom periodu, neophodno je definisati jasan protokol o korišćenju i namjeni kamera-zamki, uključujući standarde postavljanja, evidencije i dostavljanja podataka, kako bi se obezbijedila njihova puna primjena u svrhu stručnog i dugoročnog monitoringa.

Strateška oblast 2: Očuvanje, unapređivanje i promocija kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti i potencijala

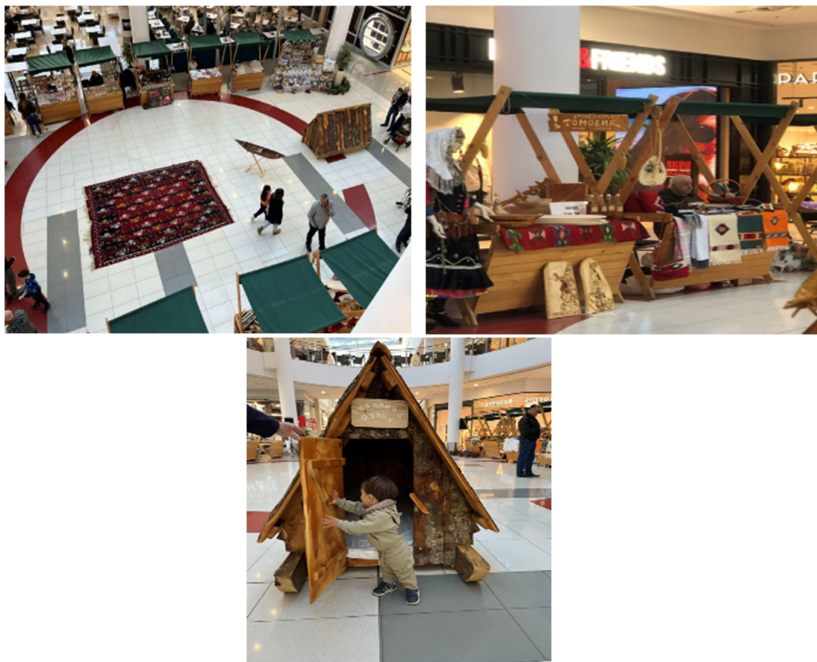
U oblasti nematerijalnog kulturnog nasljeđa, aktivnosti su bile usmjerene na identifikaciju i dokumentovanje tradicionalnih praksi i znanja koja su i dalje prisutna u lokalnoj zajednici. U tom smislu zabilježen je stari zanat koji se odnosi na rad s kamenom, u okviru toga su popisani nosioci ovih znanja i popunjeni adekvatni Upitnici.

Slika 2: Rad sa kamenom

Nastavljeno je sa istraživanjem literature i izvršeno je prikupljanje podataka u fondovima institucija (Centralna narodna biblioteka Đurđe Crnojević na Cetinju, Arhiv i u privatnim zbirkama).

Kroz kreiranje okvira za promociju nacionalnih parkova i predstavljanje široj javnosti 20-21. marta su organizovani "Dani Nacionalnih parkova" u TC Big Fashion, u Podgorici. Tom prilikom održan je sajam proizvoda lokalnog stanovništva i prezentacija starih vještina i zanata sa prostora svih pet nacionalnih parkova.

Slika 3: Sa manifestacije Dani Nacionalnih parkova Crne Gore

Upućena je inicijativa prema Pošti Crne Gore za štampanje prigodnih markica gdje je dat predlog za Nacionalni park Lovćen iz oblasti kulturno-istorijsko i etnografsko nasljeđe (fotografije sa obrazloženjem) u cilju promocije Parkova kroz ovakav vid prikaza.

Realizovana je tradicionalna manifestacija „Dan Koprive“, koja je edukativno-promotivnog karaktera i ima za cilj podizanje nivoa svijesti i znanja o koprivi kao značajnoj vrsti biljnog svijeta NP Lovćen. U edukativnom programu i degustaciji jela od koprive učestvovala su djeca vrtića: PPU „Čarli Čaplin“ i PPU „Kockica“, iz Podgorice, a boravila su u odmaralištu JU „Lovćen-Bečići“. Takođe, posjetioци NP Lovćen koji su posjetili manifestaciju imali su priliku da degustiraju jela od koprive. Manifestacija je realizovana u saradnji sa JU „Lovćen - Bečići“.

Učešće u projektima istraživanja i sprovođenja mjera na očuvanju i prezentaciji i valorizaciji koje su implementirale institucije iz oblasti kulture, JPNPCG/NPL imalo je aktivno učešće u izradi Strategije za jačanje upravljanja, promocije i održivog korišćenja kulturnog nasljeđa u Crnoj Gori u Ministarstvu kulture i medija na Cetinju.

Na poziv Agencije za upravljanje zaštićenim područjima Podgorice, uzeto je učešće u projektu „Mistične priče Dunavske zelene rute“ koji predstavlja valorizaciju međunarodnog prirodnog i nematerijalnog nasljeđa, sa ciljem društveno-ekonomskog razvoja ruralnih područja Podunavlja. Ispred JPNPCG, aktivno učešće na međunarodnoj konferenciji „Kulturne i kreativne industrije i baština“ u panel diskusiji koja se odnosi na perspektive sinergije zelenog razvoja, očuvanja prirode, razvoja poljoprivrede i unaprjeđenja kulturnih potencijala, te zaštite kulture baštine - na svim nivoima u zemlji, u Spomen-domu „Reževići“.

U cilju praćenja stanja i preduzimanja neophodnih konzervatorskih mjera, na stalnim postavkama, izvršena je cjelokupna analiza stanja eksponata, nakon čega je izrađeno uputstvo za sprovođenje konzervatorsko - restauratorskih mjera koje je potrebno sprovesti.

Strateška oblast 3: Edukacija, interpretacija prirodnih i kulturnih vrijednosti parka i razvoj turizma orijentisanog ka prirodi

Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija

Tokom 2025. godine aktivnosti edukacije i interpretacije prirodnih i kulturnih vrijednosti realizovane su kroz osmišljene programe terenske nastave, interaktivne radionice i obilježavanja značajnih ekoloških datuma, zasnovanih na savremenim metodama iskustvenog učenja u prirodi i aktivnom učešću djece.

U Nacionalnom parku Lovćen i Centru za posjetioce na Ivanovim koritima realizuje se dio Programa škole u prirodi „Cetinje jedna priča“, za čiju realizaciju su zaduženi Zavod za školstvo i JU „Lovćen-Bečići“. Program je namijenjen učenicima sedmog razreda osnovnih škola iz Crne Gore i sprovodi se kontinuirano od marta do juna tekuće godine. U toku godine, 7302 učenika su pohađali Program „Cetinje jedna priča“. U saradnji sa osnovnim školama iz Cetinja, Kotora, Herceg Novog i Podgorice, nadležnim Ministarstvom, Opštinom Cetinje, Sekretarijatom za komunalne djelatnosti i JU „Lovćen – Bečići“, organizovano je ukupno pet edukativnih radionica kroz koje je prošlo oko 200 učenika. Ove aktivnosti direktno su doprinijele ciljevima upravljanja Parkom kroz podizanje svijesti najmlađih o značaju očuvanja biodiverziteta, zaštićenih vrsta i odgovornog odnosa prema prirodi.

Povodom Svjetskog dana šuma – 21. marta, u saradnji sa Opštinom Cetinje i Sekretarijatom za komunalne djelatnosti, realizovana je interaktivna radionica za učenike škola „Njegoš“ (Cetinje), „Lovćenski partizanski odred“ (Cetinje), „Šunjo Pešikan“ (Trešnjevo) i „Boro Vukmirović“ (Rijeka Crnojevića). U ovoj aktivnosti učestvovalo je ukupno 105 učenika (po 30 učenika iz tri škole i 15 učenika iz Rijeke Crnojevića). U okviru programa organizovan je i obilazak rezervata *Pinus heldreichii* na lokalitetu Blatišta – Rupe, gdje su učenici imali priliku da neposredno upoznaju značaj ovog reliktnog staništa i specifičnosti krečnjačkog pejzaža Lovćena.

Slika 4: Dan koprive

U okviru Demokratskih radionica, učenici V–IX razreda OŠ „Branko Brinić“ iz Tivta obilježili su Međunarodni dan šuma kroz radionicu sa predstavnikom JPNPCG za oblast šumarstva, sa posebnim akcentom na očuvanje šuma i pravo na zdravu životnu sredinu. Povodom Dana ekološke države Crne Gore, održana je edukativna radionica sa članovima Ekološke sekcije OŠ „Oktoih“ iz Podgorice. Nakon realizacije ovih i drugih zajedničkih aktivnosti, zaključen je Memorandum o saradnji između Skupštine Crne Gore i Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore, s ciljem unapređenja edukacije mladih o očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti i zaštiti životne sredine.

Povodom Dana planete Zemlje – 22. aprila, održana je radionica za učenike OŠ „Orjenski bataljon” iz Bijele, koji su boravili u Odmaralištu „Lovćen - Bečići” u okviru programa škole u prirodi „Cetinje-jedna priča“. Dan evropskih parkova – 24. maj, obilježen je na Ivanovim koritima kroz terenske radionice i interpretativne šetnje, za oko 90 učenika, iz više osnovnih škola.

Važan ekološki datum Dan čistih planina obilježen je radionicom u JU Srednja stručna škola Cetinje. U cilju obilježavanja Svjetskog dana turizma – 27. septembra, u Centru za posjetioce realizovana je radionica za oko 30 učenika, sa posebnim naglaskom na turizam orijentisan ka prirodi i odgovorno ponašanje u zaštićenim područjima. Dan zaštite životinja – 4. oktobar, obilježen je organizovanjem radionica za djecu različitog uzrasta (30 učenika).

U skladu sa nastavnim programima, pripremljena je brošura „Zavirite u čarobni svijet Nacionalnog parka Lovćen“, koja je u saradnji sa OEBS-om odštampana i korišćena tokom edukativnih radionica za upoznavanje djece sa prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka.

Slika 5: Interpretativni program obilaska Parka

Tokom programske godine osmišljen je i realizovan interpretativni program obilaska Parka kroz posjetu prilagođenu pripadnicima OSI populacije za koje je, uz stručno vođenje, organizovana lagana šetnja stazom Vuka i posjeta vidikovcu Vjetreni mlini. Posjeta je realizovana u saradnji sa NVO Ekvivalent i JU „Lovćen Bečići”, a sprovedena je u skladu sa principima inkluzije i pristupačnosti, te predstavlja primjer dobre prakse u razvoju inkluzivnih programa posjeta za OSI populaciju.

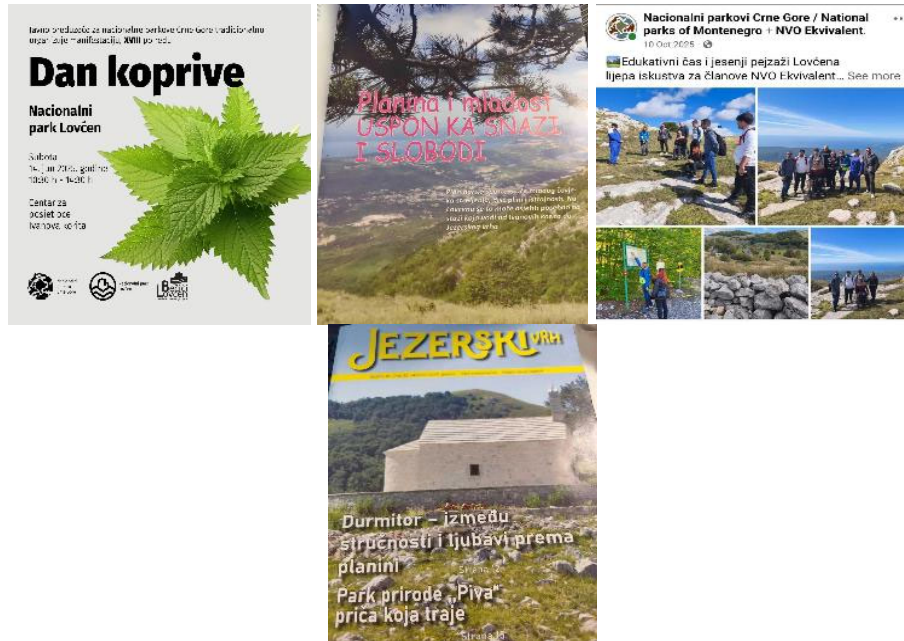
U cilju jačanja kapaciteta zaposlenih za efikasnije sprovođenje interpretativnih programa i edukativnih radionica, jedan zaposleni Parka je, shodno važećim procedurama, prošao obuku i dobio licencu turističkog vodiča.

Na prostoru Parka boravila je grupa od 60 izviđača iz Belgije. Sporazumom o saradnji definisane su aktivnosti u kojima su volonteri učestvovali, a bile su usmjerene na uređenje prostora Parka.

Park je zaštićeno područje koje privlači domaće i međunarodne posjetioce

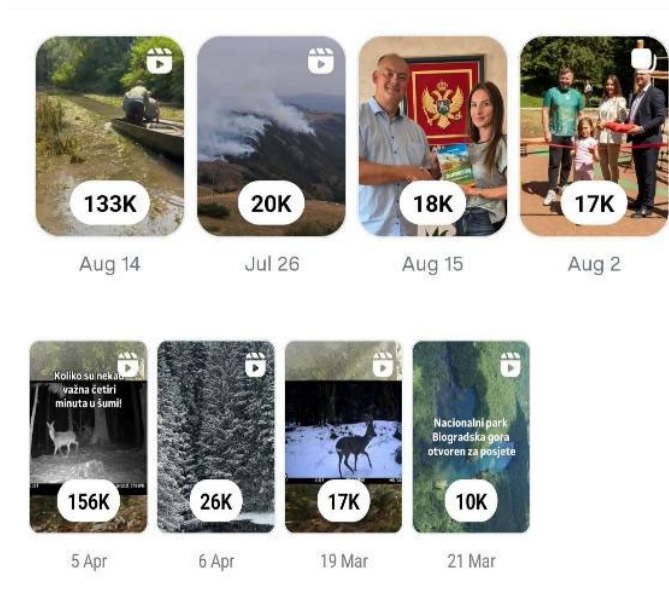
U cilju promocije prirodnih i kulturnih vrijednosti i turističke ponude zasnovane na prirodi, javnost je u kontinuitetu informisana o najznačajnijim programskim, vanprogramskim i projektnim aktivnostima koje JPNPCG - NP Lovćen realizuje samostalno i/li u saradnji sa nadležnim institucijama i drugim subjektima. Informisanje i promocija zaštićenog područja realizovana je posredstvom štampanih i elektronskih medija, društvenih mreža (Instagram i Facebook), Youtube kanala, sajta JPNPCG, kao i u saradnji sa drugim subjektima. Realizovane su aktivnosti usmjerene na pravovremeno, tačno i transparentno informisanje javnosti o radu NP, promociji prirodnih dobara, podizanju svijesti o značaju očuvanja prirode, kao i jačanju povjerenja u rad organizacione jedinice.

Tematski fokus medijskih aktivnosti bio je usmjeren na promociju najznačajnijih aktivnosti u Parku, zaštite biodiverziteta i turističke ponude. Izdvajamo promociju obilježavanja najznačajnijih ekoloških datuma, kao i Dan koprive, Dane NPCG, edukativnu turu „Stazom vuka“ za osobe sa invaliditetom.

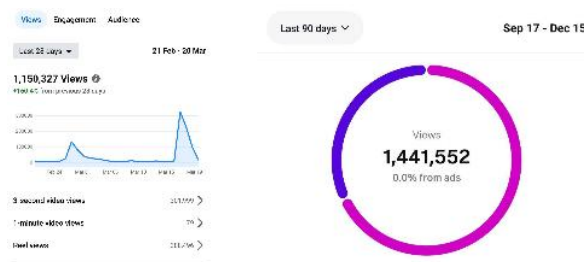
Slika 6: Promocija manifestacija i događaja u NP Lovćen

Digitalna komunikacija zabilježila je rast broja pratilaca, a ovaj rezultat ostvaren je kroz redovno objavljivanje promotivnog, edukativnog i vizuelno prilagođenog sadržaja, kao i povećanu interakciju sa pratiocima na društvenim mrežama. Od početka 2025. godine radilo se intenzivno na promociji putem digitalnih kanala, koji su prepoznati kao mjesta gdje možemo razvijati imidž nacionalnih parkova, ali i informisati javnost o najvažnijim pitanjima, aktivnostima, mogućnostima za turizam i aktivni odmor.

Slika 7: Objave na društvenim mrežama koje su izazvale pažnju pratilaca

Posebna pažnja u ovom segmentu posvećena je takozvanom “organskom rastu profila”, pa su stranice u kontinuitetu bile predmet pažnje i pregleda čiji je broj na kvartalnom nivou varirao između 300 hiljada do 1,5 miliona.

Slika 8: Statistika na društvenim mrežama

PR kampanje

U cilju promocije NP osmišljene su i realizovane kampanje, samostalno ili u saradnji sa drugim akterima:

„Godišnja ulaznica – Tvoja vrata u svijet nacionalnih parkova“ kroz višemjesečnu kampanju promovisana je godišnja propusnica za NPCG kojom je posjetiocu po promotivnoj cijeni od 13,50 eura omogućen neograničeni broj ulazaka u svih pet zaštićenih područja.

Slika 9: Promocija godišnje ulaznice

„Posjeti ih sve“ u saradnji sa Crnogorskom komercijalnom bankom
Online kupovinom Godišnje ulaznice uz korišćenje Visa kartica ove banke, posjetioci su ostvarivali povrat novca u iznosu od 50%. Promocija ove ulaznice u kontinuitetu je vršena na društvenim mrežama, dok su građani o ovoj povoljnosti informisani kroz više različitih objava, vizuala i anketa. Godišnja ulaznica promovisana je tokom različitih medijskih gostovanja i istupa u javnosti.

„ Kupujmo naše“ u saradnji sa Privrednom komorom Crne Gore.

Slika 10: Kampanje doprinijele vidljivosti vrijednosti NP

Promotivni stalci sa QR kodom za online kupovinu dnevnih i godišnjih ulaznica postavljeni su u hotelima i turističkim organizacijama u više opština, što posjetiocima olakšava planiranje obilaska nacionalnih parkova i informisanje o aktivnom odmoru. Ova aktivnost dio je kampanje „Jedna ulaznica – pet nacionalnih parkova“ koju JPNPCG sprovodi radi promocije Godišnje propusnice. U okviru objava, promovisano je učešće NPCG na manifestacijama i događajima uključujući promociju turističke ponude svih pet nacionalnih parkova na međunarodnim i regionalnim sajmovima turizma, tradicionalnoj dvodnevnoj manifestaciji Dani NPCG u Podgorici, sajmu „EcoLife Montenegro“ u Podgorici, Prvom crnogorskom manifestu i Proljećnjem podgoričkom pazaru, a sa ciljem promocije zdravih stilova života, očuvanja prirode, kulture i tradicije, organske proizvodnje, eko i etno smještaja i aktivnog turizma.

Javnost je informisana o prezentaciji opreme koja je Javnom preduzeću uručena od strane Fonda za zaštitu životne sredine kroz projekat „Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite“.

Tokom ljetnje sezone na društvenim mrežama promovisane su nove turističke ture - tri staze: Staza vuka; Dolovi – Mirac Dolovi - Mijačev brijeg. Prirodne i kulturne vrijednosti NP predstavljane su posjetiocima iz Hrvatske za 77 učenika i pet profesora srednje Tehničke i Muzičke škole.

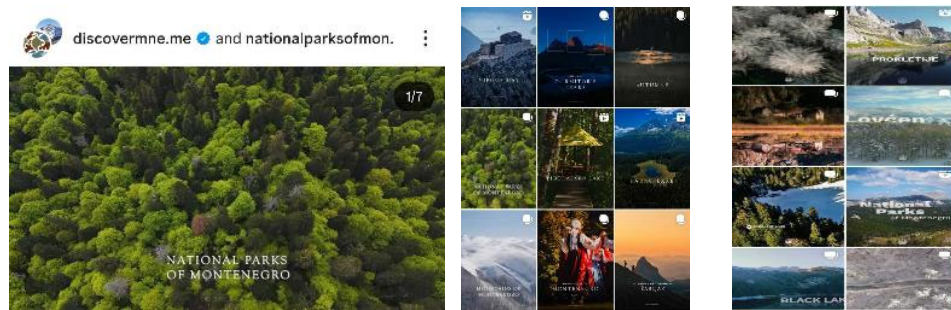
Slika 11: Izviđači iz Belgije – kamp i akcija čišćenja

U okviru aktivnosti Ministarstva ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera (MERS) povodom obilježavanja 20. septembra - Dana ekološke države, u Parku je organizovana akcija čišćenja na više lokacija u mjestima Bjeloši, Presjeka i Štirovnik. U akciji su učestvovali Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba zaštite NP Lovćen i odjeljenje za administrativno tehničke poslove NP Lovćen, Ministarstvo odbrane Crne Gore i Vojska Crne Gore. Zaposleni u terenskim službama Nacionalnog parka su aktivno učestvovali u gašenju požara koji je zahvatio prostor parka (Kuk u blizini Žičare, Žanjev do, Presjeka).

Slika 12: Gašenje požara (lokacija Kuk) i učesnici akcija uklanjanja deponija sa prostora Bjeloša, Presjeka i Štirovnika

U cilju promocije nacionalnih parkova na Svjetskom sajmu turizma u Japanu pripremljeni su promotivni tekstovi i fotografije za potrebe NTO CG. Kroz Sporazum o partnerstvu sa DiscoverMNE realizovana su promotivna snimanja kroz koja su predstavljene prirodne i kulturne vrijednosti, ali i zanimljive činjenice, legende, priče sa prostora područja Parka. U saradnji sa WOW TV promovisane su prirodne i kulturne vrijednosti NP.

Slika 13: Promotivne objave u saradnji sa DiscoverMNE

Sadržaj na veb sajtu Javnog preduzeća je u kontinuitetu ažuriran postavljanjem informacija, aktuelnosti, dokumentacije, fotografija i video snimaka u cilju informisanja javnosti o najznačajnijim aktivnostima Javnog preduzeća i Nacionalnog parka. Postavljene su digitalizovane ankete i nove tematske kategorije, unaprijeđen sistem kupovine godišnjih ulaznica uvođenjem QR kodova koji je omogućio bržu i jednostavniju kupovinu.

Služba je učestvovala u organizaciji i informisanju sa oko 40 značajnih događaja (okrugli sto, panel, sjednice Socio-ekonomskog savjeta, participativni sastanci sa lokalnim zajednicama, učešće na Međunarodnom kongresu Rendžera u Rumuniji) koje je realizovalo JPNPCG.

U cilju informisanja i promocije NPCG objavljeno je:

- Oko 180 saopštenja (informacija za javnost, reagovanja, apela, najava događaja);
- Oko 1.000 objava na društvenim mrežama (Facebook, Instagram);
- Organizovano u saradnji sa predstavnicima medija 114 gostovanja / izjava predstavnika JPNPCG;
- Pripremljeno 47 odgovora na upite novinara čime je obezbijedena pravovremena i tačna informisanost javnosti;
- Stranice na društvenim mrežama (Facebook i Instagram) bilježe po 18.000 pratilaca.

Može se zaključiti da je u ovoj godini unaprijeđena medijska vidljivost rezultat je kontinuirane saradnje sa medijima, kao i pravovremenog reagovanja na aktuelne teme iz oblasti zaštite prirode. Ističimo, da su u promotivnom smislu NP Lovćen doprinijeli i brojni tekstovi objavljeni u časopisu „Jezerski vrh“. Putem lokalnih i regionalnih medija emitovana je reportaža „Od Međuvršja do Lovćena“. Brojni su autorski promotivni tekstovi: „Doživite Prvi Maj na Lovćenu-praznik u srcu prirode“; „Lovćen u majskim bojama“; „Krug planine, krug čovjeka“, a realizovano je i gostovanje u radio emisiji „Ljeto uz radio“.

Tradicionalna manifestacija „Čajanka“, kojom se kroz degustaciju čaja promovišu ljekovite biljke sa prostora Parka, realizovana je u martu, sa učenicima Osnovne škole "Milan Vukotić" iz Herceg Novog koji su boravili u Odmaralištu „Lovćen - Bečići“. Dan osnivanja NP Lovćen (5. avgust), predstavljen je kroz tekstove koji se odnose na vrijeme osnivanja i njegove prirodne i kulturne vrijednosti. Planirani jednodnevni i višednevni kampovi za učesnike "Aktivnog odmora" namijenjeni djeci školskog uzrasta nijesu realizovani.

Park je podržao održavanje biciklističke trke „Grand Prix Lovćen – Dolovi“ za 65 učesnika trke. Trku su organizovali BK „Lovćen“ i Biciklistički savez Crne Gore, a odvijala se shodno pravilima unutrašnjeg reda u Parku.

U programskoj godini, a u skladu s Planom javnih nabavki, izrađen je i štampan promotivni i propagandni materijal sa logom i motivima Parka.

Strateška oblast 4: Turizam zasnovan na aktivnom odmoru u prirodi

Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka

Aktivnosti vezane za razvoj i unaprijeđenje turističke infrastrukture realizuju se kroz projekat Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA. CON II. Projektom predviđeni radovi na rekonstrukciji i adaptaciji Centra za posjetioce na Ivanovim koritima (popravka krova, zidova, podova, vrata, prozora, krečenje, ugradnja rampe za lica sa invaliditetom, adaptacija toaleta za lica sa invaliditetom, zamjena elektroinstalacija, postavljanje utičnica za punjenje električnih vozila sa spoljne strane, centralno grijanje, opremanje kancelarija i opremanje i dopuna suvenirnice), su u toku. Projektom je predviđena i aktivnost uređenja Expo prostora ispred Centra za posjetioce i planirana nabavka tematske opreme za postojeće dječje igralište je u toku.

Projektom obuhvaćena programska aktivnost koja se odnosi na adaptaciju vidikovca Kraljevo počivalo (popravka podne obloge, zamjena drvene ograde novom čeličnom konstrukcijom, obložene drvetom), je u toku i zavisi od dinamike realizacije aktivnosti iz projekta. Partnerska organizacija CZIP kroz isti projekat realizuje aktivnosti za programsku aktivnost izrade i sadržaja infrastrukture za posmatranje ptica.

PA.CON II projekat obuhvata I segment inkluzivnosti koji podrazumijeva radove na adaptaciji Centra za posjetioce sa rampom za lica sa invaliditetom, adaptaciju toaleta za osobe sa invaliditetom i izradu i postavljanje folija sa opisima na Brajevom pismu.

Kroz projekat PA.CON II realizovane su aktivnosti uređenja tri staze u Parku. Izvršena je markacija i postavljena vertikalna signalizacija na sljedećim stazama: Centar za posjetioce – Kraljevo počivalo – Zlatarice (žičara Kotor–Lovćen), Centar za posjetioce – Majstori – Manastir Stanjevići i Međuvršje – Goliš – Lovćensko jezero – Jezerski vrh. SPK „Soko“ je dostavio informacije o uređenju postojeće planinske staze (čišćenje i revitalizacija) na potezu od lokaliteta Velja bukva do vrha Osmograk. Nabavka kutija sa pečatom za planinske vrhove nije realizovana, već se prenosi na programsku 2026. Godinu.

Urađen je detaljan izvještaj sa GPS tragom o stanju staze, sa jasno definisanim planom signalizacije, koji obuhvata dionicu od Ivanovih korita do Krsca.

U saradnji sa stručnim licem izrađen je izvještaj za biciklističku stazu „Ivanova korita – Babina glava – Kraljevo počivalo – Vjetreni mlin – Dolovi – Ivanova korita“. Na sastanku sa predstavnicima PSCG i BSCG odlučeno je da se prioritetno uredi staza „Ivanova korita – Majstori“, imajući u vidu da je prvobitno planirana staza izrazito frekventna, pretežno pješačka i jedna od najposjećenijih u NP Lovćen. U narednom periodu planirana je izrada elaborata navedene staze, nakon čega će uslijediti njeno uređenje. Takođe, tokom izvještajnog perioda, unaprijeđeno je stanje turističke infrastrukture kroz postavljanje novih informativnih tabli i obnovu dotrajalih folija.

Aktivnost izgradnje i uređenja novog Centra za posjetioce na Ivanovim koritima nije realizovana, aktivnosti su preusmjerene na izradu i uređenje novog Centra za posjetioce na drugoj lokaciji (opciono lokalitet Kuk). Odlukom Vlade Crne Gore planinarski dom na Ivanovim koritima dat je na korišćenje Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore, bez naknade, na period od pet godina. Predstavnici NP Lovćen su organizovali sastanke sa predstavnicima prijestonice Cetinje, Žičare „Kotor-Lovćen“, TO Cetinje i odmarališta „Lovćen-Bečići“ po pitanju zajedničkih ulaganja u objekat.

Planirana izrada glavnog ulaza u Park na lokalitetu Blatište, izrada kontrolno naplatnog punkta na istom lokalitetu i premještanje kontrolno naplatnog punkta sa Krstca na lokalitet Vučji do nijesu realizovane. Izrada glavnih ulaza u Park je preusmjerena na druge, pogodnije lokalitete. U cilju unapređenja prostora na lokalitetu Blatište postavljen je odmorišni mobilijar. Lokalitet Vučiji do trenutno nije pogodan za postavljanje kontrolno-naplatnog punkta zbog nedostatka prateće infrastrukture (mrežna pokrivenost i nedostatak elektro-distributivne mreže). Imajući u vidu značaj

ovog lokaliteta za kontrolu ulaska posjetilaca u nacionalni park, i dalje će se razmatrati njegovo postavljanje.

Planirana izrada i postavljanje šest najavnih, pet glavnih i jedne informativne table ka/i u Parku koje će usmjeravati posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavne ulaze u Park nije realizovana, usled nedostatka finansijskih sredstava. Tokom 2024. godine izrađen je Glavni projekat - Plan signalizacije za nacionalne parkove, kojim je obuhvaćena ova vrsta informativnih tabli za NP Lovćen. Shodno planskim dokumentima realizacija aktivnosti je planirana za planski period 2026-2030.

Uređenje kamp mjesta i renoviranje bungalova nije realizovano uslijed nedostatka finansijskih sredstava. Kamp mjesta su predviđena Programom objekata privremenog karaktera, dok je za adaptaciju bungalova izrađen projekat i predat kroz poziv Interreg CBC CG BH HR, procijenjena vrijednost je 102.000 €.

Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji

Unaprijeđena je turistička ponuda koja se odnosi na uređenje pješačkih staza kroz markiranje i postavljanje vertikalne signalizacije na tri staze: Centar za posjetioce – Kraljevo počivalo – Zlatarice (žičara Kotor–Lovćen), Centar za posjetioce – Majstori – Manastir Stanjevići i Međuvršje – Goliš – Lovćensko jezero – Jezerski vrh. Na stazi za boso hodanje obnovljeni su prirodni materijali u poligonima i izvršena nabavka nove informativne table sa skicom staze i uputstvom za njeno korišćenje.

Aktivnost koja se odnosi na razvijanje novog turističkog proizvoda posmatranje ptica je dio projekta PA.CON II i zavisi od projektne dinamike, a implementira se u saradnji sa partnerskom organizacijom CZIP. Tokom 2025. godine nabavljena je foto oprema i odrađena signalizacija na stazama pogodnim za posmatranje ptica, dok su ostale projektom predviđene aktivnosti u toku. Od postavljanja foto čeka se odustalo, jer projekat nije pokrio finansijski dio potreban za realizaciju.

Nova izložbena postavka u Centru za posjetioce nije urađena. Instalacija nove izložbene postavke (izrada novih polica, dva 3D reljefa, skulptura životinja, izložbeno ozvučenje i osvjetljenje, natpisi na folijama na Brajevom pismu) je dio projekta PA.CON II. Dio postavke se obezbjeđuje iz projektnih sredstava CZIP-a.

Upravljanje posjetiocima

Tokom 2025. godine Nacionalni park Lovćen zabilježio je ukupno 186.972 posjete, uz najveću posjećenost u ljetnjem periodu, posebno u mjesecima junu, julu, avgustu i septembru. Istovremeno, evidentiran je i porast broja posjetilaca u zimskim mjesecima, što ukazuje na potencijal za razvoj Parka kao cjelogodišnje turističke destinacije.

U izvještajnom periodu sprovedene su redovne ankete među posjetiocima, usmjerene na analizu njihovog profila, zapažanja i očekivanja. Prema rezultatima anketa, najveći broj posjetilaca dolazi iz Francuske, dok značajan dio čine posjetioci iz Njemačke, Irske i Izraela. Najveći broj posjetilaca informacije o parku dobio je putem interneta i društvenih mreža. Svi ispitanici su park posjetili prvi put, a većina posjetilaca boravila je jedan dan. Usluge zaposlenih u parku ocijenjene su izuzetno pozitivno. Među aktivnostima, posjetioci su se najčešće opredjeljivali za pješačenje uređenim stazama. Najposjećenija staza je kružna staza Vuka. Održani su sastanci sa predstavnicima Planinarskog saveza Crne Gore, PSK „Soko“, na kojima je analizirano stanje staza i dati prijedlozi za obnovu markacije i signalizacije na drugim manje posjećenim stazama, budući da u ovom Parku postoji veći broj staza sa prirodnim vidikovcima.

Strateška oblast 5: Međunarodna i lokalna saradnja i socio-ekonomski razvoj

Unapređenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju

Tokom izvještajnog perioda realizovane su aktivnosti usmjerene na jačanje saradnje Nacionalnog parka Lovćen sa nevladinim sektorom, međunarodnim organizacijama i partnerskim institucijama, kao i na unapređenje projektne spremnosti Parka kroz pripremu i implementaciju projektnih inicijativa u oblasti zaštite prirode i održivog upravljanja zaštićenim područjem.

U okviru saradnje sa nevladinim sektorom, ostvorena je aktivna saradnja sa nevladinim organizacijama, kroz koju su pripremani i realizovani projekti iz oblasti zaštite prirode i održivog turizma. Posebno se izdvaja saradnja sa NVO Centar za zaštitu i proučavanje ptica, u okviru koje su realizovane aktivnosti projekta PA.CON II.

U cilju unapređenja saradnje sa lokalnim organizacijama i institucijama, tokom izvještajnog perioda inicirane su projektne ideje usmjerene na razvoj ekološki odgovornog turizma i unapređenje upravljanja zaštićenim područjem. Iako je inicijalno planirana saradnja sa Turističkom organizacijom Cetinje i NVO Aktivna zona, projektni prijedlozi su u konačnici pripremljeni i podnijeti u saradnji sa NVO Ekvivalent i NVO Eko tim.

Saradnja sa zaštićenim područjima u regionu tokom izvještajnog perioda nije formalizovana kroz zaključivanje memoranduma o saradnji već su aktivnosti su bile usmjerene na inicijalne kontakte, razmjenu informacija i sagledavanje potencijala za buduću saradnju, čime su stvoreni preduslovi za formalizaciju partnerskih odnosa u narednom periodu.

Djelimično je unaprijeđena saradnja sa partnerskim zaštićenim područjima kroz realizaciju sastanaka i iniciranje partnerskih aktivnosti sa relevantnim institucijama iz Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske. Iako saradnja nije ostvorena u punom kapacitetu, ovi kontakti predstavljaju važan korak ka razvoju dugoročnih partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata.

Tokom izvještajnog perioda nastavljena je i unaprijeđena saradnja sa međunarodnim organizacijama i mrežama, uključujući učešće u radnim grupama, inicijativama i platformama, kao i prisustvo seminarima i on-line sastancima u skladu sa pozivima relevantnih organizacija. Ova saradnja doprinijela je jačanju međunarodne vidljivosti Nacionalnog parka Lovćen i unapređenju kapaciteta za razvoj projektnih inicijativa.

U skladu sa potrebama Parka i prioritetima javnih poziva, tokom izvještajnog perioda pripremljeno je i podnijeto ukupno sedam projektnih prijedloga, čime je dodatno ojačana projektna aktivnost i spremnost Nacionalnog parka Lovćen za korišćenje različitih izvora finansiranja.

Realizacija projektnih aktivnosti sprovedena je u skladu sa odobrenim projektnim planovima, uz fokus na kvalitetnu implementaciju i redovno izvještavanje. Tokom izvještajnog perioda realizovane su aktivnosti u okviru projekata PA.CON II, Eco DaLLi i Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite, čime su unaprijeđeni operativni kapaciteti Parka i sistema zaštite prirode.

Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka

U saradnji sa privatnim vlasnicima šuma, zaključno sa 30.11.2024. godine, podneseno je ukupno 15 zahtjeva za sječu šume u privatnoj svojini. Na osnovu podnesenih zahtjeva izvršen je terenski obilazak i komisijski je donesen Plan gazdovanja šumama u privatnoj svojini, kojim su definisani obim, način i uslovi korišćenja šumskih resursa. Po navedenim zahtjevima, do kraja 2025. godine, ukupno je doznačeno 191,14 m³ drvne mase, čime je realizovana planirana aktivnost.

Socioekonomski razvoj Parka

Socio-ekonomski forum Nacionalnog parka Lovćen predstavlja participativno savjetodavno tijelo koje je osnovano radi jačanja saradnje između JPNPCG, uprave Parka, lokalnih zajednica i privrednih subjekata. Njegova uloga je da omogući veći pristup stanovništva i predstavnika

lokalne ekonomije u procese upravljanja Parkom, kao i da se potrebe lokalnih zajednica i privrednika uzimaju u obzir prilikom planiranja i sprovođenja određenih aktivnosti. Predstavnicima određenih klastera unutar foruma, na sjednicama iznose zahtjeve, preporuke, pitanja koje zajedno sa upravom Parka i predstavnicima drugih institucija pokušavaju riješiti, a koja utiču na položaj lokalnih zajednica.

Kroz ovogodišnji rad foruma, na održanim sjednicama ovakav pristup daje određene pozitivne rezultate, uz aktivno uključivanje građana, preduzetnika, lokalnih samouprava i NVO sektora. Iako pojedini planirani zadaci, poput sprovođenja anketa u 2025. godini, nijesu realizovani, forum je nastavio da bude platforma za razmjenu mišljenja i traženje rješenja, čak i kada određeni problemi nijesu direktno u nadležnosti NP Lovćen. Uprava parka jasno obrazlaže stanje i načine kako se može doći do rješenja, čime se gradi povjerenje i podstiče aktivna participacija svih učesnika.

Kroz aktivnosti parka, naročito tokom turističke sezone, ostvareni su direktni i indirektni pozitivni učinci za stanovništvo i korisnike prostora koji se bave turizmom i poljoprivredom. U narednom periodu Socioekonomski forum će se na institucionalnom unaprijediti kao glavni alat participacije stanovništva i zajednica koje gravitiraju ovom nacionalnom parku.

Izdati urbanističko - tehnički uslove i unapređena informaciona osnova za privremene objekte

U toku 2025. godine izdato je pet (5) urbanističko-tehničkih uslova za objekte koji se postavljaju / grade na zemljištu u privatnoj svojini.

Tabela 9: Izdati urbanističko -tehnički uslovi za objekte koji se postavljaju / grade na privatnoj svojini

Vlasništvo zemljišta	Lokacija / Mikrolokacija	Privremeni objekat
Privatna svojina	21 (21.1 - 21.82)	Privremeni ugostiteljski objekat, privremeno parkiralište, vidikovac, kiosk, pijaca, bina, podijum ili bioskop na otvorenom, sportski objekat - otvoreni teren, zabavni park, dečije igralište, avanturistički park, prostor za paintball, bioprečišćivač, tank za vodu, privremeni ugostiteljski objekat sa ugostiteljskom terasom, posebna vozila za pružanje jednostavnih ugostiteljskih usluga, kamp lokacija I, privremeni objekti za reklamiranje / informacioni punkt, dečije igralište, kula osmatračnica, objekti za komunalne usluge i infrastrukturu, oglasni i reklamni pano, reklamne zastave, kiosk, objekat za trgovinu i usluge, kamp lokacija II, sportski objekat - otvoreni teren, pijaca, avanturistički park, vidikovac
Privatna svojina	21 (21.83 - 21.87)	Zabavni park / akva park
Privatna svojina	19	Štand
Privatna svojina	22	Privremeno parkiralište
Privatna svojina	27	Privremeni ugostiteljski objekat, ugostiteljska terasa, nadstrešnica za odmor i rekreaciju posjetilaca

Takođe je izdato osam (8) urbanističko tehničkih uslova za privremene objekte koji se postavljaju na zemljištu u državnoj svojini, a nalaze se u vlasništvu Nacionalnih parkova za sledeće lokacije:

Tabela 10: Izdati urbanističko -tehnički uslovi za privremene objekte koji se postavljaju/grade na državnom zemljištu

Vlasništvo zemljišta	Lokacija / Mikrolokacija	Privremeni objekat
Državna svojina-JPNPCG	2	Vidikovac
Državna svojina-JPNPCG	3	Vidikovac

Vlasništvo zemljišta	Lokacija / Mikrolokacija	Privremeni objekat
Državna svojina-JPNPCG	6	Mobilni sanitarni blok
Državna svojina-JPNPCG	7	Naplatna kućica sa rampom
Državna svojina-JPNPCG	8	Vikend kućice
Državna svojina-JPNPCG	9 (9.5 - 9.6)	Naplatna kućica sa rampom, promotivni natpis, skulptura, paviljon
Državna svojina-JPNPCG	11 (11.1 - 11.2)	Objekti za nadzornike zaštićenog područja i skladište za opremu
Državna svojina-JPNPCG	13.7	Mobilni sanitarni blok

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore (JPNPCG) obratilo se krajem maja 2025. godine nadležnom Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera inicijativom za pokretanje postupka pribavljanja saglasnosti Vlade Crne Gore za davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini na području Nacionalnog parka „Lovćen” radi postavljanja objekata privremenog karaktera.

S obzirom na to da tokom 2025. godine navedena saglasnost nije dobijena, Javno preduzeće nije bilo u mogućnosti da sprovede proceduru davanja u zakup državnog zemljišta za postavljanje objekata privremenog karaktera, odnosno nije moglo izdavati urbanističko-tehničke uslove za njihovo postavljanje ili građenje, niti zaključivati ugovore o zakupu zemljišta.

Tabela 11: Prikaz izdatih urbanističko-tehničkih uslova

Nacionalni park	Privremeni objekti na zemljištu u državnoj svojini – JPNPCG	Privremeni objekti na zemljištu u državnoj svojini – fizička lica	Privremeni objekti na zemljištu u državnoj svojini – pravna lica	Privremeni objekti na zemljištu u privatnoj svojini – fizička lica	Privremeni objekti na zemljištu u privatnoj svojini – pravna lica	Zakup zemljišta u državnoj svojini
NP Lovćen	8	0	0	3	2	0
UKUPNO	8	0	0	3	2	0

Strateška oblast 6: Unapređenje fizičke zaštite i infrastrukture

U programskom periodu u cilju unapređenja fizičke zaštite i infrastrukture sprovedeno je više obuka nadzornika sa ciljem profesionalizacije rada. Svi nadzornici su prošli obuku zaštite na radu dok su pojedini pohađali niz stručnih predavanja u vezi monitoringa, prevencije sukoba između ljudi i zvijeri, osnivanja interventnih timova, povezanosti staništa za velike zvijeri, pa sve do jačanja upravljačkih kapaciteta kada su održane praktične vježbe i demonstracije najnovijih sredstava (opreme) za odvracanje velikih zvijeri; obuku za lanac sprovođenja zakona u oblasti zaštite prirode; obuku o afričkoj kugi svinja (AKS) s fokusom na biosigurnosne mjere, prevenciju i prepoznavanje simptoma ove smrtonosne virusne bolesti i terensku obuku “Lovćen 2025” sa ciljem uvježbavanja procedura na lokalnom, međuopštinskom i nacionalnom nivou sa temom požara.

Tokom 2025. godine, nacionalni park “Lovćen” je dobio više vrijednih donacija:

- prema Aneksu I ugovora o donaciji broj UG - 7/24 sa NVO "Aktivna Zona" nabavljena je oprema za spasavanje (neophodna za postupanje u hitnim slučajevima: dereze, cepini, kanapi, karabinjeri) i oprema za kampovanje (šatori i vreće) u ukupnom iznosu od 2.759,36 eura;
- Jakne za zaposlene u Službi zaštite, donator MONTE JUICE DOO- 1.116,00 eura;
- Pantalone za zaposlene u Službi zaštite, donator XEXPERIENCE DOO - 1.071,00 eura;
- Cipele i amblemi za zaposlene u Službi zaštite, donator MILO & CHAYSE DOO - 2.655,90 eura.

Pokrenut je proces povraćaja vozila marke MAGIRUS TLF 16 170 D, godina proizvodnje 1985, donacija Prijestonice Cetinje nakon što je utvrđeno da nije upotrebljivo, a stavljanje u rad iziskuje značajna finansijska sredstva.

Sve nelegalne aktivnosti evidentirane na prostoru Nacionalnog parka Lovćen su upućene nadležnim institucijama radi preduzimanja zakonom propisanih mjera i identifikovanja počinitelaca. Sa ovim postupanjima upoznata je Uprava JPNPCG odnosno Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove.

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture parka je tokom godine radila na uređenju prostora i izradi mobilijara u Parku. Posebna pažnja je posvećena uređenju lokacije Blatišta na kojoj su postavljeni stolovi, klupe, nadstrešnice, ljuljaška i kućica za djecu, izrađeni od drveta i većim dijelom od opožarenog bora sa ove lokacije. Ovakav mobilijar je izrađen i postavljen i na drugim lokacijama (Skela i pored prostora za paint-ball). Izvršen je redovan servis motornog vozila traktor i preuzimanje priključka za isti od Nacionalnog parka Skadarsko jezero, odnosno kosilice koja je pogodna za uklanjanje visokog rastinja. Međutim, nije realizovan Ugovor o jednostavnoj nabavci prema kom je dobavljač „Agromehanika” DOO bio u obavezi da nabavi i ugradi prednji utovarivač (tkz. kašiku) sa elektro-džojstikom. Usljed saradanje na zavidnom nivou, između JU Odmaralište „Lovćen - Bečići” i NP Lovćen i pored nedovoljno dobre opremljenosti MTS-ma, higijenski uslovi u Parku tokom zimskih mjeseci se mogu ocijeniti dobrim.

Slika 14: Izrada mobilijara – Blatišta i Skela

Kroz projekat PA.CON II unaprijeđeno je stanje tri staze u Parku. Izvršena je markacija i postavljena vertikalna signalizacija na stazama: Centar za posjetioce – Kraljevo počivalo – Zlatarice (žičara Kotor–Lovćen), Centar za posjetioce – Majstori – Manastir Stanjevići i Međuvršje – Goliš – Lovćensko jezero – Jezerski vrh. U izvještajnom periodu unaprijeđeno je stanje turističke infrastrukture kroz postavljanje novih informativnih tabli i obnovu dotrajalih folija.

3.1. Ocjena stanja

Flora i vegetacija

Popis biljnih vrsta, s akcentom na nacionalno i/ili međunarodno značajne taksone, urađen je na lokalitetima Paprati, Bižaljevac, Kuk i uz obalu Ljubinog potoka na mjestu kaptaže u Dolovima i duž toka na Ivanovim koritima, na staništima koja dominantno pripadaju habitatima 62A0 - Istočni submediteranski suvi travnjaci (*Scorzoneretalia villosae*), 6170 Alpijski i subalpijski travnjaci na karbonatima i 6520 Planinske livade košanice. Inventarisano je 28 biljnih taksona, od kojih 20 takson ima jedan ili više nivoa nacionalne i/ili međunarodne zaštite. Zabilježeno je prisustvo 5 vrsta endemskog (*Fritilaria messanensis subsp. gracilis*, *Tanacetum cinerarifolium*, *Viburnum maculatum*, *Sesleria robusta*, *Scilla lacusicii*) i 3 vrste subendemskog (*Genista sericea*, *Astragalus angustifolius*, *Globularia meridionalis*) rasprostranjenja, 8 vrsta je zaštićeno nacionalnim zakonodavstvom (*Tulipa grisebachiana*, *Anacamptis morio*, *Fritilaria messanensis subsp. gracilis*, *Orchis quadripunctata*, *Viburnum maculatum*, *Scilla lacusicii*, *Astragalus angustifolius*, *Narcissus poeticus subsp. radiiflorus*), dok 20 vrsta ima međunarodni nivo zaštite (CITES i/ili UCN Red List). Sve popisane vrste imaju učestalo rasprostranjenje na širem području NP Lovćen, jer ulaze u sastav travnih i kamenjarskih habitata dominantnih u ovom nacionalnom parku. Terenski podaci su unijeti u Exel bazu flore za NP Lovćen, i ona trenutno sadrži 1171 popisani takson za područje NP Lovćen. Analiza florističke baze NP Lovćen potvrđuje prisustvo brojnih endema užeg i šireg rasprostranjenja i biljnih vrsta zaštićenih nacionalnim i međunarodnim propisima. Analiza, takođe ukazuje na nedostatak ili zastarelost relevantnih istraživačkih (naučnih) podataka o distribuciji i stanju populacija za brojne biljne vrste u ovom nacionalnom parku. Sa inventarizacijom značajnih biljnih taksona i prikupljanjem stanišnih podataka nastaviće se i u sledećem planskom periodu. Za detaljnije praćenje i analizu (monitoring) odabran lovćenski zvončić *Edraianthus wettsteinii subsp. lovcenicus*, na južnim padinama Štirovnika.

Tokom terenskih istraživanja 2024 godine, na lokalitetima kroz koje prolazi II dionica 400Kv dalekovoda, zabilježeno je prisustvo invazivne vrste: *Erogeron annuus*, na prilazu i oko stubnog mjesta 46D i 47S i uz stubno mjesto 45S. Preporuka je bila da se, tokom redovnog održavanja pristupnih puteva i stubnih mjesta, pažljivo uklone, za sada malobrojni, primjerci ove invazivne vrste. Ova aktivnost je u novom planskom dokumentu unijeta kao redovni monitoring. Uklanjanje eventualnih primjeraka sa pristupnih puteva i oko stubnih mjesta obavljaće pripadnici službe NP uz nadzor stručnog saradnika za zaštitu flore, na način (mehanički – čupanjem) i u vrijeme prije plodonošenja i rasijavanja invazivne vrste.

Istraživanja sprovedena u planskom periodu 2020–2025. godine omogućila su detaljno kartiranje Natura 2000 stanišnog tipa *4090 – endemične oromediteranske ježolike vrištine na području Nacionalnog parka Lovćen. Aktivnosti su realizovane s ciljem utvrđivanja prostorne distribucije, sagledavanja stanja očuvanosti i procjene potencijalnih pritisaka. Rezultati monitoringa potvrđuju visok stepen očuvanosti i izraženu florističku raznovrsnost. Na do sada istraživanim lokalitetima nisu evidentirani faktori pritiska koji bi imali uticaj na ovaj stanišni tip. U narednom planskom periodu nastaviće se istraživanje stanišnog tipa *4090 na lokalitetima Štirovnik, Veliko i Malo Konjsko, radi dopune podataka o njegovoj rasprostranjenosti i stanju očuvanosti.

Na lokalitetu Jezero ispod Jezerskog vrha, na stanišnim tipovima *7140 Prelazne tresave i *6430 Hidrofilne visoke zeleni od nizina do alpijskog pojasa, evidentiran je značajan pritisak zbog procesa prirodnog zarastanja, koji je dodatno ubrzan klimatskim promjenama. U centralnom dijelu jezera pod Jezerskim vrhom prisutna je zona slobodne vode, dok su rubni dijelovi pod dominacijom vrste *Menyanthes trifoliata*. Uočeno je da vrsta *Deschampsia caespitosa* širi svoj areal na račun tresetne površine, odnosno da stanišni tip visokih zeleni zauzima prelazne tresave. Zbog pritiska prirodnog zarastanja ubrzanog klimatskim promjenama, preporučuju se sledeće mjere: redovno uklanjanje drvenastih biljaka kako bi se očuvala karakteristična vegetacija

tresave, regulacija vodnog režima putem kontrolisanog vraćanja vode i održavanja optimalne vlažnosti, te uspostavljanje sistema za monitoring i evaluaciju (terenski izlasci, prikupljanje podataka i prilagođavanje mjera prema rezultatima).

U narednom Planskom periodu kroz prjekat se planiraju detaljna istraživanja biodiverziteta i izrada bazne studije, te izrada Akcionog plana sa prioriternim mjerama zaštite i održivog upravljanja.

Šume i šumski ekosistemi

Šume na području Nacionalni park Lovćen ukazuje da šumski ekosistemi u cjelini imaju stabilno i dobro opšte stanje, uz očuvanu ekološku i zaštitnu funkciju. Dominantne bukove sastojine i dalje obezbjeđuju značajnu ulogu u stabilizaciji krškog terena, zaštiti zemljišta od erozije i regulaciji hidroloških procesa. Sprovedenjem planskih sanitarno-uzgojnih mjera unaprijeđeno je zdravstveno stanje i strukturna stabilnost pojedinih sastojina, dok kontinuirani monitoring potvrđuje da nema značajnijeg oboljevanja niti propadanja šuma, izuzev na lokalitetima ranije zahvaćenim požarima, gdje je obnova vegetacije sporija, naročito na sjeveroistočnim dijelovima i u zoni Jezerskog vrha.

Šumske zajednice crnog bora i bora munike zadržale su strukturalnu stabilnosti i funkcionalnosti. Na nepristupačnim terenima gdje je evidentirana munika, na Jezerskom i Štirovniku, stanje ovih šuma se može ocijeniti kao odlično. Negativan pritisak je izražen na Jezerskom vrhu gdje je pod uticajem antropogeno podignute šume crnog bora. Poseban značaj ovih šuma ogleda se u njihovoj zaštitnoj ulozi u stabilizaciji krškog terena, regulaciji vodnog režima i sprječavanju erozionih procesa, što je od izuzetne važnosti imajući u vidu geomorfološku osjetljivost prostora Lovćena. Može se zaključiti da je diverzitet na visokom nivou, što potvrđuje prisustvo brojnih reliktnih i endemičnih vrsta.

Zdravstveno stanje šuma ocjenjuje se kao dobro. Monitoring na bioindikacijskim tačkama ukazuje da nema značajnijih poremećaja većih razmjera, dok su u zonama gdje je dozvoljeno aktivno upravljanje sprovedene ciljane sanitarno-uzgojne mjere radi uklanjanja osušenih i oštećenih stabala, unapređenja vitalnosti sastojina i podsticanja prirodne obnove. Tokom 2025. Godine, realizovana je doznaka i uklanjanje stabala sanitarnog karaktera u količini od 7,46 m³, a koja predstavlja intervencije manjeg intenziteta, ali značajne za očuvanje stabilnosti i otpornosti šumskih sastojina i obezbjeđivanje zaštite posjetioca i postojeće infrastrukture.

Jedan od ključnih rizika za šumske ekosisteme Lovćena i dalje predstavlja opasnost od šumskih požara, posebno tokom ljetnjih mjeseci. Sprovedene sanitarne mjere (u vidu uklanjanja gorivog materijala, polomljena stabla, grane i sl.), doprinijele su smanjenju rizika od požara, ali planirana aktivnost izgradnje protivpožarne infrastrukture i nabavka priručne protivpožarne opreme nije u potpunosti realizovana zbog nedostatka finansijskih sredstava, i prihvatanja projektnih ideja od strane različitih donatora.

Kao najizraženiji negativni faktori identifikovani su povremeni antropogeni pritisci (nelegalne aktivnosti, infrastrukturni objekti i dr.), nepovoljni orografski i klimatski uticaji u vidu sušnih perioda i kasnih i ranih mrazeva, što može uticati na dinamiku obnove i razvoj šumskih ekosistema. Uprkos izraženoj fragmentaciji prostora uslijed infrastrukturnih zahvata, šumski ekosistemi su podložniji drugim negativnim pritiscima. Ukupno posmatrano, stanje šumskih ekosistema može se ocijeniti kao stabilno i dobro, sa očuvanim prirodnim vrijednostima i dobrim potencijalom za dalji razvoj uz sprovedenje planiranih mjera zaštite i obnove.

Fauna beskičmenjaka

Rezultati realizovanih aktivnosti ukazuju na visok diverzitet dnevnih leptira i značajnu očuvanost staništa u NP Lovćen, posebno travnatih površina, šumskih proplanaka i rubnih zona šumskih

ekosistema. Prisustvo nacionalno zaštićenih i Natura 2000 vrsta potvrđuje visoku konzervacionu vrijednost Parka i njegov značaj za očuvanje biodiverziteta. Uspostavljeno nultto stanje predstavlja važnu osnovu za praćenje dugoročnih promjena u populacijama leptira i procjenu uticaja klimatskih i antropogenih faktora.

Iako su sprovedena inicijalna istraživanja i monitoring, stanje istraženosti entomofaune i dalje se može ocijeniti kao nedovoljno, zbog nedostatka sistematskih i dugoročnih istraživanja i fragmentarnih podataka o brojnosti populacija i promjenama staništa. Kao potencijalni pritisci identifikovani su klimatske promjene, sukcesija staništa uslijed zarastanja travnjaka zbog smanjenja tradicionalne ispaše i košenja, fragmentacija staništa, turistički pritisci, požari i eventualna upotreba pesticida u kontaktnim zonama Parka. Takođe, postoji vjerovatnoća prisustva dodatnih Natura 2000 vrsta, poput *Lycaena dispar*, što ukazuje na potrebu proširenja istraživanja na dodatne lokalitete i stanišne tipove.

Ukupno stanje faune dnevnih leptira u NP Lovćen može se ocijeniti kao povoljno, uz izraženu potrebu za nastavkom sistematskog monitoringa, očuvanjem otvorenih travnjaka i mozaika staništa, kao i sprovođenjem mjera zaštite usmjerenih na očuvanje populacija prioriternih i zaštićenih vrsta.

Fauna vodozemaca i gmizavaca

Na osnovu sprovedenih terenskih istraživanja može se zaključiti da je fauna vodozemaca na istraživanim lokalitetima relativno raznovrsna, ali da njeno stanje nije u potpunosti ujednačeno i stabilno na čitavom području. U pojedinim zonama zabilježene su lokalno brojne i stabilne populacije planinskog mrmoljka (*Ichthyosaura alpestris*), što ukazuje na postojanje povoljnih mikroekoloških uslova i očuvanih vodenih i vlažnih staništa. Ovakvi lokaliteti trenutno ne trpe direktne antropogene pritiske, ali njihova dugoročna stabilnost može biti ograničena, jer može doći do urušavanja manjih i vještački formiranih vodenih tijela (ublova). Istovremeno, na dijelu istraživanog područja evidentirana su djelimično degradirana staništa, prvenstveno uslijed antropogenih uticaja, kao što je prisustvo otpada u koritu Ljubinog potoka. Ovakvi pritisci mogu negativno uticati na kvalitet vode, dostupnost reproduktivnih staništa i ukupni reproduktivni uspjeh vodozemaca, što se odražava na smanjenu stabilnost pojedinih lokalnih populacija.

Gubitak dostupnih vodenih i vlažnih staništa, kao što je Jezero ispod Jezerskog vrha koje je presušilo ranije, uslijed nedostatka snježnog pokrivača, što dovodi do izraženog klimatskog stresa koji direktno ugrožava opstanak lokalnih populacija smeđe krastave žabe (*Bufo bufo*). To ukazuje na njihovu povećanu osjetljivost na klimatske promjene.

Bukova šuma kod Jezera ispod Jezerskog vrha, pruža trenutno povoljne uslove za prisustvo vodozemaca. Bitan nalaz na ovom području je pojava šumske žabe (*Rana dalmatina*), koja u prethodnim terenskim istraživanjima nije zabilježena. Pretpostavlja se da su populacije šumske žabe trenutno stabilne, ali njihova dalja održivost zavisi od dostupnosti vodenih tijela i vlažnih staništa.

Zaključuje se da je fauna vodozemaca umjereno očuvana, sa izraženim lokalnim razlikama u brojnosti i stabilnosti populacija. Zato je neophodno da se obezbijedi očuvanje i obnova vodenih staništa, praćenje hidroloških uslova i kontinuirani monitoring populacija vodozemaca radi pravovremenog reagovanja na negativne promjene.

Stanje faune gmizavaca na istraživanom području može se ocijeniti kao stabilno i povoljno. Gmizavci su široko rasprostranjeni i prisutni na svim tipovima evidentiranih staništa, što ukazuje na dobru očuvanost ekosistema i raznovrsnost dostupnih mikrostaništa.

Ukupna brojnost i rasprostranjenost zabilježenih jedinki ukazuju da su populacije gmizavaca lokalno brojne i stabilne, posebno na staništima koja nijesu značajno degradirana. Najširu

prostornu rasprostranjenost pokazale su vrste zidni gušter i zelembać, koje su registrovane na svim istraživanim lokalitetima. Njihovo prisustvo u brojnoj i stabilnoj populaciji ukazuje na visoku adaptabilnost ovih vrsta i povoljne ekološke uslove na većem dijelu Parka.

Kraški gušter, kao balkanski endem i oštroglavi gušter, registrovani su na specifičnijim staništima duž planinarske staze kroz bukovu šumu i na kamenitim, osunčanim obodima Jezera ispod Jezerskog vrha. Njihovo prisustvo ukazuje na značaj očuvanih šumskih i stjenovitih mikrostaništa u NP Lovćen.

Pojedine vrste, kao što su blavor i poskok registrovane su u blizini putne infrastrukture, što ukazuje na povećanu izloženost antropogenim pritiscima na tim lokalitetima.

Zabilježeno stanje ukazuje na dobar stepen očuvanosti faune gmizavaca, uključujući i prisustvo endemskih vrsta, ali istovremeno naglašava potrebu za kontinuiranim monitoringom i aktivnim upravljanjem kako bi se dugoročno očuvala stabilnost populacija i spriječili negativni uticaji antropogenih faktora.

Fauna ptica

Na osnovu rezultata terenskih istraživanja sprovedenih tokom maja i juna 2025. godine može se zaključiti da je stanje populacija ptica grabljivica na području Parka stabilno, uz prisustvo teritorijalnih parova i indicije o mogućem gniježđenju više značajnih vrsta.

Posebno je značajno prisustvo surog orla (*Aquila chrysaetos*), vrste iz Aneksa I Direktive o pticama i od značaja za Natura 2000 mrežu, na lokalitetu Bižaljevac, što predstavlja važan podatak za područje Parka. Registrovani par zmijara (*Circaetus gallicus*) u zoni Ivanovih korita, kao i kontinuirano prisustvo para orla mišara (*Buteo buteo*) na području Bjeloša, ukazuju na postojanje pogodnih uslova za gniježđenje i stabilnost lokalnih teritorija. Na lokalitetu Zlatarica evidentirane su vjetruška (*Falco tinnunculus*) i jastreb (*Accipiter gentilis*), čime je potvrđena važnost ovog prostora kao lovnog i potencijalno gnjezdećeg staništa.

Identifikovani pritisci imaju pretežno lokalni karakter i odnose se na infrastrukturne objekte, prvenstveno dalekovod 400 kV Lastva–Čevo, duž kojeg su tokom monitoringa 2024. godine zabilježeni slučajevi stradanja ptica usljed sudara sa provodnicima. Iako tokom 2025. godine na kontrolisanim stubnim mjestima nije evidentirano stradanje ptica, navedeni infrastrukturni objekat i dalje predstavlja potencijalni rizik za dugoročno očuvanje grabljivica, naročito vrsta većih raspona krila.

U kontekstu Natura 2000 obaveza, može se ocijeniti da Nacionalni park Lovćen ima značajnu ulogu u očuvanju vrsta iz Aneksa I Direktive o pticama i njihovih staništa na nacionalnom i regionalnom nivou. Očuvanje povoljnog stanja zahtijeva nastavak sistematskog monitoringa tokom ključnih fenoloških faza (posebno u junu i julu radi potvrde gniježđenja), proširenje praćenja na noćne grabljivice, kao i sprovođenje preventivnih i tehničkih mjera ublažavanja negativnih uticaja infrastrukture.

Fauna sisara

Kada je u pitanju fauna slijepih miševa, prostor Lovćena je veoma povoljan za razvoj i očuvanje njihovog diverziteta, zahvaljujući kombinaciji krških reljefnih oblika, razvijene mreže podzemnih objekata, šumskih ekosistema i otvorenih staništa. Tokom prethodnog planskog perioda sprovedena je inventarizacija i započeta identifikacija značajnih speleoloških objekata važnih za kolonije slijepih miševa. Na području NP Lovćen registrovano je preko 15 vrsta slijepih miševa, što potvrđuje izuzetnu vrijednost ovog prostora u nacionalnom kontekstu. U izvještajnom periodu započet je proces identifikacije prioritetnih podzemnih objekata, a u narednom planskom periodu planira se intenziviranje istraživanja, uključujući detaljnija speleološka ispitivanja strukture podzemnih objekata, kao i paralelna istraživanja pećinske faune beskičmenjaka radi dobijanja cjelovitije slike podzemnih ekosistema.

U pogledu ostalih sisara, u proteklom planskom periodu nijesu postojala adekvatna osnovna sredstva za sistematsko i kvalitetno praćenje populacija, prije svega kamera-zamke. Tokom 2024. godine obezbijeđene su kamera-zamke, čime su stvoreni tehnički uslovi za unapređenje monitoringa. U narednom periodu biće definisan jasan protokol korišćenja kamera-zamki, uključujući standarde postavljanja, evidencije i obrade podataka, kako bi se omogućila preciznija identifikacija prisutnih vrsta, analiza njihove prostorne distribucije i definisanje ključnih kretnih koridora.

Vode

U prethodnom periodu nije vršen monitoring voda od strane Zavoda za hidrometeorologiju i seizmologiju Crne Gore na području NP Lovćen. Posljednjih nekoliko godina zapaženi su procesi koji ozbiljno narušavaju hidrološke prilike u Parku. Primijećen je povećan negativan uticaj ugostiteljskih objekata koji gravitiraju na području Parka, kao i od strane lokalnog stanovništva koje crpi vodu sa izvora Ivanovih korita i iz jezera ispod Jezerskog vrha. Prema informacijama dobijenih od strane Uprave za vode Crne Gore, vodoizvorište Ivanova korita nije prepoznato kao vodoizvorište za javno vodosnabdijevanje. Još uvijek nijesu utvrđene zone sanitarne zaštite kako bi se utvrdila izdašnost i koje su potrebe lokalnog stanovništva za vodom. U narednom planskom periodu iniciraće se saradnja sa relevantnim institucijama, kako bi se dobilo početno stanje vodoizvorišta i spriječile dalje nelegalne aktivnosti na ovom području.

Materijalna kulturna baština

Kod većine kulturnih dobara, kao i evidentiranih objekata kod kojih se prepoznaju kulturne vrijednosti, građenih u periodu od XV do kraja XIX vijeka, primjetna su brojna oštećenja uslijed različitih prirodnih i antropogenih faktora.

Ovo je slabije naseljena oblast, ali se još uvijek mogu naći stare, u potpunosti autentično očuvane kuće, koje su povremeno ili trajno napuštene. Posljednjih godina primjetna je neusklađenost objekata s postojećim graditeljskim ambijentom. Promjene na objektima najčešće su vidljive u krovnom pokrivaču, uvećanju otvora i upotrebi industrijski dobijenih materijala koji se ugrađuju na starim objektima. U pitanju su novo sažidane kuće -vikendice većih gabarita koje su u suprotnosti s nasljeđenim modelom gradnje.

Najtipičniji objekti graditeljskog nasljeđa ovog prostora - gumna, ozidana su od fino obrađenog tesanog kamena i popločana kamenim pločama, uglavnom su zadržala prvobitni izgled, dok se nova ne grade. Svoltane bistijerne i uble - ozidani kružni bunari za vodu, kao tradicionalni način vodosnabdijevanja je ostao isti, jedino su im dodati novi betonski sliv ili zatvarači. Razgradnja parapetnih kamenih zidova i zamjena betonskim na lovcenskim serpentinama (kolski put Kotor - Krstac), kao i postavljanje velikog broja betonskih dalekovodnih stubova uz dionicu puta između Krsca i Žanjevog dola umanjili su graditeljske i ambijentalne vrijednosti ovog jedinstvenog objekta inženjerske arhitekture s kraja XIX vijeka.

U prošlom planskom periodu istraživanja iz oblasti kulturno-istorijskog nasljeđa bila su usmjerena na dokumentovanje gumana, otvorenih i svoltanih ublova i kaptiranih voda na području Njeguša. Evidentirani objekti uglavnom su očuvani u izvornom obliku. Kod nekih su potrebne intervencije na konsolidaciji manje ili više obrušenih zidnih partija. Izvjestan broj objekata posjeduje znatan stepen očuvanosti i integriteta, graditeljske, etnografske, istorijske, memorijalne, ambijentalne i druge kulturne vrijednosti i osobnosti.

U Službi za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, odlaskom u penziju stručnog saradnika za kulturno nasljeđe krajem 2022.godine, nijesu nastavljene aktivnosti vezane za materijalnu kulturnu baštinu, a koje su predviđene Planom upravljanja NP Lovćen 2021-2025. godine.

Nematerijalna kulturna baština

Depopulacija i napuštanje tradicionalnog načina života predstavljaju jedan od ključnih izazova za očuvanje kulturnog pejzaža. Većina sela u granicama parka ima sezonski karakter boravka, dok su brojni objekti napušteni ili u fazi propadanja. Uprkos tome, u pojedinim naseljima i katunima sačuvani su autentični primjeri tradicionalne gradnje, koji predstavljaju osnov za njihovu konzervaciju i buduću interpretaciju. Uslovljena je karakterističnom kulturom življenja i načina gradnje na ovom prostoru. Ovdje je dominantno prisutno umjeće zidanja kamenom takozvanih suvomeđa koje predstavljaju tradicionalnu tehniku zidanja bez upotrebe vezivnog materijala, tako da su i danas prisutne suhozidne konstrukcije različite namjene (kuće, međe, putevi, bunari, gumna). Napuštanje tradicionalnih poljoprivrednih i stočarskih praksi dovelo je do promjene pejzažne strukture i narušavanja ravnoteže između čovjeka i prirode. Ipak, očuvani elementi kulturnog pejzaža – katuni, guvna, suvozidine, i stari stambeni objekti – predstavljaju potencijal za uspostavljanje održivog odnosa kulturnih i prirodnih vrijednosti. Ovi prostorni elementi imaju ulogu u očuvanju staništa i pejzaža uslovima tradicionalnog korišćenja zemljišta, te njihova revitalizacija kroz održivo stočarstvo, upotrebu lokalnih materijala i rekonstrukciju objekata u skladu s izvornom arhitekturom može doprinijeti i zaštiti i očuvanju autohtonih pejzaža i staništa. Održiva valorizacija gastronomske baštine kroz promociju lokalnih prehrambenih proizvoda uslovljena je očuvanjem tradicionalnih prehrambenih proizvoda, kao i običaja vezanih za njihovu pripremu. Razvoj usklađen sa potrebom da se prirodni resursi očuvaju ali i kulturne vrijednosti (lokalna istorija, kulturni spomenici, građevine tragovi tradicionalnog korišćenja zemljišta, uslov su održivog korišćenja ovog prostora. U kontinuitetu je nastavljen rad na selekciji materijala i izboru elementa koji zavređuju zaštitu, na osnovu sprovedenog popisa. Radit će se takođe i na strategiji očuvanja NKN, koji je značajan korak ka valorizaciji i promociji onih dobara za koja je procijenjeno da imaju vrijednost i koja će se kandidovati za Registar zaštite na nacionalnom nivou, samim time i za status nematerijalnog kulturnog dobra. Važno je istaći da je prioritetni zadatak da se ovaj vid kulturne baštine pravn zaštiti, održivo koristi i afirmiše.

Edukacija i interpretacija

Edukacija ima važnu ulogu u procesu razumijevanja značaja i vrijednosti nacionalnih parkova Crne Gore. Edukativne aktivnosti realizuju se kroz saradnju sa obrazovnim ustanovama sa posebnim akcentom na obilježavanje značajnih ekoloških datuma. Radionice se organizuju i na inicijativu i poziv obrazovnih ustanova, pri čemu se obrađuju teme usklađene sa nastavnim planom i programom. Kroz sve realizovane aktivnosti edukacija je bila usmjerena na razvoj doživljaja, iskustva i lične povezanosti djece sa prostorom Parka. Na ovaj način Park dugoročno stvara generacije budućih posjetilaca i čuvara prirodnih i kulturnih vrijednosti, a ovakav vid rada predstavlja važnu osnovu za razvoj turizma orijentisanog ka prirodi. Planirano je dodatno proširenje programa u 2026. godini kroz veći broj terenskih radionica i uključivanje većeg broja škola.

Dio edukativnog programa „Cetinje jedna priča“, koji je namijenjen učenicima VII razreda osnovnih škola iz Crne Gore od 2014.godine realizuju se u NP Lovćen i Centru za posjetioce na Ivanovim koritima. Aktivnosti PA.CON II projekta obuhvataju i radove na adaptaciji Centra za posjetioce, tako da će se edukativne aktivnosti vezane za program „Cetinje – jedna priča“, do završetka radova, realizovati na otvorenom ili u prostorijama JU „Lovćen Bečići“.

Saradnja sa obrazovnim ustanovama se kontinuirano razvija. Međutim, postoji potreba za njenim daljim unapređenjem kroz intenzivnije planiranje zajedničkih aktivnosti, proširenje edukativnih sadržaja i jačanje institucionalnog partnerstva, s ciljem postizanja dugoročnih i održivih efekata. Prisutan je problem u organizaciji prevoza prilikom dolaska učenika u Park. Memorandum o saradnji zaključen između Skupštine Crne Gore i Javnog preduzeća za nacionalne parkove Crne Gore, s ciljem unapređenja edukacije mladih o očuvanju prirodnih i kulturnih vrijednosti značajno

će doprinijeti unapređenju edukativnih aktivnosti u Parku.

Planirane aktivnosti na uređenju i modernizaciji Centra koje se realizuju kroz projekat PA.CON II poboljšaće kvalitet izvođenja edukativnih programa, kao i bolji doživljaj posjetilaca.

U narednom planskom periodu planirano je osmišljavanje novih edukativnih sadržaja (Junior rendžer program). Kvalitetno izvođenje radionica na različite teme i za različite uzraste zahtijeva kreiranje novih i dopunjavanje postojećih edukativnih materijala.

Održavanje i unaprjeđenje edukativnih i tematskih staza ključno je za očuvanje kvaliteta ponude i bezbjednosti posjetilaca. Redovna obnova mobilijara, signalizacije i infrastrukture neophodna je kako bi staze zadržale svoj edukativni, rekreativni i turistički značaj.

Interpretativni programi obilaska Parka imaju važnu ulogu u edukaciji i približavanju prirodnih i kulturnih vrijednosti zaštićenog područja svim grupama posjetilaca. Realizovana posjeta prilagođena pripadnicima OSI populacije doprinosi boljoj dostupnosti vrijednosti Parka za ovu grupu posjetilaca. Aktivnosti na jačanje kapaciteta zaposlenih prepoznate su kao veoma važne za efikasnu realizaciju interpretativnih programa i edukativnih radionica. U promociji kulturne i prirodne baštine značajne su tradicionalne manifestacije i događaji „Čajanka“ i „Dan koprive“. Od ove programske godine obilježava se 5. avgusta kao Dan osnivanja NP Lovćen, te je u narednom periodu potrebno unaprijediti aktivnosti na realizaciji ovog događaja.

Promocija

Promocija Nacionalnog parka realizovana je kroz različite aktivnosti, kako samostalno, tako i u saradnji sa drugim subjektima. Zahvaljujući dobroj saradnji sa medijima i promociji edukativnih događaja, javnosti su predstavljene vrijednosti, turistička ponuda i aktivnosti Parka.

Kroz zanimljive edukativne i promotivne tekstove i fotografije, Nacionalni park je dodatno afirmisan, što je rezultiralo povećanjem broja pratilaca na društvenim mrežama. Pored promocije turističke ponude, posebna pažnja posvećena je ekološkim temama, uključujući podizanje svijesti korisnika zaštićenog područja o zaštiti prirode i poštovanju pravila ponašanja.

U narednom periodu nastaviti sa unapređenjem promocije rada Nacionalnog parka Lovćen kroz jačanje interne komunikacije, intenziviranje saradnje sa medijima u cilju pravovremenog informisanja javnosti o ključnim aktivnostima u oblasti zaštite biodiverziteta, saradnju sa turističkim portalima u cilju promocije turističke ponude, kao i realizaciju obuka iz oblasti digitalnog marketinga.

Turistička infrastruktura

Adaptacija i unapređenje velikog broja elemenata turističke infrastrukture NP Lovćen su predviđeni projektom Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA. CON II. Radovi na projektu obuhvaćenoj infrastrukturi realizovaće se do kraja 2026. Godine (kraj novembra), i od velikog su značaja za posjetioce Parka, kvalitet i sigurnost njihovog boravka, dostupnost sadržaja i ukupan doživljaj prostora. Centar za posjetioce neće biti u funkciji posjetilaca do završetka radova planiranih do maja 2026.

U programskoj godini kroz projekat PA.CON II realizovane su aktivnosti uređenja tri staze u Parku: Centar za posjetioce – Kraljevo počivalo – Zlatarice (žičara Kotor–Lovćen), Centar za posjetioce – Majstori – Manastir Stanjevići i Međuvršje – Goliš – Lovćensko jezero – Jezerski vrh, što će uz već uređene staze unaprijediti turističku ponudu Parka. Kontinuirano praćenje stanja staza, obnova markacija, signalizacije i informativnih tabli, saradnja sa Planinarskim savezom Crne Gore i lokalnim planinarskim klubovima su od suštinskog značaja.

Biciklistički turizam predstavlja značajan potencijal koji još uvijek nije u potpunosti iskorišćen, prvenstveno imajući u vidu infrastrukturu, tj. signalizaciju. Planirano je formiranje nove biciklističke staze Ivanova korita – Majstori, čime bi se dodatno unaprijedila infrastruktura za aktivni odmor u okviru Nacionalni park Lovćen. Razvoj ove biciklističke rute mogao bi značajno obogatiti turističku

ponudu Parka, produžiti boravak posjetilaca i privući veći broj ljubitelja prirode, rekreacije i avanturističkog turizma. Pored toga, nova staza bi doprinijela boljoj valorizaciji prirodnih i pejzažnih vrijednosti područja, uz podsticanje održivog turizma i lokalnog ekonomskog razvoja. Adaptacijom Centra za posjetioce, planiranom kroz projekat PA.CON II urediće se i mnogi elementi namijenjeni osobama sa invaliditetom, pa će sadržaji Centra biti dostupni i ovoj kategoriji posjetilaca. Za potrebe postavljanja adekvatne signalizacije i informativnih tabli koje bi usmjeravale posjetioce ka prostoru NP Lovćen izrađen je Glavni projekat – Plan turističke signalizacije za nacionalne parkove. Dalji koraci po pitanju ove aktivnosti predviđeni su za planski period 2026-2030. Aktivnost zahtijeva ulaganje značajnih finansijskih sredstava.

Turistička infrastruktura NP Lovćen zahtijeva sistematsko održavanje, unaprjeđenje, kao i značajna ulaganja kako bi Park mogao ispuniti svoj puni potencijal kao atraktivna destinacija za ekoturizam, planinarenje i edukaciju.

Turistička ponuda

Postojeće sadržaje turističke ponude Parka, uključujući planinarske i pješačke staze, biciklističke rute te edukativne i interpretativne programe zahtijevaju sistematsko i kontinuirano održavanje, infrastrukturnu modernizaciju, kao i prilagođavanje savremenim trendovima i zahtjevima turističkog tržišta.

Staza za boso hodanje predstavlja zanimljiv i atraktivan segment turističke ponude Nacionalni park Lovćen, ali zahtijeva kontinuiranu obnovu i održavanje postojećih poligona kako bi se osigurao kvalitetan i siguran doživljaj posjetilaca.

Aktivnosti predviđene projektom PA.CON II, usmjerene na formiranje novog turističkog proizvoda „posmatranje ptica“, doprinijeće unapređenju i diversifikaciji postojeće turističke ponude Nacionalni park Lovćen.

Smještajni kapaciteti Nacionalni park Lovćen su ograničeni i trenutno nedovoljno iskorišćeni. Bungalovi na Ivanovim koritima, koji su prvobitno predviđeni za višednevni boravak posjetilaca tokom cijele godine, nisu održavani u skladu sa standardima potrebnim za kvalitetan smještaj. Zbog nepovoljnih vremenskih uslova i nedostatka ulaganja, ovi objekti su u vrlo lošem stanju. U narednom periodu neophodno je sprovesti njihovu adaptaciju, čime bi se značajno unaprijedila turistička ponuda Parka i povećali prihodi. U tu svrhu izrađen je projekat adaptacije bungalova, koji je predat u okviru poziva Interreg CBC CG-BH-HR.

Uređenje nove izložbene postavke u Centru za posjetioce na Ivanovim koritima dio je projekta PA.CON II i realizacija zavisi od njegove dinamike. Ova postavka značajno će doprinijeti kvalitetnijem doživljaju posjetilaca, kako samog Centra, tako i cjelokupne ponude Nacionalni park Lovćen.

Upravljanje posjetiocima

Upravljanje posjetiocima u Parku trenutno se zasniva na kontinuiranoj analizi njihovih potreba i očekivanja. Iako ovakav pristup omogućava osnovno praćenje tokova posjetilaca, evidentna je potreba za daljim unaprijeđenjem sistema upravljanja u ovoj oblasti, naročito u kontekstu sezonskih opterećenja i raspodjele posjeta na drugim lokalitetima.

Strukturu posjeta u Parku dominantno čine jednodnevne ture, organizovane turističke grupe, đачke ekskurzije i individualne posjete. Park bilježi najveći broj posjetilaca tokom ljetnje turističke sezone, kada je pritisak na infrastrukturu i prirodne resurse najizraženiji.

U Parku su u funkciji dva kontrolno-naplatna punkta, na lokalitetima Krstac i Bjeloši. Analiza podataka iz perioda najveće posjećenosti ukazuje na značajno veći broj ulazaka na lokalitetu Krstac u odnosu na Bjeloše. Tokom izvještajnog perioda, a u periodu ljetnje turističke sezone zabilježena su sljedeća odstupanja: u maju veći ulaz za 92,9%, u junu za 124,5%, u julu za 121,5%, u avgustu za 114%, te u septembru za 129,8%. Ovakvi pokazatelji jasno ukazuju na

izraženu frekvenciju kretanja posjetilaca iz pravca Kotora i Tivta ka Njegušima i Lovćenu. Dodatni faktor povećanja posjećenosti predstavlja i otvaranje ovog putnog pravca Cetinje – Čevo – Njeguši.

Praćenje posjeta se trenutno vrši na osnovu broja prodatih ulaznica. Plan upravljanja posjetiocima je nužan iz razloga da se objedine aktivnosti vezane za koji će ukazivati na strukturu posjetilaca, realni broj posjeta, kontrolu posjeta, upravljanje infrastrukturom i očuvanje prirodnih vrijednosti zaštićenog područja.

U narednom periodu je potrebno izraditi Studiju kapaciteta nosivosti. Izostanak ovakvog dokumenta otežava efikasno regulisanje broja posjetilaca, usmjeravanje njihovih tokova i pravovremeno reagovanje na prekomjerno opterećenje pojedinih lokaliteta.

Saradnja sa nacionalnim institucijama i organizacijama

Tokom 2025. godine NP Lovćen ostvario je značajan napredak u saradnji sa institucijama na nacionalnom i lokalnom nivou. S tim u vezi u kontinuitetu se odvijala saradnja sa nadležnim Ministarstvom ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevara, Ministarstvom prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine, Ministarstvom turizma i Nacionalnom turističkom organizacijom. Saradnja je naročito bila vidljiva u kontekstu prisustva ekološke, građevinske i drugih nadležnih inspekcija sa državnog nivoa u cilju sprječavanja nelegalnih aktivnosti i njihove evidencije na terenu. Na osnovu Programa objekata privremenog karaktera za Nacionalni park "Lovćen" koje je donijelo Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizma i državne imovine a u čemu je sudjelovalo i Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore delegiranjem člana iz reda zaposlenih u radnu grupu za izradu ovog dokumenta, izdati su urbanističko-tehnički uslovi. Dogovoreno je da se u narednom periodu unaprijedi saradnja sa ovim ministarstvom kako bi se u skladu sa zakonom izašlo u susret što većem broju korisnika prostora i omogućile njihove djelatnosti koje nijesu u koliziji sa zakonom i zaštitom prostora.

Nacionalna turistička organizacija Crne Gore je aktivno promovisala područje parka na regionalnom i međunarodnom nivou.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i institucijama

Tokom izvještajnog perioda ostvaren je vidljiv napredak u razvoju nacionalne i međunarodne saradnje Nacionalnog parka Lovćen, koja je doprinijela jačanju upravljačkih kapaciteta, unapređenju umrežavanja sa relevantnim akterima i boljoj promociji Parka. Saradnja je bila usmjerena na institucionalno povezivanje sa međunarodnim mrežama zaštićenih područja, razmjenu znanja i iskustava, kao i razvoj zajedničkih inicijativa u oblastima edukacije, očuvanja biodiverziteta i održivog razvoja.

Posebno značajan iskorak ostvaren je kroz saradnju sa EUROPARC Federation, u okviru koje je potpisan sporazum o implementaciji Junior Ranger programa. Ovaj program predstavlja važan alat za unapređenje edukativne i promotivne uloge Nacionalnog parka Lovćen, kao i za uključivanje mladih u aktivnosti zaštite prirode, a njegova realizacija planirana je tokom 2026. godine.

Saradnja sa međunarodnim organizacijama i partnerskim institucijama doprinijela je jačanju razmjene znanja, unapređenju stručnih kapaciteta zaposlenih i razvoju novih projektnih ideja koje su u skladu sa ciljevima upravljanja Parkom. U tom kontekstu, ostvareni su kontakti i saradnja sa European Ranger Federation i International Ranger Federation, čime je dodatno osnaženo međunarodno umrežavanje i profesionalni razvoj Službe zaštite. Tokom 2025. godine vođeni su intenzivni razgovori sa Bordom direktora Evropske federacije rendžera, a očekuje se da će u toku 2026. godine biti organizovan međunarodni trening ove federacije sa učešćem preko 100 rendžera iz cijele Evrope, koji će biti održan u Nacionalnom parku Prokletije, pri čemu će JPNPCG biti domaćin ovog značajnog međunarodnog događa.

Međunarodna saradnja dodatno je unaprijeđena kroz saradnju sa Rewilding Europe, kao i kroz pripremu i realizaciju projektnih inicijativa usmjerenih na očuvanje prirodnih vrijednosti, jačanje otpornosti ekosistema i unapređenje kapaciteta za upravljanje zaštićenim područjem. Paralelno sa tim, međunarodna saradnja je proširena i na nove fondove i finansijske mehanizme koji do sada nijesu bili u fokusu JPNPCG, čime su dodatno diverzifikovani izvori finansiranja i unaprijeđena projektna spremnost za buduće programske cikluse.

Tokom 2026. godine očekuje se donošenje odluka o ishodu tri projektna prijedloga podnijeta tokom 2025. godine za Nacionalni park Lovćen, čija bi realizacija dodatno doprinijela jačanju projektnih kapaciteta i unapređenju upravljanja Parkom.

Saradnja sa lokalnim institucijama i organizacijama

Tokom 2025. godine NP Lovćen je imao intezivnu saradnju sa organizacijama sa lokalnog nivoa. Uprava Parka je imala više sastanaka sa Gradonačelnikom Prijestonice Cetinje, TO Cetinje, Komunalnim preduzećem Prijestonice i OB Cetinje. Tokom tih sastanaka razmatrane su konkretne aktivnosti koje su značajno uticale na održivi razvoj NP Lovćen, njegovu turističku promociju i zaštitu prostora od nelegalnih aktivnosti u čemu su po pozivu Parka službe sa lokalnog nivoa redovno participirale.

Osim saradnje sa Prijesticom, NP Lovćen je imao redovne sastanke sa predstavnicima opština Kotor i Budva, njihovim turističkim organizacijama i turističkim agencijama koje organizovano dovode turiste tokom trajanja turističke sezone.

NP Lovćen je imao intenzivnu saradnju i sa lokalnim organizacijama koje organizuju tradicionalne godišnje manifestacije na ovom zaštićenom području. Park je bio suorganizator ili davao logističku podršku tokom njihovog održavanja.

Takođe, veliki broj osnovnih škola iz neposrednog okruženja posjetio je NP Lovćen i Centar za posjetioci na Ivanovim koritima.

NP Lovćen je imao intenzivnu saradnju sa privrednim subjektima koje posluju na području Parka, kao što su JU „Lovćen-Bečići” i preduzećem koje upravlja žičarom Kotor-Lovćen („Kotor Cable Car”).

U sklopu svojih redovnih aktivnosti Park je imao saradnju sa planinarskim klubovima, savezima i drugim udruženjima koje djeluju na području Parka.

U 2025. godini po svim aspektima je unaprijeđena saradnja sa lokalnim institucijama i organizacijama. S tim u vezi, Park je uspostavio saradnju sa Prijesticom Cetinje i gotovo svim preduzećima sa lokalnog nivoa a koje su pod njihovom ingerencijom. Naročito je uspješna saradnja bila sa Komunalnim preduzećem Prijestonice Cetinje, Lokalnom turističkom organizacijom i OB Cetinje.

Socio-ekonomski forumi

Tokom 2025. godine, rad Nacionalnog parka Lovćen obilježio je kontinuitet u unapređenju odnosa sa lokalnom zajednicom i zainteresovanim stranama. Fokus uprave bio je na transformaciji dijaloga u konkretna rješenja, čime je postignut visok stepen međusobnog povjerenja i saradnje.

Kroz održanu sjednicu Socio-ekonomskog foruma (SEF) i dva participativna sastanka, mještani su direktno uključeni u procese planiranja. Velika posjećenost i aktivno učešće potvrđuju da lokalna zajednica prepoznaje Park kao partnera, nudeći pomoć u zajedničkom rješavanju problema, što je potvrđeno i kroz novu praksu samoinicijativnog prijavljivanja nelegalnih aktivnosti.

Uprava je dokazala spremnost za saradnju sprovodeći zaključke SEF-a u djelo. Svi prikupljeni zahtjevi mještana, koji se tiču problematike objekata privremenog karaktera, objedinjeni su i zvanično proslijeđeni resornom Ministarstvu. Ovim posredovanjem inicirane su izmjene i dopune

Programa objekata privremenog karaktera kako bi se zaštitili interesi mještana.

Odgovarajući na povratne informacije o kašnjenju rješenja i doznaka drvnog sortimenta, a prepoznajući da mještani drveni sortiment koriste isključivo za lične potrebe i obezbjeđivanje ogrjeva za svoja domaćinstva u toku je optimizacija procedura kako bi se zahtjevi rješavali u kraćim i mještanima prihvatljivim rokovima.

Prepoznajući požare kao gorući problem, usvojeni su prijedlozi zajednice o potrebi za planom preventivnog djelovanja, formiranju i obuci lokalnih ekipa koje će biti pripravne tokom ljetnje sezone, čime se direktno integriše lokalno znanje u sistem zaštite Parka.

Transparentno povratno informisanje i preuzimanje inicijative prema državnim organima postavili su nove standarde u saradnji.

Fizička zaštita Parka

Služba zaštite se suočava sa nekoliko izazova u svom funkcionisanju uključujući nedostatak kadrovskih kapaciteta i sredstava za rad. Ova služba, koja je ključna za očuvanje prirodnih dobara parka ali i kontrolu prostora, trenutno broji 12 nadzornika i šefa Službe što je nedovoljno za efikasno i efektivno obavljanje svih zadataka. Zbog korišćenja godišnjih odmora i bolovanja, rad službe nije organizovan u punom kapacitetu, što je rezultiralo nepotpunom pokrivenošću ključnih lokacija (Ivanova korita i kontrolno - naplatni punktovi). Osim toga, služba raspolaže samo jednim vozilom što je nedovoljno za efikasnu kontrolu terena. ATV vozilo, tkz. QUAD bi doprinijelo boljem pristupu terenu zahvaćenom požarom. Neophodno je izvršiti i nabavku sredstava prinude; regulisati starosnu strukturu zaposlenih, uzimajući u obzir fizičku spremnost i druge relevantne parametre koji su ključni za efikasno obavljanje poslova zaštite; izvršiti nabavku materijalno-tehničkih sredstava koja bi doprinijela boljoj kontroli terena (dronovi, kamere) i realizovati obuke za zaposlene u službi koje bi poboljšale odnose sa posjetiocima, unaprijedile fizičku spremnost nadzornika i edukovale o pravilnim postupanju u kriznim situacijama u skladu sa zakonima. Postojeći kontrolno - naplatni punktovi ne zadovoljavaju optimalne uslove za boravak u toku zimskih mjeseci.

Održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture

Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture je zadužena za očuvanje čistoće i funkcionalnosti prostora parka. Zaposleni su odgovorni za redovno održavanje staza, čišćenje područja, popravku i izradu mobilijara, postavljanje informativnih tabli i održavanje ključnih objekata. Takođe, obaveza zaposlenih u ovoj službi je i održavanje ključnih objekata: Centar za posjetioce na Ivanovim koritima, bungalova i kontrolno - naplatnih punktova. Centar za posjetioce je u fazi adaptacije shodno projektu PA.CON II i krajnji rok za završetak ovih radova je 30. novembar 2026. godine.

Tokom godine zabilježeno je značajno odsustvo sa rada zbog korišćenja bolovanja zaposlenih u ovoj službi. Krajem godine došlo je do kadrovskih promjena u smislu da su zaposleni aneksom ugovora o radu premješteni u Službu za naplatu. Takođe, krajem godine, radnici na održavanju higijene parka su vršili naplatu.

Služba se suočava sa izazovom odlaganja sakupljenog otpada. Komunalne službe vrše odvoz otpada koji se odlaže u kontejnere ali ne i krupnog otpada (guma, namještaja i ostalog) koje zaposleni u parku sakupljaju. S obzirom na to da služba raspolaže samo traktorom kojim se ne može odvoziti smeće na udaljene lokacije (zvanične deponije), evidentan je problem neodržavanja konstantne čistoće parka zbog čega su potrebna dodatna ulaganja u rješavanje ovog problema. Nehigijeni parka doprinosi i nesavjesno ponašanje pojedinaca / posjetilaca koji prilikom boravka u parku ne odlažu otpad na propisan način.

4. POSJETE NP LOVĆEN

Tokom 2025. godine Nacionalni park Lovćen je, na osnovu podataka iz evidencije o broju prodatih ulaznica iz softvera za elektronsku kontrolu i praćenje naplate ulaznica i ostalih naknada, posjetilo 186.972 posjetioca. Najveća posjećenost ostvarena je u ljetnjem periodu, kada je turistička sezona u punom jeku. Međutim, značajan porast broja posjetilaca bio je evidentan i u zimskim mjesecima, što ostavlja mogućnost za osmišljavanje novih aktivnosti koje bi privukle još veći broj posjetioca i tokom zimske turističke sezone i to bi ovom Parku dalo karakter destinacije koja je među posjetiocima bila prepoznata tokom cijele godine. Analiza podataka na godišnjem nivou pokazuje da je upravo u mjesecima junu i julu, kao i avgustu i septembru, došlo do izraženog rasta broja posjetilaca.

Tabela 12: Broj prodatih dnevnih ulaznica na punktovima za period maj – septembar

Mjesec/naplatni punkt	Krstac	Bjeloši
Maj	15.385	7.976
Jun	18.641	8.302
Jul	19.473	8.795
Avgust	25.163	11.759
Septembar	23.352	10.163

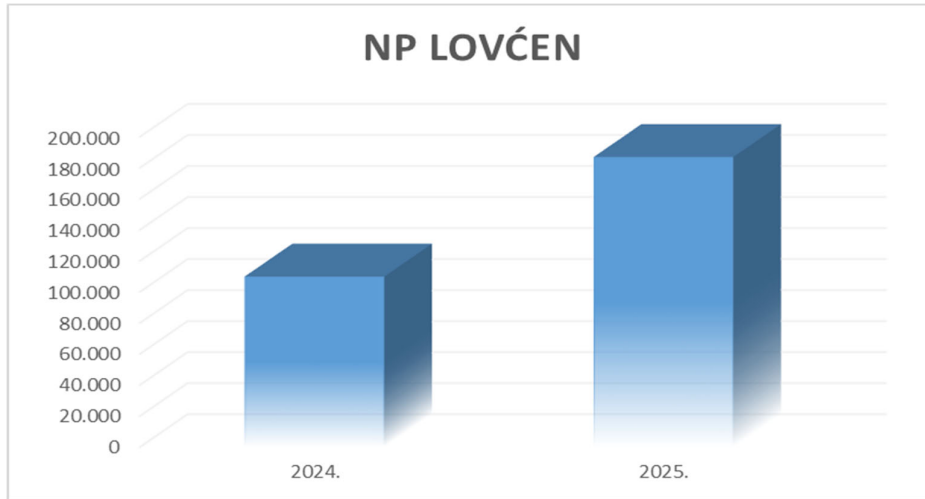

Grafikon 5 : Broj posjetilaca u NP Lovćen za period 2019. - 2025. godina

U toku izvještajnog perioda sprovedene su redovne ankete među gostima parka, koje su bile usmjerene na tri osnovna segmenta: profil posjetilaca, njihova zapažanja i očekivanja. Prema rezultatima tih anketa, najveći broj posjetilaca dolazi iz Francuske (21,4%), a zatim slijede posjetioci iz Njemačke, Irske i Izraela, svaka zemlja sa (14,2%). Manji postotak posjetilaca dolazi iz Holandije, Švedske, Austrije, Brazila i Portugala, svaka zemlja sa (7,14%). Kada je riječ o načinima na koje su posjetioci saznali za Nacionalni park Lovćen, najviše njih (50%) dolazilo je do informacija preko internet-pretraživača i društvenih mreža, zatim preko medija i turističkih sajmovi (28,5%), dok su ostali posjetioci informacije dobili putem turističkog vodiča/mapa (14,2%) i preko turističkih agencija (7,14%). Zanimljivo je da je čak 100% ispitanika prvi put posjetilo park. Većina posjetilaca boravila je u Parku samo jedan dan (71,4%), dok je (28,5%) posjetilaca planiralo da ostane više dana. Usluge zaposlenih u parku ocijenjene su najvišim ocjenama. Način na koji zaposleni pružaju usluge 92,8% posjetilaca ocijenilo je najvećom ocjenom. Kada su u pitanju aktivnosti u parku, 85,7% ispitanika izjasnilo se da je vrijeme provedeno u NP Lovćen iskoristilo za pješaćenje uređenim stazama. Najveći broj primjedbi

posjetilaca odnosile su se na lošu signalizaciju na putevima koji vode ka Parku, dok su sugestije odnosile na neophodnost bolje markacije i signalizacije pješačkih i biciklističkih staza.

Analiza podataka pokazuje da je broj posjetilaca u odnosu na prethodnu 2024. godinu veći za 70,2%.

Grafikon 6: Poređenje broja posjetilaca u 2024. godini i 2025. godini

5. PROJEKTI

Na osnovu prikazanih podataka, tokom izvještajnog perioda Nacionalni park Lovćen bilježi značajnu projektno-programsku aktivnost. U programskoj godini uspješno je završen jedan projekat, dok se dva projekta nalazi u fazi realizacije. Paralelno sa tim, tri projektne inicijative nalaze se u fazi razmatranja ili evaluacije, pri čemu se tokom 2026. godine očekuje donošenje odluka o njihovom daljem statusu.

Tokom 2025. godine ukupno je podnijeto 7 projektnih prijedloga, od kojih za dio projekata nijesu donesene pozitivne odluke o finansiranju ili aplikacije nijesu finalno podnijete, uglavnom iz proceduralnih ili evaluacionih razloga. Analiza dosadašnjih rezultata ukazuje na kontinuirano jačanje projektnih kapaciteta Parka, rast broja projektnih inicijativa i diverzifikaciju izvora finansiranja, kao i na postojanje jasnog potencijala za unapređenje i ponovno apliciranje u narednom planskom periodu.

U nastavku je dat pregled projekata koji se tokom izvještajnog perioda nalaze u fazi realizacije u Nacionalnom parku Lovćen, sa osnovnim informacijama o statusu implementacije, realizovanim aktivnostima i planiranim narednim koracima.

Tabela 13: Projekti u fazi realizacije u Nacionalnom parku Lovćen

Naziv projekta	Donator / program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije:	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju:	Kratak opis cilja projekta:	Realizovane aktivnosti u izvještajnom periodu	Trenutno stanje realizacije:	Planirane aktivnosti za naredni period:
Eco DaLLi	Horizon Europe – EU Mission „Restore our Ocean and Waters by 2030“ podugovor FSB Zagreb)	01.01.2024 – 30.06.2026	Podugovarač za aktivnosti u Crnoj Gori	2.684.875€	17,400€	Unapređenje ekosistemskog upravljanja vodama i održive obnove sliva Dunava.	2 radionice (Podgorica i Žabljak), mapiranje interesenata, učešće na sastancima i Living Lab događajima, unos podataka u Eco Dalli portal.	Uspostavljena mreža stejkholdera i funkcionalna baza podataka.	Dalje uključivanje interesenata, organizacija novih radionica i događaja, kontinuirano ažuriranje EcoDaLLi portala, razvoj i testiranje inovativnih alata, te promocija projektnih rezultata na nacionalnom i regionalnom nivou.
Pannonia–Adria Connection II (PA.CON II)	VI-A IPA CBC Croatia – Bosnia and Herzegovina – Montenegro 2021–2027	1.9.2024 – 30.11.2026. (27 mjeseci)	Partner	2.148.481,2 €	322.925,40 EUR (od čega 274.486,59 EUR iz IPA CBC sredstava – 85%)	Cilj projekta je unapređenje prekogranične saradnje i održivog turizma	Nabavljena računarska oprema za NP Lovćen i projektni tim; urađena markacija planinarskih staza; postavljeno 16 novih smjerokaza na stazama; započeti građevinski radovi na adaptaciji centra za posjetioce (rušenje i demontaža)	Markirane i označene odabrane planinarske staze, u toku je tender za nastavak građevinskih radova, faza rušenja i adaptacije je završena. Ugovorena je izrada dvije igre memorije (u procesu).	Završetak građevinskih radova na adaptaciji centra za posjetioce i vidikovca Kraljevo počivalo. Nabavka električnog vozila i solarnog sistema za centar. Opremanje centra za posjetioce namještajem i opremom

U nastavku je prikazan pregled projekata koji su uspješno realizovani u Nacionalnom parku Lovćen tokom izvještajnog perioda, sa osnovnim informacijama o ostvarenim ciljevima, najznačajnijim rezultatima, kao i efektima i održivosti realizovanih projektnih aktivnosti.

Tabela 14: Pregled realizovanih projekata u Nacionalnom parku Lovćen u 2025. godini

Naziv projekta	Donator/program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije	Ukupna vrijednost projekta	Ostvareni ciljevi	Najznačajniji rezultati	Efekti i održivost
Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite	Fond za zaštitu životne sredine (Eko-fond), Program rada i finansijski plan za 2024.	2025 (aktivnosti od maja do septembra 2025)	JPNPCG kao korisnik sredstava	19.725,10 € odobreno; 18.186,63 € realizovano;	Jačanje Službe zaštite i Službe za kontrolu i monitoring u JPNPCG	Obuka službe za monitoring, zaštitara i tehničara (Uprava JPNPCG); nabavka kamera-zamki (za sve parkove), nabavka panoramskih kamera za Štirovnik i Obodsku pećinu (NP Lovćen) i akcionih kamera (Skadarsko jezero)	Povećana efikasnost u borbi protiv nelegalnih aktivnosti; unaprijeđen monitoring; održivost kroz trajnu opremu i obučene kadrove

U nastavku je dat pregled projektnih aplikacija koje su tokom izvještajnog perioda podnijete za Nacionalni park Lovćen, sa osnovnim informacijama o statusu aplikacija, ulozi institucije, planiranim budžetima i ciljevima projekata, koji su usmjereni na jačanje institucionalnih kapaciteta, unapređenje sistema monitoringa i zaštite prirodnih vrijednosti, kao i razvoj održivih prekograničnih inicijativa.

Tabela 15: Podnijeti projektni prijedlozi u 2025. godini

Naziv projekta	Donator / program finansiranja	Period realizacije	Uloga institucije:	Ukupna vrijednost projekta	Budžet koji se odnosi na instituciju:	Kratak opis cilja projekta:
Inclusive Outdoor Tourism – I-TOUR	Interreg IPA Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora	24 mjeseca	Partner	1.552.213,88 EUR	279.386,10 EUR	Cilj projekta I-TOUR je unapređenje održivosti, inkluzivnosti i inovativnosti turističkog sektora u prekograničnom regionu Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, kroz razvoj zajedničke, dostupne i na prirodi zasnovane turističke ponude.
Predlog šireg koncepta finansiranja potreba nacionalnih parkova	JICA – Japanska agencija za međunarodnu saradnju		Predlagač i implementator aktivnosti	250.000,00-500.000,00 EUR	250.000,00-500.000,00 EUR	Jačanje operativnih kapaciteta upravljača zaštićenih područja. Fokus inicijative je na unapređenju kapaciteta službi fizičke zaštite, kao i službi za kontrolu i monitoring, sa ciljem jačanja sistema ranog prepoznavanja i pravovremenog reagovanja na šumske požare.
Nedostatak digitalizacije i centralizacije podataka o biodiverzitetu nacionalnih parkova	Fond za inovacije Crne Gore		Podnosilac izazova			Digitalizacija rada stručnih službi i svih nacionalnih parkova kroz razvoj ili integraciju modularne digitalne platforme; uspostava API konekcija sa drugim relevantnim institucijama, razvoj javnog portala sa agregiranim podacima

U nastavku je dat pregled projektnih prijedloga za Nacionalni park Lovćen koji tokom izvještajnog perioda nijesu dobili pozitivnu odluku o finansiranju ili nijesu formalno podnijeti, uz navođenje ključnih razloga neodobravanja ili proceduralnih ograničenja, kao i identifikovanih mogućnosti za unapređenje projektnih ideja i ponovno apliciranje u narednom periodu.

Tabela 16: Projektni prijedlozi bez odluke o finansiranju u 2025. godini

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Godina apliciranja	Uloga institucije	Razlog neodobranja (ako je poznat)	Mogućnost unapređenja / ponovnog apliciranja
Unapređenje kapaciteta za prevenciju, monitoring i rano otkrivanje požara u Nacionalnom parku Lovćen	Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore – Fond sredstava za zaštitu i spašavanje	2025	Aplikant	Projekat nije dobio podršku evaluacione komisije; zvanično obrazloženje nije dostavljeno. Nezvanično je saopšteno da je razlog odbijanja to što je JPNPCG u prethodnim godinama već dobijalo sredstva iz istog fonda, pa u ovoj godini nije bilo moguće obezbijediti dodatnu finansijsku podršku, što ukazuje da odluka nije bila zasnovana na kvalitetu projektne ideje, već na raspodjeli sredstava.	Projektna ideja ima značajan potencijal i može se unaprijediti preciznijim definisanjem aktivnosti, jačanjem preventivnih mjera i većom participacijom lokalne zajednice, čime bi projekat bio konkurentniji i spreman za ponovno apliciranje na isti ili sličan poziv u narednim periodima.
Digitalizacija monitoring podataka za sve jedinice JPNPCG	Boring Fund	2025	Aplikant	Nije dostavljen	Jače povezivanje sa inovacionim komponentama, proširenje ciljne grupe korisnika i ponovno apliciranje na slične pozive u narednom periodu.
Lokalna osviještenost i edukacija mladih ka poštovanju zemljišta - LAYERS	SOILSCAPE - Spreading Open and Inclusive Soil Culture through Artistic Practices and Education (UNESCO)	2025	Aplikant	Nedovoljan broj poena da bi aplikacija prošla. Od mogućih 20 poena aplikacija je ostvarila 17.5 poena, a poeni su oduzeti prije svega što su se aktivnosti implementirale u nacionalnim parkovima koji nisu prepoznati kao mjesta sa ugroženim zemljištem.	Moguće je ponovno aplicirati sa istim projektom s obzirom da tehnički je bio potpuno zadovoljavajući, u nadi da će biti odabran u nekom narednom pozivu. U koliko je prihvatljivo projektno područje odabrati izvan granica nacionalnog parka, projekat se može drugačije osmisлити.
Ekosistemi tresetišta Lovćena: konzervacija osjetljiva na rizik i adaptacija na klimatske promjene zasnovana na zajednici	Lloyd's of London Foundation	2025	Aplikant	Nije dostavljen	Projektna ideja ima dalji potencijal jer se bavi unapređenjem upravljanja klimatskim rizicima i očuvanja biodiverziteta kroz detaljnu ekološku i hidrološku procjenu visokoplaninskog tresetišta smještenog u blizini povremenog jezera ispod Jezerskog vrha u Nacionalnom parku Lovćen (Crna Gora), sa NATURA 2000 kodom 7140

Naziv projektnog prijedloga	Poziv i donator	Godina apliciranja	Uloga institucije	Razlog neodobranja (ako je poznat)	Mogućnost unapređenja / ponovnog apliciranja
					<p>(prelazna tresetišta i plivajuće bare). Tresetišta su rijetki ekosistemi osjetljivi na klimatske promjene, koji imaju ključnu ulogu u vezivanju ugljenika, regulaciji vodnog režima i obezbjeđivanju staništa za endemske vrste. Uprkos njihovom značaju, ovi sistemi su izrazito ranjivi na degradaciju usljed hidroloških promjena, antropogenih pritisaka i nedostatka dugoročnog monitoringa.</p>

6. KONCESIJSKA ODOBRENJA I ZAKUP PRIVREMENIH OBJEKATA

Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore obratilo se krajem maja 2025. godine nadležnom Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera inicijativom za pokretanje postupka pribavljanja saglasnosti Vlade Crne Gore za davanje u zakup zemljišta u državnoj svojini na području Nacionalnog parka „Lovćen” radi postavljanja objekata privremenog karaktera.

S obzirom na to da tokom 2025. godine navedena saglasnost nije dobijena, Javno preduzeće nije bilo u mogućnosti da sprovede proceduru davanja u zakup državnog zemljišta za postavljanje objekata privremenog karaktera, odnosno nije moglo izdavati urbanističko-tehničke uslove za njihovo postavljanje ili građenje, niti zaključivati ugovore o zakupu zemljišta.

7. NAUČNO-ISTRAŽIVAČKE AKTIVNOSTI

- Agencija za zaštitu životne sredine je izdala Rješenje broj 03-UPI-750/12 od 15.04.2024. godine kojim se dozvoljava istraživačkom timu nacionalnog projekta “Biljni geni, vrste i zajednice” čiji je koordinator profesor dr Danka Stešević vršenje radnji naučnih i obrazovnih istraživanja u vidu istraživanja diverziteta folore i sakupljanja reproduktivnih organa biljnih vrsta i herbarskih primjeraka zakonom zaštićenih vrsta u naznačenim i zaštićenim prirodnim dobrima Crne Gore do 31.12.2026. godine.
- Rješenjem Agencija za zaštitu životne sredine dozvoljeno je Hrvatskom prirodoslovnom muzeju obavljanje naučnih i obrazovnih istraživanja u jamama i pećinama na području NP “Lovćen”, NP “Skadarsko jezero” i NP “Biogradska gora” u vidu sakupljanja do 10 primjeraka taksona beskičmenjačkog razreda Collembola, Arachind i Plnari, kao i reda Duplura.
- Prema dozvoli broj 01-1476 od 26.08.2025. godine koju je izdala Uprava za zaštitu kulturnih dobara na lokaciji između Odmarališta i Preobraženske crkve izvodili su se arheološki konzervatorski radovi, istraživanja guvna i ostatka manastira Crnojevića.

8. FINANSIJSKA SREDSTVA UTROŠENA ZA REALIZACIJU PROGRAMA UPRAVLJANJA I OSTVARENI PRIHODI OD NAKNADA ZA KORIŠĆENJE DOBARA

U cilju zaštite i očuvanja prirode, te stvaranja uslova za nesmetano odvijanje prirodnih procesa i održivog korišćenja prirodnih resursa na području nacionalnih parkova Crne Gore, Javno preduzeće teži da obezbijedi uslove za obavljanje neposredne zaštite i nadzora nad zaštićenim područjima, turističku djelatnost uključujući različite sadržaje sportsko-rekreativnog turizma za posjetioce, te promociju prirodnog bogatstva nacionalnih parkova kao destinacije, i druge poslove u skladu sa zakonom, što bi trebalo da doprinese stvaranju jedinstvene ponude na globalnom turističkom tržištu.

Sredstva koja Javno preduzeće za nacionalne parkove Crne Gore ostvari na godišnjem nivou iz sopstvenih prihoda nisu dovoljna za samostalno funkcionisanje i realizaciju tekućih i programskih aktivnosti, te se programske aktivnosti finansiraju uglavnom subvencijama iz državnog budžeta.

Sredstva za rad preduzeća obezbjeđuju se iz:

- budžeta Crne Gore;
- naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova (što je propisano članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima);
- donacija;
- kredita;
- drugih izvora u skladu sa zakonom.

Priprema nacrtu Godišnjeg finansijskog plana vrši se u okviru stručne službe Javnog preduzeća nakon čega slijedi usvajanje plana od strane Upravnog odbora Javnog preduzeća. Izvještavanje o realizaciji finansijskog plana prema Upravnom odboru vrši se kvartalno. Na kraju kalendarske godine vrši se izrada Završnog računa (bilans stanja, bilans uspjeha, statistički aneks, promjene na kapitalu, tok gotovine, napomene uz finansijske izvještaje). Završni račun usvaja Upravni odbor Javnog preduzeća, a predaje se Poreskoj upravi Crne Gore u skladu sa zakonom.

Prihodi

Odlukom o visini i načinu obračuna i plaćanja naknada za korišćenje dobara nacionalnih parkova definisane su naknade u skladu sa članom 21 Zakona o nacionalnim parkovima, a odnose se na sljedeće:

- ulazak u nacionalni park;
- pružanje usluga posjetiocima (korišćenje vodiča, razgledanje zbirke, korišćenje informativno-edukativnog materijala i dr.);
- ugostiteljske, prodajne, smještajne i infrastrukturne objekte (stalne i privremene);
- iznajmljivanje i/ili korišćenje objekata i prostorija nacionalnog parka;
- korišćenje mineralnih sirovina;
- iznajmljivanje sredstava i opreme za sport i rekreaciju (čamaca, brodova, kajaka, bicikala i dr);
- organizovano posmatranje ptica;
- kampovanje;
- splavarenje i rafting;
- loženje vatre na posebno uređenim mjestima;
- džiping ture;
- parking;
- sportske i kulturne manifestacije;
- korišćenje plaža;
- trafo stanice;
- uspostavljanje zona sanitarne zaštite vodozahvata u sistemima javnog vodosnadbijevanja;
- korišćenje prostora za žičare, uspinjače i ski liftove;
- postavljanje privremenih objekata;
- postavljanje bilborda i reklamnih panoa;
- snimanje igranih i komercijalnih filmova, TV reklama i spotova;
- privredni i sportsko rekreativni ribolov;
- splavarenje i upotrebu plovila u sportsko-rekreativne svrhe;

- korišćenje imena i znaka nacionalnog parka;
- sakupljanje i branje šumskih plodova i gljiva u komercijalne svrhe;
- druge radnje, aktivnosti i djelatnosti u skladu sa zakonom.

U narednoj tabeli prikazani su prihodi NP Lovćen ostvareni u toku 2025. godine. Prihodi od naknada za ulazak u Nacionalni park predstavljaju dominantan izvor prihoda, sa učešćem od 92,95% u ukupnim prihodima organizacione jedinice.

Tabela 17: Prihodi NP Lovćen ostvareni u toku 2025. godine

Elementi	2025. godina
Prihodi od ulaznica	565.529,08
Prihodi od stalnih i privremenih objekata	18.262,82
Prihodi od donacija	21.733,18
Ostali prihodi	2.907,73
UKUPNO (€)	608.432,81

Rashodi

Finansijska sredstva Javnog preduzeća troše se u skladu sa zakonom i opštim aktima preduzeća, donijetim odlukama, planovima i programima rada, zaključenim ugovorima i drugim aktima, u cilju izvršavanja obaveza i zadataka iz nadležnosti Javnog preduzeća, a odnose se na:

- investiciona ulaganja (izrada tehničke dokumentacije, elaborati, studije, geodetska snimanja, recenzije, izvođenje radova sa nadzorom);
- troškove tekućeg održavanja opreme, vozila, plovila, objekata i drugih osnovnih sredstava;
- monitoring i praćenje stanja životne sredine;
- ostale poslovne rashode (troškovi struje, vode, telefon, internet, reklama, zakup prostorija, kancelarijski materijal, održavanje higijene i ostali režijski troškovi);
- osnovna sredstva (nabavka opreme, vozila i dr);
- zarade i ostala lična primanja zaposlenih;
- prenesene aktivnosti.

U narednoj tabeli prikazani su rashodi NP Lovćen nastali u toku 2025. godine. Radi obavljanja zajedničkih poslova i objedinjenih funkcija svih nacionalnih parkova, na nivou Javnog preduzeća formirane su službe zajedničkih poslova. Kako se aktivnosti ovih službi obavljaju u korist svih nacionalnih parkova, troškovi službi zajedničkih poslova izraženi su u iznosu koji predstavlja učešće NP Lovćen u ukupnim troškovima nacionalnih parkova. U cilju sveobuhvatnog prikaza ukupnih rashoda, u tabeli su pripadajući rashodi službi zajedničkih poslova zasebno prikazani. Više ostvareni rashodi u odnosu na prihode finansirani su dijelom prihodima NP Durmitor, a dijelom subvencijama iz budžeta koje su odobrene u 2025. godini.

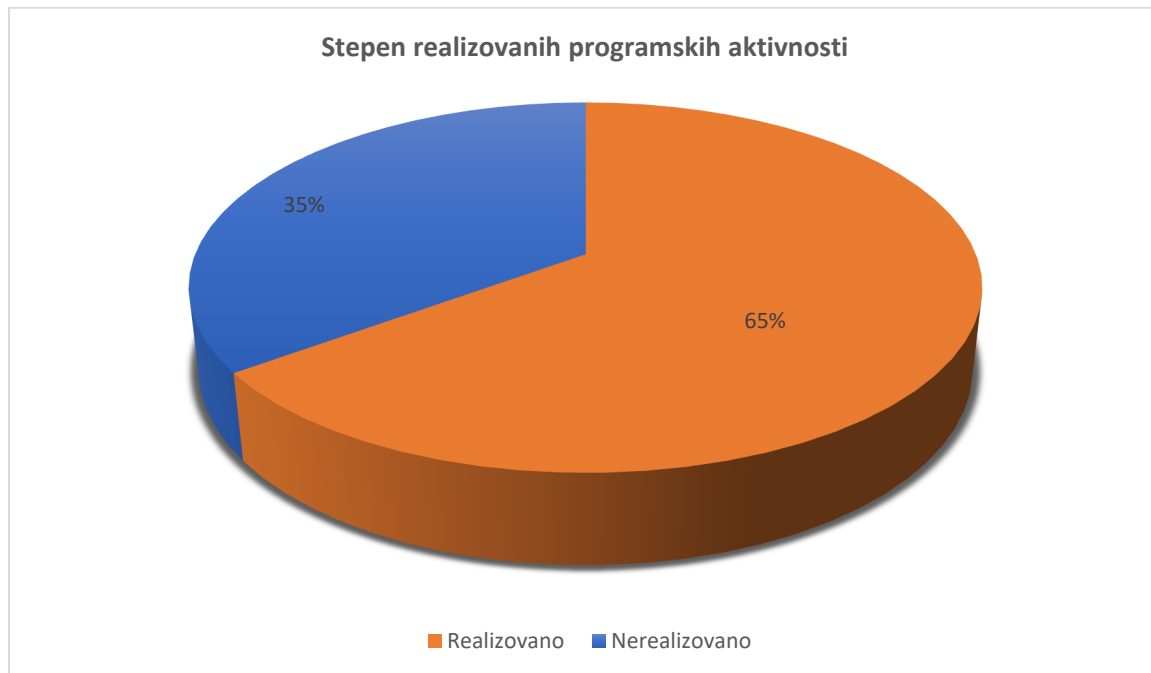
Tabela 18: Rashodi NP Lovćen ostvareni u toku 2025. godine

Elementi	2025. godina
Troškovi ljudskih resursa	433.488,48
Pripadajući troškovi ljudskih resursa SZP	162.021,30
Troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila	53.518,98
Pripadajući troškovi režija i održavanja objekata, vozila i plovila SZP	47.252,18
Programske aktivnosti	74.750,79
Pripadajući troškovi programskih aktivnosti SZP	9.741,42
UKUPNO (€)	780.773,15

9. ZAVRŠNA RAZMATRANJA I PREPORUKE

Javno preduzeće za nacionalne parkove je Programom upravljanja NP Lovćen za 2025. godinu planiralo 94 aktivnosti od kojih je realizovano 61 aktivnost dok 33 aktivnosti imaju status nerealizovano.

Stepen realizacije programskih aktivnosti na nivou Nacionalnog parka Lovćen gora je 65%

Grafikon 7: Stepen realizacije programskih aktivnosti

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 1 značajno je doprinijela unapređenju znanja o stanju ekosistema, staništa i vrsta, kao i jačanju osnova za njihovu dugoročnu zaštitu i održivo upravljanje. Sprovedenjem sistematskih istraživanja i monitoringa, unaprijeđena je informaciona baza podataka o flori i fauni, čime je omogućen kvalitetniji uvid u biodiverzitet, distribuciju i konzervacijski status

brojnih taksona.

Poseban doprinos ostvaren je kroz identifikaciju i kartiranje značajnih i potencijalnih Natura 2000 staništa, utvrđivanje nultog stanja za pojedine ekosisteme i grupe organizama (flora, leptiri, herpetofauna, ptice grabljivice), kao i kroz kontinuirani monitoring šumskih ekosistema. Sprovedene mjere u šumskim ekosistemima doprinijele su očuvanju njihove stabilnosti i funkcionalnosti.

Ove aktivnosti omogućavaju pravovremeno prepoznavanje promjena u ekosistemima, uključujući uticaje klimatskih promjena i potencijalne antropogene pritiske.

Unapređenje sistema upravljanja ogleda se i u razvoju digitalnih alata i baza podataka, kao i u jačanju međuinstitucionalne i međunarodne saradnje

Međutim, u pojedinim segmentima identifikovani su izazovi, naročito u pogledu nedostatka standardizovanih metodologija (npr. praćenje krupnih sisara), ograničenih kadrovskih kapaciteta i nepotpunih podataka, što ukazuje na potrebu za daljim unapređenjem sistema monitoringa i upravljanja.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak i proširenje sistematskih istraživanja i monitoringa svih ključnih komponenti biodiverziteta;
- uspostavljanje standardizovanih metodologija za prikupljanje i obradu podataka;
- jačanje kadrovskih i tehničkih kapaciteta;
- unapređenje baza podataka i njihova integracija u savremene informacione sisteme;
- nastavak aktivnosti na identifikaciji i zaštiti Natura 2000 staništa;
- intenziviranje mjera zaštite osjetljivih i ugroženih vrsta.

Na ovaj način obezbijediće se kontinuitet u ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 1 i dodatno unaprijediti zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti Nacionalnog parka.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 2 značajno je doprinijela unapređenju znanja o kulturnoj baštini, kao i njenoj zaštiti, valorizaciji i promociji u Nacionalnom parku Lovćen. Sprovedenjem aktivnosti na identifikaciji i dokumentovanju nematerijalnog kulturnog nasljeđa unaprijeđena je informaciona osnova o tradicionalnim znanjima i praksama, pri čemu se poseban doprinos ogleda u evidentiranju starog zanata obrade kamena i identifikaciji njegovih nosilaca. Istraživanje literature i prikupljanje podataka iz relevantnih institucija i zbirki doprinijelo je proširenju i sistematizaciji baze podataka o kulturno-istorijskom i etnografskom nasljeđu Parka. Organizacija promotivnih i edukativnih aktivnosti doprinijela je većoj vidljivosti i popularizaciji kulturnih vrijednosti, kao i jačanju svijesti javnosti o njihovom značaju, uz posebno uključivanje lokalne zajednice i djece. Učešće u strateškim inicijativama i projektima, kao i aktivnosti na unapređenju zaštite muzejskih eksponata, dodatno su ojačali sistem zaštite i održivog upravljanja kulturnom baštinom.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak aktivnosti na identifikaciji, dokumentovanju i valorizaciji nematerijalnog kulturnog nasljeđa;
- unapređenje promotivnih aktivnosti i interpretacije kulturno-istorijskih vrijednosti;
- jačanje saradnje sa institucijama kulture i lokalnom zajednicom;
- dalji razvoj baza podataka i sistematizacija prikupljenih informacija;
- sprovođenje planiranih konzervatorsko-restauratorskih mjera;
- intenziviranje učešća u nacionalnim i međunarodnim projektima iz oblasti kulturne baštine.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti

2, kroz unapređenje znanja, očuvanje i promociju kulturno-istorijskih i etnografskih vrijednosti, kao i jačanje osnova za njihovo održivo upravljanje i valorizaciju u okviru Nacionalnog parka Lovćen.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 3 značajno je doprinijela unapređenju edukativnih i interpretativnih sadržaja, kao i razvoju turizma zasnovanog na prirodnim i kulturnim vrijednostima Nacionalnog parka Lovćen. Sprovedenjem programa terenske nastave, edukativnih radionica i obilježavanjem značajnih ekoloških datuma unaprijeđena je informaciona i edukativna osnova o prirodnim i kulturnim vrijednostima Parka, kroz primjenu savremenih metoda učenja i aktivno učešće djece i mladih, čime je obezbijeđeno bolje razumijevanje značaja očuvanja prirode i odgovornog ponašanja u zaštićenim područjima. Poseban doprinos ogleđa se u realizaciji programa „Cetinje jedna priča“, kao i u organizaciji edukativnih aktivnosti za učenike iz različitih opština. Razvoj i realizacija interpretativnih programa, uključujući terenske radionice, interpretativne šetnje i programe prilagođene osobama sa invaliditetom, doprinijeli su unapređenju kvaliteta i dostupnosti sadržaja, kao i boljoj prezentaciji prirodnih i kulturnih vrijednosti Parka.

Aktivnosti promocije i informisanja javnosti, realizovane kroz medije, digitalne kanale i promotivne kampanje, doprinijele su povećanju vidljivosti Parka, jačanju njegovog imidža i boljoj informisanosti posjetilaca o turističkoj ponudi i značaju očuvanja zaštićenog područja. Istovremeno, učešće u promotivnim događajima, razvoj novih turističkih sadržaja i unapređenje digitalne komunikacije doprinijeli su jačanju turizma orijentisanog ka prirodi i boljem pozicioniranju Nacionalnog parka Lovćen na turističkom tržištu.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak i unapređenje edukativnih i interpretativnih programa za različite ciljne grupe;
- razvoj novih sadržaja i programa u funkciji turizma orijentisanog ka prirodi;
- jačanje kapaciteta za realizaciju edukativnih aktivnosti i interpretaciju vrijednosti Parka;
- unapređenje digitalne promocije i komunikacije sa posjetiocima;
- dalje jačanje saradnje sa obrazovnim institucijama, lokalnim zajednicama i partnerima;
- razvoj inkluzivnih programa i sadržaja dostupnih svim kategorijama posjetilaca.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 3, kroz unapređenje edukacije i interpretacije, razvoj turizma zasnovanog na prirodi i jačanje osnova za održivo upravljanje Nacionalnim parkom Lovćen.

Realizacija aktivnosti u okviru Strateške oblasti 4 značajno je doprinijela unapređenju turističke infrastrukture, kao i razvoju turističke ponude zasnovane na rekreaciji i boravku u prirodi u Nacionalnom parku Lovćen. Sprovedenjem projektnih aktivnosti i unapređenjem posjetilačke infrastrukture unaprijeđeni su uslovi za boravak posjetilaca, kroz rekonstrukciju i adaptaciju Centra za posjetioce, uređenje vidikovaca i unapređenje prateće infrastrukture, čime je obezbijeđen viši nivo kvaliteta usluga i dostupnosti sadržaja. Poseban doprinos ogleđa se u realizaciji aktivnosti kroz projekat PA.CON II, uključujući unapređenje infrastrukture, uvođenje elemenata pristupačnosti i razvoj sadržaja za različite kategorije posjetilaca. Uređenje i unapređenje pješačkih i planinarskih staza, kroz markaciju, postavljanje signalizacije i izradu planova upravljanja stazama, doprinijelo je boljoj organizaciji kretanja posjetilaca, povećanju bezbjednosti i kvalitetnijem doživljaju prostora. Istovremeno, unapređenje postojećih i razvoj novih turističkih sadržaja, uključujući aktivnosti u vezi sa posmatranjem ptica i rekreativnim boravkom u prirodi, doprinijeli su diversifikaciji turističke ponude Parka. Rezultati upravljanja posjetiocima ukazuju na kontinuiran rast broja posjeta, kao i na izraženu sezonalnost, ali i potencijal za razvoj cjelogodišnje turističke destinacije. Sprovedenje anketa i

analiza posjetilaca doprinijelo je boljem razumijevanju njihovih potreba i unapređenju planiranja turističkih aktivnosti. Istovremeno, sprovedene aktivnosti na promociji i unapređenju infrastrukture, kao i saradnja sa relevantnim institucijama i organizacijama, doprinijele su unapređenju turističke ponude i jačanju pozicije Parka kao destinacije za aktivni odmor u prirodi.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastavak realizacije započetih infrastrukturnih projekata i dalje unapređenje posjetilačke infrastrukture;
- razvoj novih turističkih proizvoda zasnovanih na aktivnom odmoru i boravku u prirodi;
- unapređenje sistema upravljanja posjetiocima i praćenja njihovih potreba;
- jačanje saradnje sa turističkim i planinarskim organizacijama;
- unapređenje signalizacije, bezbjednosti i dostupnosti staza i sadržaja;
- obezbjeđivanje finansijskih sredstava za realizaciju planiranih infrastrukturnih aktivnosti.

Sveukupno, realizovane aktivnosti dale su značajan doprinos ostvarivanju ciljeva Strateške oblasti 4, kroz unapređenje turističke infrastrukture, razvoj ponude aktivnog odmora i jačanje osnova za održivo upravljanje posjetama u Nacionalnom parku Lovćen.

U okviru Strateške oblasti 5 u izvještajnom periodu ostvareni su značajni rezultati u oblasti saradnje sa nacionalnim i međunarodnim organizacijama, institucijama i lokalnim zajednicama. NP Lovćen je prepoznat kao pouzdan partner, što se ogleda u povećanom broju zajedničkih inicijativa, projekata i projektnih aplikacija, kao i u intenziviranju saradnje sa relevantnim međunarodnim organizacijama.

Na području NP Lovćen se od septembra 2024. godine sprovodi projekat Pannonia – Adria Connection II (PA.CON II), čije su projektne aktivnosti fokusirane na unapređenje turističke ponude i razvijanje ponude parka. Tokom 2025.godine započeti su radovi na adaptaciji Centra za posjetioce na Ivanovim koritima, planinarske staze su markirane i obilježene vertikalnom signalizacijom.

Poseban iskorak ostvaren je kroz uključivanje u međunarodne projekte i inicijative, koje su omogućile razmjenu znanja, unapređenje upravljačkih praksi i jačanje institucionalnih kapaciteta. Takođe, saradnja sa lokalnim zajednicama dodatno je osnažena kroz zajedničke aktivnosti, čime se doprinosi boljoj integraciji zaštite prirode i lokalnog razvoja.

Istovremeno, kontinuirana saradnja sa različitim partnerima doprinijela je većoj vidljivosti nacionalnih parkova na nacionalnom i međunarodnom nivou, kao i njihovom pozicioniranju u okviru relevantnih mreža i inicijativa.

Međutim, i dalje postoji potreba za daljim unapređenjem koordinacije i sistematičnijim pristupom razvoju partnerstava, kako bi se u potpunosti iskoristili potencijali saradnje, posebno u kontekstu povlačenja sredstava iz međunarodnih fondova i jačanja uloge lokalnih zajednica u procesima upravljanja.

U narednom periodu preporučuje se:

- nastaviti i intenzivirati saradnju sa međunarodnim organizacijama kroz aktivno učešće u projektima i inicijativama.
- jačati partnerstva sa nacionalnim institucijama u cilju koordinisanog djelovanja i efikasnijeg upravljanja zaštićenim područjima.
- unaprijediti uključivanje lokalnih zajednica kroz participativne modele saradnje i zajedničke razvojne inicijative.
- povećati kapacitete za pripremu i implementaciju međunarodnih projekata, posebno u dijelu pristupa fondovima EU i drugim donatorskim programima.
- razvijati mehanizme za sistemsko praćenje i evaluaciju saradnje i njenih efekata.

Saradnja sa nacionalnim i međunarodnim partnerima predstavlja ključan segment daljeg razvoja i unapređenja upravljanja nacionalnim parkovima. Njeno kontinuirano jačanje doprinosi ne samo unapređenju zaštite prirodnih vrijednosti, već i razvoju održivih modela upravljanja, jačanju kapaciteta i boljoj integraciji parkova u šire društvene i međunarodne tokove.

Tokom izvještajnog perioda određeni broj planiranih aktivnosti nije realizovan usled objektivnih okolnosti koje su značajno uticale na dinamiku i mogućnost njihove implementacije. Prije svega, dio aktivnosti bio je direktno uslovljen realizacijom prethodno planiranih aktivnosti definisanih Planom upravljanja za period 2021–2025, te je kašnjenje u sprovođenju tih aktivnosti onemogućilo pravovremenu realizaciju zavisnih zadataka, poput analize i mapiranja staništa pod pritiskom ubiranja divlje flore.

Značajan broj aktivnosti nije realizovan usljed nedostatka finansijskih sredstava, posebno u slučajevima gdje je finansiranje bilo planirano kroz donacije, EU projekte ili druge eksterne izvore. Izostanak adekvatnih javnih poziva, neodobranje projektnih prijedloga ili odlaganje kapitalnih investicija (uključujući infrastrukturne projekte i razvoj turističke infrastrukture) direktno su uticali na nemogućnost pokretanja postupaka javnih nabavki i sprovođenja planiranih radova. Kod pojedinih aktivnosti realizacija je pomjerena za naredni period, s obzirom da su ugovori sa izvođačima potpisani, ali je izvođenje radova planirano za 2026. godinu.

Ograničeni kadrovski kapaciteti predstavljali su dodatno ograničenje, naročito u oblasti monitoringa i istraživanja faune. Tokom godine institucija je raspolagala sa nedovoljnim brojem stručnih saradnika, pri čemu je jedini specijalizovani saradnik za pojedine oblasti bio duže vrijeme odsutan zbog bolovanja. Paralelno s tim, značajan dio kapaciteta bio je usmjeren na izradu novih planskih dokumenata, što je dodatno smanjilo operativni prostor za terenske aktivnosti i obradu podataka.

Određene aktivnosti nisu realizovane zbog regulatornih i administrativnih okolnosti. U pojedinim slučajevima nijesu pribavljene neophodne saglasnosti i urbanističko-tehnički uslovi, dok su druge aktivnosti bile obustavljene po preporuci nadležnih organa (npr. obustava prihrane divljači usljed rizika od širenja afričke kuge svinja). Takođe, pojedine nadležne institucije nisu inicirale programe ili monitoring predviđene aktivnosti, što je onemogućilo realizaciju planiranih mjera u oblasti upravljanja vodnim resursima i nematerijalnim kulturnim dobrom.

Kod dijela aktivnosti došlo je do izmjene prioriteta ili promjene okolnosti na terenu, uključujući odustajanje projektnih partnera, tehničke prepreke (npr. nedostatak električnog napajanja na određenim lokacijama) ili strateške odluke da se ne vrše izmještanja infrastrukture kako bi se očuvao adekvatan nadzor teritorije Parka.

Imajući u vidu navedeno, može se zaključiti da nerealizovane aktivnosti nisu rezultat nedostatka planskog pristupa, već kombinacije finansijskih, kadrovskih, administrativnih i eksternih faktora, kao i zavisnosti od drugih institucija i partnera. Veći dio aktivnosti ostaje prioritet za naredni period, uz planirano obezbjeđivanje finansijskih sredstava, jačanje kadrovskih kapaciteta i nastavak projektnih i institucionalnih procedura.

Napomena: U završnim razmatranjima potrebno je naglasiti da evidentirani broj nerealizovanih aktivnosti ne odražava u potpunosti stvarni obim sprovedenih aktivnosti tokom izvještajnog perioda. Naime, značajan broj aktivnosti je započet i realizovan u značajnom procentu, pri čemu su pojedine aktivnosti sprovedene i preko 50% planiranog obima. Međutim, u skladu sa važećom metodologijom izvještavanja, status „realizovano“ može se dodijeliti isključivo aktivnostima koje su u potpunosti sprovedene u skladu sa planiranim indikatorima i definisanim ciljevima. Shodno tome, djelimično

realizovane aktivnosti formalno su evidentirane kao nerealizovane, što administrativno utiče na ukupan procenat realizacije. Imajući u vidu navedeno, potrebno je sagledati rezultate kroz širi kontekst sprovedenih aktivnosti, uložениh resursa i ostvarenog napretka na terenu.

Potrebno je:

- Unaprijediti saradnju sa nadležnim institucijama i organizacijama od značaja za rad i razvoj NP Lovćen
- Fokusirati se na dalji razvoj saradnje sa zainteresovanim stranama (stejkholderima) i unaprijediti rad Socio - ekonomskog foruma
- Obezbijediti blagovremeno donošenje Plana gazdovanja šumama u privatnoj svojini.
- Razviti interpretativne i turističke programe obilaska Parka
- Izvršiti rekonstrukciju kontrolno – naplatnih punktova Krstac i Kuk. Izgraditi punkt sa napaltnom rampom.
- Postaviti informativne table / table upozorenja - zabranjeno kretanje kvadovima i džipovima van glavnog puta
- Nastaviti sanaciju i izradu postojećeg i novog mobilijara u Parku
- Izvršiti rekonstrukciju i adaptaciju bungalova na Ivanovim koritima
- Izvršiti adaptaciju vidikovca Kraljevo počivalo
- Urediti kamp mjesta
- Aplicirati kod institucija i sa projektima za adaptaciju objekta starog planinarskog doma koji je odlukom Vlade Crne Gore ustupljen Javnom preduzeću za nacionalne parkove Crne Gore na petogodišnje korišćenje.
- Raditi na projektu digitalizacije naplate (vinjeta)
- Povećati broj nadzornika
- Unaprijediti opremu za sprečavanje i lokalizovanje požara
- Izvršiti nabavku mobilne mašine za drobljenje drvenog otpada (grana)
- Izvršiti nabavku terenskog vozila za Službu zaštite za frekventniji obilazak terena i dodatne terenske opreme
- Izvršiti servis traktora marke Foton Lovol 504 - nabavka i ugradnja vrata, priključka - utovarne kašike, akumulatora
- Izvršiti nabavku uniforme i obuču za zaposlene u Službi za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture
- Izvršiti nabavku uniforme i obuču za zaposlene u Službi za naplatu
- Izvršiti nabavku sredstava prinude za zaposlene u Službi zaštite
- Redovno realizovati sistematske preglede za zaposlene u službama na terenu
- Vršiti obuku zaposlenih u skladu sa savremenim trendovima.
- Objediniti Službu za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture i Službu za naplatu radi efikasnije raspodjele i izvršavanja radnih dužnosti
- Aktivirati kontrolno - naplatni punkt Kuk
- Uticati na izmjenu izmjenu zakonske regulative u cilju preciznog definisanja i jasnog razgraničenja dužnosti i ovlašćenja nadležnih organa. Trenutna nedorečenost propisa stvara prostor za preklapanje nadležnosti (ili institucionalni vakuum), što direktno ugrožava efikasnost postupanja.
- Servisirati motorne sanke
- U saradnji sa institucijama, izvršiti provjeru opravdanosti izostanaka sa posla usljed privremene spriječenosti za rada (bolovanja)

- Konkretizovati / definisati odnose između institucija po pitanju vodosnabdijevanja u ljetnjim mjesecima kada JU Odmaralište "Lovćen - Bečići" usljed suše kupuje vodu i onemogućava snabdijevanje istom objekte u vlasništvu NP "Lovćen"
- Staviti u rad dva javna toaleta i osigurati ih video-nadzorom
- Postaviti table obavještenja i upozorenja i smjerkaze na više lokacije na Ivanovim koritima
- Osposobiti parking prostore / tamponirati i izravnati (lokacija iza Staklene i Skela)
- Intenziviranjem kontrole Službe za kontrolu i monitoring doprinijeti eliminisanju nepravilnosti prilikom naplate ulaska u Park
- Postaviti dodatne podzemne kontejnere
- Izraditi projektnu dokumentaciju za kontrolno - naplatne punktove sa ulaznom kapijom
- U saradnji sa nadležnim institucijama riješiti problem pasa lotalica i stoke bez nadzora
- Nabavka torbi i kutija sa prvom pomoći

10. TABELARNI PRIKAZ CILJEVA I AKTIVNOSTI PROGRAMA UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU

• PROGRAM UPRAVLJANJA ZA 2025. GODINU - DINAMIKA I REALIZACIJA

STRATEŠKA OBLAST 1: ISTRAŽIVANJE, PRAĆENJE, OBNOVA I UNAPREĐENJE EKOSISTEMA, STANIŠTA I VRSTA	
Cilj 1.1.	Unapređenje informacione baze podataka o flori nacionalnog Parka kroz literaturni i terenski rad , softverska nadogradnja i stručno usavršavanje saradnika
Indikator cilja: Funkcionalna baza podataka o flori unaprijeđena (kvalitativno i kvantitativno) sa brojem novih unosa u odnosu na prethodni planski period	
Aktivnost 1.1.4	Izvršiti analizu literaturnih i terenskih podataka unijetih u bazu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o analizi i reviziji podataka o flori sa akcentom na prioritetne vrste</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se analiza literaturnih i terenskih podataka, koji su se kontinuirano unosili u bazu i nomenklaturno usklađivali, i time obezbijediti podaci značajni za sagledavanje stanja florističkog diverziteta NP Lovćen, po osnovu brojnosti, zastupljenosti, distribucije, konzervacijskog statusa, sa akcentom na nacionalno značajne vrste (endemi, zakonom zaštićene) i međunarodno značajne vrste i njihova staništa (IUCN Crvene liste, Bernska konvencija, EU Habitat direktiva, IPA, CITES).
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.1.5	Uraditi karte distribucije za prioritetne vrste
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj mapa distribucije prioritetnih vrsta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Primjenom QGIS i Google earth programa izradiće se mape distribucije za odabrane rijetke taksone, od nacionalnog i/ili međunarodnog značaja. Prioritet 2
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Cilj 1.2.	Utvrđeno nulto stanje endemičnih oromediteranskih ježolikih vriština i povremenih kraških jezera(turloga)- potencijalnih NATURA 2000 staništa
Indikator cilja: Broj kartiranih potencijalnih NATURA 2000 staništa i definisano stanje dijagnostičkih vrsta	
Aktivnost 1.2.1	Kartirati stanišni tip *3180 Povremena kraška jezera (turlozi) na prostoru Jezera ispod Jezerskog vrha
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Urađene mape distribucije za stanišni tip *3180</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Identifikacija staništa će se raditi u skladu sa Priručnikom za identifikaciju tipova staništa Crne Gore od značaja za Evropsku Uniju. Biće određene: dijagnostičke vrste, njihova pokrovnost, pratilice i reprezentativnost. Dobiće se podaci za monitoring i prema potrebi sprovesti mjere za sprječavanje vegetacijske sukcesije. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	90,00€ Budžet CG
Aktivnost 1.2.2	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *3180
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip *3180</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost će se realizovati u sklopu aktivnosti 1.2.1.
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	90,00€
Aktivnost 1.2.4	Izraditi analizu stanja dijagnostičkih vrsta na stanišnom tipu *4090
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju dijagnostičkih vrsta za stanišni tip *4090</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se monitoring dijagnostičkih vrsta u svrhu očuvanja povoljnih stanišnih uslova za ciljne i ostale značajne vrste habitata. Na osnovu rezultata monitoringa uradiće se analiza stanja. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	170,00€ Budžet CG
Cilj 1.3	Unaprijeđen sistem kontrole ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe
Indikator cilja: Broj evidentiranih kontrolisanih kontrola kroz aplikaciju	
Aktivnost 1.3.3	Kontrolisati stanje na terenu i unositi terenske podatke u bazu podataka

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izvršenih kontrola. Broj terenskih podataka unijetih u bazu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Svi podaci koji se odnose na ubiranje divlje flore u komercijalne svrhe, dobijeni radom nadzornika na terenu, korišćenjem mobilne aplikacije, biće unijeti u Exel bazu podataka. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Izrađena je mobilna aplikacija, ali nije organizovana obuka za nadzornike i stručne saradnike jer se kasnilo sa izradom aplikacije
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	<i>0,00€</i>
Aktivnost 1.3.4	Izvršiti analizu stanja i mapirati staništa na kojima je vršeno ubiranje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju sa mapom staništa koja su pod pritiskom</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršice se analiza podataka sa terena, unijetih u Exel bazu, i mapirati staništa koja su pod pritiskom ubiranja divlje flore u komercijalne svrhe. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost je zavisila od realizacije aktivnosti 1.3.1., 1.3.2. i 1.3.3. PU NP Lovćen 2021-2025.godina Kako se kasnilo sa realizacijom ovih aktivnosti, tako ova aktivnost nije mogla biti realizovana.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	<i>0,00€</i>
Cilj 1.4	Očuvani šumski ekosistemi
Indikator cilja: Šumski ekosistemi bez negativnih pritisaka	
Aktivnost 1.4.1	Sprovesti sanitarno-higijenske aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina doznačene drvene mase u šumskim ekosistemima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršice se uklanjanje stabala u cilju adekvatne i efikasne zaštite, održavanja i unapređenje šumskih ekosistema: <ul style="list-style-type: none"> ● sa izrazitim simptomima zaraze, ● izvaljenih i suvih stabala, snjegolomova i vjetrolomova, ● stabla koja nemaju mogućnost daljeg razvoja i ● stabla koja ugrožavaju nesmetan prolaz posjetilaca kroz Park i dovode u opasnost oštećenje infrastrukturnih objekata i imovine. Izvršice se prodaja ogrjevnog drveta lokalnom stanovništvu sa područja Parka, iz izdanačkih lišćarskih šuma i sanitara kod četinarskih šuma. Po potrebi, na degradiranim površinama izvršice se popunjavanje šumskih ekosistema sadnjom autohtonih sadnica u količini do 1000 komada. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP
Stepen realizacije	Realizovano

<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>		100,00€ Budžet CG
Aktivnost 1.4.2	Vršiti preventivnu zaštitu šumskih ekosistema od požara i izgraditi protiv-požarne stanice	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka protiv požarne opreme u skladu sa Planom zaštite i spašavanja Izgrađene tri protiv-požarne stanice</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	U cilju preventivnih mjera zaštite, kao i efikasnog reagovanja, izvršice se nabavka potrebne opreme, instalacija infrastrukture i distanciono praćenje požara uz pomoć GIS tehnologije. Prioritet 1	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba fizičke zaštite NP	
Stepen realizacije	Nerealizovano	
Razlog ne realizacije	Planirana aktivnost nije realizovana uslijed nedostatka finansijskih sredstava, koja su planirana u vidu donacija. Shodno tome, nije pokrenut postupak javne nabavke potrebne opreme niti su preduzimane mjere u vezi sa sprovođenjem tenderske procedure.	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>		0,00€ Budžet CG
Aktivnost 1.4.3.	Izraditi interaktivnu bazu podataka o stanju šumskih ekosistema	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena interaktivna baza. Broj unijetih podataka u bazu</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	Broj unijetih podataka u bazu Prioritet 1	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	
Stepen realizacije	Realizovano	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>		0,00€
Aktivnost 1.4.4	Pratiti zdravstveno stanje šumskih ekosistema na odabranim bioindikatorskim tačkama	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu na mreži bioindikacijskih tačaka</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Baznoj studiji za upravljanje šumskim ekosistemima, vršice se praćenje opšteg zdravstvenog stanja šumskih ekosistema. Vršice se praćenje dekolizacije i defolijacije asimilacionih organa šumskih vrsta. Prioritet 1	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	
Stepen realizacije	Realizovano	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>		100,00€ Budžet CG
Cilj 1.5	Utvrđeno nulto stanje dnevnih leptira	
Indikator cilja: Ček lista dnevnih leptira na području Parka		
Aktivnost 1.5.1	Istražiti i dopuniti literaturne podatke o fauni Lepidoptera	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj unesenih podataka u bazi</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literaturnih podataka o prisutnosti <i>Lepidoptera</i> , kao i dopunjavanje liste monitoringom. Prioritet 1	
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	

Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko se popuni radno mjesto stručni saradnik za faunu beskičmenjaka. Aktivnost je realizovana od strane zaposlenih u Službi koji su ranije pokrivali ovo radno mjesto.
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.5.2	Odrediti nultom stanje dnevnih leptira na području Parka
Indikator aktivnosti	Izveštaj o nultom stanju dnevnih leptira
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju određivanja nultog stanja dnevnih leptira na području Parka, sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura 2000 vrste. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Napomena	Aktivnost će se realizovati ukoliko se popuni radno mjesto stručni saradnik za faunu beskičmenjaka. Aktivnost je realizovana od strane zaposlenih u Službi koji su ranije pokrivali ovo radno mjesto.
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	225,00€ Budžet CG
Cilj 1.6	Inventarizacija vodozemaca i gmizavaca
Indikator cilja: Ček lista vodozemaca i gmizavaca na području Parka	
Aktivnost 1.6.1	Istražiti i sakupiti literaturne podatke o fauni vodozemaca i gmizavaca
Indikator aktivnosti	Broj unesenih podataka u bazi
Opis aktivnosti i njen prioritet	Istraživanje literature i sakupljanje podataka o prethodnim istraživanjima faune vodozemaca i gmizavaca. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost 1.6.2	Odrediti distribuciju vodozemaca i gmizavaca na području Parka
Indikator aktivnosti	Izveštaj o nultom stanju
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se terenska istraživanja u cilju inventarizacije faune vodozemaca i gmizavaca sa posebnim osvrtom na zakonom zaštićene i Natura vrste. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	160,00€ Budžet CG
Cilj 1.7.	Utvrđeno kvantitativno i kvalitativno stanje ptica grabljivica
Indikator cilja: Izrađena lista vrsta i njihova brojnost u Parku	
Aktivnost 1.7.1	Generisati literaturne i trenske podatke o prisutnosti i stanju ptica grabljivica
Indikator aktivnosti	Broj unesenih podataka u bazu
Opis aktivnosti i njen prioritet	Radiće se na prikupljanju literaturnih izvora radi obezbjeđivanja naučnih podataka o prisustvu vrsta grabljivica na području NP

	Lovćen. Formiraće se Excel baza podataka u kojoj će se kontinuirano unositi literaturni i terenski podaci. Prioritet
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 1.7.2	Vršiti monitoring najznačajnijih vrsta ptica grabljivica
Indikator aktivnosti	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Utvrđiće se stanje populacija ptica grabljivica i uspostaviti godišnji monitoring distribucije i stanja (brojnost i faktori ugrožavanja) za evidentirane vrste na području NP Lovćen. Podaci će se unositi u Excel bazu podataka. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	225,00€ Budžet CG
Cilj 1.8	Očuvane populacije slijepih miševa
Indikator cilja: Broj Istraženih objekata važnih za očuvanje kolonija slijepih miševa i sprovedene mjere zaštite ugroženih kolonija	
Aktivnost 1.8.3.	Istražiti rasprostranjenost i utvrditi važna područja za očuvanje slijepih miševa
Indikator aktivnosti	<i>Izrađene mape distribucije vrsta i njihovih skloništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovešće se terenska istraživanja primjenom ultrazvučnih detektora i nevidljivih mreža u cilju utvrđivanja rasprostranjenosti slijepih miševa. Na osnovu prikupljenih podataka izradiće se mape distribucije. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana planiranom dinamikom uslijed ograničenih kadrovskih kapaciteta, imajući u vidu da je jedini stručni saradnik za predmetnu oblast bio odsutan sa rada zbog bolovanja. Preostali dio godine bio je u značajnoj mjeri posvećen izradi novih planskih dokumenata, što je dodatno ograničilo mogućnost sprovođenja terenskih aktivnosti.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Budžet CG
Aktivnost 1.8.4.	Utvrditi faktore ugrožavanja i po potrebi sprovesti mjere očuvanja kolonija slijepih miševa
Indikator aktivnosti	<i>Definisani faktori ugrožavanja i broj zaštićenih skloništa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu prikupljenih podataka izvršiće se analiza faktora ugrožavanja i shodno tome definisaće se mjere očuvanja. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Aktivnost nije realizovana planiranom dinamikom uslijed ograničenih kadrovskih kapaciteta, imajući u vidu da je jedini stručni saradnik za predmetnu oblast bio odsutan sa rada zbog bolovanja. Preostali dio

	godine bio je u značajnoj mjeri posvećen izradi novih planskih dokumenata, što je dodatno ograničilo mogućnost sprovođenja terenskih aktivnosti.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 1.8.5.	Izraditi Akcioni plan za slijepi mišev
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen Akcioni plan za slijepi mišev</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno količini i kvalitetu prikupljenih podataka koji će se analizirati izradiće se akcioni plan za očuvanje populacija slijepih miševa. Prioritet 3
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine JPNPCG je raspolagao sa jednim stručnim saradnikom za faunu sisara, koji je značajan dio godine bio odsutan uslijed bolovanja, što je dodatno uticalo na dinamiku obrade i interpretacije prikupljenog materijala. Drugi stručni saradnik za ovu oblast bio je angažovan samo mjesec dana. Dodatno, druga polovina 2025. godine bila je u značajnoj mjeri posvećena izradi novih planskih dokumenata, te nije postojao operativni prostor za realizaciju terenskih aktivnosti
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Cilj 1.9	Utvrđeni koridori krupnih sisara
Indikator cilja: Identifikovani koridori za krupne sisare na prostoru Parka sa mapom distribucije	
Aktivnost 1.9.4.	Sprovesti monitoring krupnih sisara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o sprovedenom monitoringu i mapirani koridori</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovedeće se terenska istraživanja upotrebom kamera-zamki u cilju registrovanja krupnih sisara i njihovih najznačajnijih staništa. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine JPNPCG je raspolagao sa jednim stručnim saradnikom za faunu sisara, koji je značajan dio godine bio odsutan uslijed bolovanja, što je dodatno uticalo na dinamiku obrade i interpretacije prikupljenog materijala. Drugi stručni saradnik za ovu oblast bio je angažovan samo mjesec dana. Dodatno, druga polovina 2025. godine bila je u značajnoj mjeri posvećena izradi novih planskih dokumenata, te nije postojao operativni prostor za realizaciju terenskih aktivnosti
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Budžet CG
Cilj 1.10	Obezbijeđena prihrana za krupne sisare i jarebicu kamenjarku tokom zimskih mjeseci
Indikator cilja: Uspostavljena funkcionalna hranilišta	
Aktivnost 1.10.1	Vršiti prihranu krupnih sisara i jarebice kamenjarke tokom zimskih mjeseci na hranilištima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina utrošene hrane</i>

Napomena	U Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj nije sistematizovano radno mjesto stručnog saradnika za materijalno kulturno nasljeđe. S tim u vezi angažovaće se ekspert kako bi se realizovale programske aktivnosti koje se odnose na ciljeve 2.1 i 2.2
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U toku programske godine nije angažovan saradnik za materijalnu baštinu
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Cilj 2.3	Zaštita i prezentacija nematerijalne kulturne baštine
Indikator cilja: Broj zaštićenih, valorizovanih i promovisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine	
Aktivnost 2.3.1	Inventarisati nematerijalnu kulturnu baštinu Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj popisanih elemenata nematerijalne kulturne baštine</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nastaviće se proces koji podrazumijeva evidenciju i dokumentaciju najznačajnijih elemenata nematerijalne kulturne baštine, kao najreprezentativnijih aspekata nacionalnog identiteta. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	190,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 2.3.2	Prikupiti podatke od nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj nosilaca nematerijalnih kulturnih dobara</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupiće se podaci od pojedinaca direktno na terenu koji su posljednji nosioci i čuvari običajne prakse znanja i vještina kroz kontinuitet prenošenja ovih kulturnih obrazaca s ciljem da se obezbjedi efikasnija promocija NKN kroz jačanje svijesti o njegovom značaju Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	185,73€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 2.3.3	Popunjavati upitnike za identifikaciju elemenata nematerijalnog kulturnog nasljeđa
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj popunjenih upitnika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izvršiće se popunjavanje obrazaca u vidu Upitnika za svaki evidentirani element NKN Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	100,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 2.3.4	Inicirati ka Upravi za zaštitu kulturnih dobara uspostavljanje zaštite, na osnovu istraživačkih nalaza, zaštitu nematerijalnog kulturnog dobra
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i broj zaštićenih elemenata nematerijalnog kulturnog dobra</i>

Opis aktivnosti i njen prioritet	Relevantnim institucijama uputiće se inicijativa za uspostavljanje zaštite elemenata nematerijalnog kulturnog dobra, na osnovu istraživačkih nalaza, osobenosti i značaja koje ima to nematerijalno kulturno dobro Prioritet 2
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Terenski rad je pokazao da zabilježeni elementi NKN, prema stručnoj procjeni, nemaju vrijednost koja bi podrazumijevala njihovu pravnu zaštitu
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	100,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 2.3.5	Organizovati manifestacije i tematske sajmove koji se oslanjaju na etnografsko nasljeđe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih manifestacija i tematskih sajмова</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se manifestacija “Dan koprive” kako bi se promovisao značaj ove ljekovite biljke. S tim u vezi uspostaviće se saradnja sa lokalnim stanovništvom. Prioritet 2
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	214,88€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 2.3.6	Učestvovati u projektima zaštite i valorizacije nematerijalne kulturne baštine pod pokroviteljstvom relevantnih institucija (Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih projekata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa usvojenim programskim aktivnostima institucija iz oblasti kulturnog nasljeđa, iniciraće se projektne aktivnosti na zaštiti i valorizaciji nematerijalne kulturne baštine. Prioritet 2
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Institucije iz oblasti zaštite kulturnog nasljeđa, Ministarstvo kulture i medija, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, CANU i dr.
Napomena	Finansijsko učešće JPNPCG zavisi od odobrenih projekata relevantnih institucija, pa se sredstva JPNPCG ne mogu sada projektovati
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nadležne institucije iz oblasti kulturnog nasljeđa ove godine nisu inicirale nijedan program kojima bi se inkorporirale naše aktivnosti,
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00
Aktivnost 2.3.7	Pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture i medija kreirati programe za obilježavanje „Dana evropske baštine”
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Realizovan program „Dani evropske baštine“</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pod okriljem inicijative “Dani evropske baštine” za tekuću godinu, na zadatu temu, ukoliko korespondira sa ovim Parkom, kreiraće se i realizovati program obilježavanja ove značajne manifestacije. Prioritet 2

Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, Ministarstvo kulture i medija
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Ove godine je manifestacija "Dani evropske baštine", organizovana u NP Prokletije
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Budžet CG

STRATEŠKA OBLAST 3: EDUKACIJA, INTERPRETACIJA I PROMOCIJA PRIRODNIH I KULTURNIH VRIJEDNOSTI PARKA
Cilj 3.1 Razvijena i unaprijeđena edukacija i interpretacija

Indikator cilja: Procenat školske populacije, posjetilaca i lokalnog stanovništva koji su kvalitetno edukovani o vrijednostima Parka je povećan za 15% u odnosu na prethodni period

Aktivnost 3.1.1 U saradnji sa osnovnim školama sprovesti postojeće edukativne programe

Indikator aktivnosti Broj održanih radionica sprovedenih po edukativnom programu. Broj učenika koji su prošli kroz edukativni program.

Opis aktivnosti i njen prioritet U saradnji sa Ministarstvom prosvjete, nauke i inovacija i Ministarstvom rada i socijalnog staranja u Centru za posjetioce sprovodiće se edukativni program "Cetinje jedna priča", koji je namijenjen učenicima VII razreda osnovnih škola iz Crne Gore.
Prioritet 1

Odgovornost Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Stepen realizacije Realizovano

Troškovi realizacije i izvori finansiranja 271,96€
Budžet CG

Aktivnost 3.1.2 U skladu sa nastavnim programima osmisliti edukativne materijale

Indikator aktivnosti Broj izrađenih edukativnih materijala

Opis aktivnosti i njen prioritet Štampa pripremljenog edukativnog materijala (flora, fauna, kulturno-istorijsko nasljeđe itd.)
Prioritet 1

Odgovornost Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj

Stepen realizacije Realizovano

Napomena Realizacija aktivnosti izrađena kroz saradnju sa OEBS-om

Troškovi realizacije i izvori finansiranja 397,00€
Budžet CG

Aktivnost 3.1.3 U saradnji sa zainteresovanim stranama obilježiti značajne ekološke datume

Indikator aktivnosti Broj obilježenih ekoloških datuma

Opis aktivnosti i njen prioritet Osmisliće se i organizovati interaktivne tematske radionice, u cilju obilježavanja važnih datuma i to:
21. mart - Svjetski dan šuma
22. april - Dan planete Zemlje
24. maj - Dan evropskih parkova
5. jun - Svjetski dan zaštite životne sredine

	31. jul - Svjetski dan nadzornika 26. septembar - Dan čistih planina 4. oktobar - Dan zaštite životinja Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO Cetinje, TO Kotor, TO Budva
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	650,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 3.1.4	U saradnji sa TO osmisлити i sprovesti ciljne interpretativne programe obilaska Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Osmišljeni interpretativni programi Parka. Broj sprovedenih obilazaka.</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovati posjetu Parku OSI na jednu od predviđenih staza za interpretaciju. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, TO Cetinje, TO Kotor, TO Budva
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	500,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 3.1.5	Održavati i unaprijediti postojeće edukativne i tematske staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o stanju mobilijara na stazama. Količina mobilijara koja je obnovljena</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Pratiće se stanje vertikalne signalizacije na stazi Vuka i stanje mobilijara na dječijoj stazi Vuka i po potrebi isti obnoviti. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, Planinarski savez Crne Gore
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	1216,35€ <i>Budžet CG</i>
Cilj 3.2	Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou
<i>Indikator cilja: Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode</i>	
Aktivnost 3.2.1	Sprovesti PR kampanje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sprovedenih PR kampanja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Sprovedenjem PR aktivnosti promovisati prirodne i kulturne vrijednosti i turističku ponudu NP, najznačajnijih ekoloških datuma, manifestacija i događaja. Promocija ukupnih aktivnosti realizovaće se u saradnji sa medijima, objavljivanjem informacija i pratećih fotografija/video priloga na sajtu (www.nparkovi.me) i društvenim mrežama (Instagram, Facebook) i Youtube-u. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Realizovano
	817,90€
Aktivnost 3.2.2	Učestvovati na turističkim sajmovima

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj međunarodnih i nacionalnih turističkih sajmova na kojima je JPNPCG uzelo učešće</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uzeće se učešće na lokalnim, regionalnim i internacionalnim sajmovima turizma koji su od značaja za promovisanje održivog turizma u zaštićenim područjima. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka, direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	301,00€ Budžet CG
Aktivnost 3.2.3	Organizovati manifestacije i događaje
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj organizovanih manifestacija i događaja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se manifestacija "Čajanka" kojom će se promovirati ljekovite biljke sa prostora NP Lovćen. Organizovaće se događaj povodom obilježavanja dana osnivanja NP Lovćen (5. avgust). Organizovaće se jednodnevni i višednevni kamp za učesnike "Aktivnog odmora" namijenjen za djecu školskog uzrasta. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam, direktor Parka
Napomena	Veza i sa aktivnošću 2.3.5 - Organizovanje manifestacije "Dan koprive"
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	1280,70€ Budžet CG
Aktivnost 3.2.4	Izraditi i štampati promotivni materijal
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina izrađenog promotivnog materijala</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izrada i štampa promotivnog materijala (brošura, kataloga, flajera, postera i sl.) Izrada i štampa propagandnog materijala (olovke, planeri, vrećice i majice) sa logom i motivima NP Lovćen. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	795,15€ Budžet CG
<i>Napomena</i>	Iznos od 117,10€ su sredstva obezbijeđena preko projekta „Eco Dali” - Evropski dan parkova

STRATEŠKA OBLAST 4: TURIZAM ZASNOVAN NA AKTIVNOM ODMORU U PRIRODI**Cilj 4.1 Unaprijeđena i razvijena posjetilačka infrastruktura Parka****Indikator cilja: Broj uređenih, adaptiranih i novoizgrađenih elemenata posjetilačke infrastrukture****Aktivnost 4.1.1 Adaptirati Centar za posjetioce na Ivanovim koritima***Indikator aktivnosti* Adaptiran Centar za posjetioce

Opis aktivnosti i njen prioritet U toku 2024. godine odobren je projekat Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA.CON II. Ovim projektom predviđena je adaptacija Centra za posjetioce (popravka krova, zidova, podova, vrata, prozora; krečenje; rampa za lica sa

	invaliditetom; adaptacija toaleta za lica sa invaliditetom; zamjena elektroinstalacija; postavljanje utičnica za punjenje električnih vozila sa spoljne strane, centralno grijanje; opremanje kancelarija i opremanje i dopuna suvenirnice). Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Projekat je odobren i zvanično je započeo 01.09.2024.
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	57.642,00€ donacije
Aktivnost 4.1.2	Izgraditi i urediti novi centar za posjetioce na Ivanovim koritima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen novi Centar za posjetioce</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	JPNPCG je u dogovoru sa žičarom "Kotor-Lovćen" da se izradi i uredi novi Centar za posjetioce na lokalitetu KUK (zadnja stanica žičare). Neophodno je preuzeti sve pripremne radnje (eksprijacija parcele, UT uslovi, idejno rješenje, saglasnost gradskog arhitekta na idejno rješenje, dozvola Agencije za zaštitu životne sredine, glavni projekat sa revizijom). Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Realizacija aktivnosti se odlaže jer Druga dionica izgradnje žičare nije uključena u kapitalni budžet za 2025. godinu.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	JPNPCG je u pregovorima sa Prijestonicom da se planinarski dom na Ivanovim koritima adaptira u multifunkcionalan Centar za posjetioce
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 4.1.3	Izraditi i urediti expo prostor ispred novog Centra za posjetioce
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen i uređen expo prostor ispred Centra za posjetioce</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nabavka tematske opreme za dječije igralište ispred centra za posjetioce, u okviru projekta PA.CON II (2 igre memorije). Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	1118,00€ donacija
Aktivnost 4.1.4	Urediti glavne ulaze u Park
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen glavni ulaz u Park</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uraditi Idejno rješenje sa predmjerom i predračunom glavnog ulaza u Park na lokalitetu Blatišta. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka; Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Realizacija aktivnosti je planirana u 2022. i 2023. godini. Kako do realizacije iste nije došlo, aktivnost je prenesena za programsku 2025. godinu
Stepen realizacije	Nerealizovano

Razlog ne realizacije	Odustalo se od postavljanja glavne ulazne kapije na ovom lokalitetu
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Budžet CG
Aktivnost 4.1.5	Izgraditi kontrolno-naplatne punktove
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izgrađen kontrolno-naplatni punkt na lokalitetu Blatište i premješten kontrolno naplatni punkt sa Krstca na lokalitetu Vučji do</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Lokacije za kontrolno naplatne punktove Blatište i Vučji do definisati u Program privremenih objekata. Izrada idejnog rješenja sa predmjerom i predračunom za kontrolno naplatni punkt Blatište. Premještanje objekta kontrolno naplatnog punkta sa lokaliteta Krstac na lokalitet Vučji do. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Odustalo se od izmještanja kontrolno - naplatnog punkta sa lokacije Bjeloši na lokaciju Blatišta, kako ne bi veliki dio Parka ostao bez nadzora. Na lokaciji Vučji do nema napajanja električnom energijom i zbog toga nije došlo do izmještanja kontrolno -naplatnog punkta Krstac.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Budžet CG
Aktivnost 4.1.6	Postaviti i dopuniti najavne, glavne i informativne table ka/i u Parku
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj dopunjenog informativnog materijala</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Izradiće se i postaviti šest najavnih, pet glavnih i jedna informativnih tabli ka/i u Parku koje će usmjeravati posjetioce sa saobraćajnih puteva na glavne ulaze u Park. Popunjavanje informativnih tabli je predviđeno u okviru PA.CON II projekta. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Krajem 2023. godine urađen je Elaborat za postavljanje najavnih, glavnih i informativnih tabli ka/i u Parku. Realizacija aktivnosti je uslovljena finansijskim sredstvima. Troškovi realizacije po projektu PAC.ON II iznose 3.460,00€
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U toku je proces pribavljanja saglasnosti nadležnih organa i institucija, kao i obezbjeđivanje finansijskih sredstava za realizaciju. Nakon dobijanja svih potrebnih dozvola i osiguranja finansijskih sredstava, pristupiće se sprovođenju postupka javne nabavke i realizaciji aktivnosti. Popunjavanje informativnih tabli koje je predviđeno u okviru PA.CON II projekta je realizovano.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	3460,00€ Budžet CG
Aktivnost 4.1.7	Unaprijediti postojeći sistem informativnih tabli i smjerokaza
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj adaptiranih elemenata informativnog materijala</i>

Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa TO Budva, TO Cetinje, TO Kotor i sa Planinarskim savezom Crne Gore izvršiće se uređenje i obnova turističke signalizacije na stazi: <ul style="list-style-type: none"> • Međuvršje-Krstac-Kotor Obnoviće se i/ili postaviti novi informativni mobilijar i/ili vertikalna signalizacija na prostoru Parka, a u zavisnosti od stanja nakon zimskog perioda. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	272,25€ Budžet CG
Aktivnost 4.1.8	U saradnji sa planinarskim savezom unaprijediti pješačke staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o uređenju pješačkih staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa Planinarskim savezom Crne Gore uradiće se analiza stanja staza i prijedlog njihovog uređenja (broj neophodne turističke signalizacije) za: <ul style="list-style-type: none"> • Međuvršje-Krstac-Kotor Markiranje pješačkih i biciklističkih staza, predviđena aktivnost u okviru projekta PA.CON II Nabavka kutija sa pečatom. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Planinarski savez CG, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Troškovi realizacije su za pješačke i biciklističke staze
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	3640,00€ donacija
Aktivnost 4.1.9	U saradnji sa biciklističkim savezom unaprijediti biciklističke staze
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o uređenju biciklističkih staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Markiranje pješačkih i biciklističkih staza, predviđena aktivnost u okviru projekta PA.CON II Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Biciklistički savez CG, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Troškovi realizacije su za pješačke i biciklističke staze
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	1000,00€ donacija
Aktivnost 4.1.10	Urediti vidikovce Kuk i Kraljevo počivalo
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uređeni vidikovci Kuk i Kraljevo počivalo</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2024. godine odobren je projekat Interreg IPA CBC Hrvatska - Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA.CON II. Ovim projektom predviđena je adaptacija vidikovca Kraljevo počivalo (popravka podne obloge, zamjena drvne ograde novom čeličnom konstrukcijom, obložene drvetom). Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju

Napomena	Projektom je predviđena realizacija u periodu mart-maj 2026. godine
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U toku 2025. godine potpisan je ugovor sa izvođačem radova i vidikovac Kraljevo počivalo će biti uređen u 2026. godini
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ donacija
Aktivnost 4.1.11	Izraditi infrastrukturu za posmatranje ptica
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena infrastruktura za posmatranje ptica</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2024. godine odobren je projekat Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA.CON II. Ovim projektom predviđen je razvoj sadržaja vezanih za turističku ponudu posmatranje ptica. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Napomena	Aktivnost je predviđena Planom upravljanja 2021 -2025 za 2023. i 2024. godinu. Realizacija aktivnosti u 2025. godini zavisi od toga kojom fazom projekta je predviđena. U okviru projekta PA.CON II ovaj sadržaj obezbeđuje partnerska organizacija CZIP.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	NVO CZIP je odusao od ove aktivnosti zbog nemogućnosti dobijanja UT uslova za ovaj vid infrastrukture
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ donacija
Aktivnost 4.1.13	Prilagoditi glavne atrakcije u Parku (učiniti ih dostupnim) za posjete osoba sa invaliditetom
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena rampa za pristup osoba sa invaliditetom ispred Upravne zgrade NP Lovćen na Ivanovim koritima</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2024. godine odobren je projekat Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA.CON II. Ovim projektom predviđena je adaptacija Centra za posjetioce sa rampom za lica sa invaliditetom, adaptacija toaleta za osobe sa invaliditetom i izrada i postavljanje folija sa opisima na Brajevom pismu i biće napravljena rampa za OSI. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Potpisan je ugovor sa izvođačem radova i biće realizovano u toku 2026. godine
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ donacija
Aktivnost 4.1.14	Urediti kamp mjesta i renovirati bungalove
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uređena kamp mjesta i renovirani bungalovi</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U zavisnosti od finansijskih sredstava izvršiće se renoviranje postojećih bungalova i njihovo stavljanje u funkciju. Lokaciju kamp mjesta predvidjeti Programom privremenih objekata. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano

Razlog ne realizacije	Nedostatak finansijskih sredstava
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ Budžet CG
Cilj 4.2	Unaprijeđena turistička ponuda koja je zasnovana na rekreaciji
Indikator cilja: Uspostavljeni elementi za rekreativne aktivnosti povećavaju zadovoljstvo i broj posjetilaca	
Aktivnost 4.2.1	Razviti nov turistički proizvod posmatranje ptica
Indikator aktivnosti	Izrađen program turističke ponude posmatranje ptica
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2024. godine odobren je projekat Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA.CON II. U okviru ovog programa planirano je više aktivnosti koje za cilj imaju razvoj novih proizvoda za posmatranje ptica: postavljanje foto čeka sa iznajmljivanjem opreme za fotografisanje ptica, obilježavanje staza za posmatranje ptica u NP Lovćen, postavljanje kamere u kućicu za gniježđenje koja će emitovati video u realnom vremenu u Centru za posjetioce u NP Lovćen, te aktivnosti koje uključuju prstenovanje ptica. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam - napomena, aktivnosti se rade u implementaciji Centra za zaštitu i proučavanje ptica u saradnji sa JPNPCG i NP Lovćen.
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ donacija
Aktivnost 4.2.2	Osmisliti i postaviti nove izložbene postavke u Centru za posjetioce
Indikator aktivnosti	Urađena nova izložbena postavka
Opis aktivnosti i njen prioritet	U toku 2024. godine odobren je projekat Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina i Crna Gora, PA.CON II. Ovim projektom predviđena je adaptacija Centra za posjetioce koja podrazumijeva i instalaciju nove izložbene postavke, (izrada novih polica, dva 3D reljefa, skulptura životinja, izložbeno ozvučenje i osvjetljenje, natpisi na folijama na Brajevom pismu)- dio postavke se obezbjeđuje iz projektnih sredstava CZIP-a. Prioritet 2
Odgovornost	Služba za promociju, nove marketing i turizam, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Potpisan je ugovor sa izvođačem radova i biće realizovano u toku 2026. godine
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€ donacija
Cilj 4.3	Upravljanje posjetiocima
Indikator: Uređen i funkcionalni sistem posjećivanja sa akcionim planom upravljanja posjetiocima; Povećan nivo zadovoljstva posjetilaca Parka.	
Aktivnost 4.3.1	Analizirati strukturu, mišljenje, potrebe i očekivanja posjetilaca
Indikator aktivnosti	Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize
Opis aktivnosti i njen prioritet	U Centru za posjetioce sprovodiće se anketiranje posjetilaca korišćenjem unaprijed pripremljenih anketnih listića. Na osnovu

	<p>sprovedene ankete dobiće se podaci o strukturi, mišljenju, potrebi i očekivanjima posjetilaca u Parku. Prioritet 1</p>
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ JPNPCG
Aktivnost 4.3.2	Analizirati uticaj posjetilaca na prirodne i kulturne vrijednosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaj o analizi uticaja posjetilaca na području naselja Ivanova korita na osnovu dnevnih izvještaja nadzornika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	<p>Pripremiće se anketni listići za Službu zaštite, u kojima će se upisivati uticaji i broj posjetilaca na područje lokaliteta Ivanova korita koje je najposjećenije tokom turističke sezone. Utvrdiće se vrsta uticaja posjetilaca i predložiti mjere zaštite. Prioritet 1</p>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ JPNPCG
Aktivnost 4.3.3	U saradnji sa planinarskim i biciklističkim savezom analizirati korišćenje postojećeg sistema staza
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen elaborat o analizi svih vrsta staza</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	<p>Organizovaće se sastanci sa Planinarskim savezom CG, planinarskim klubovima, domaćinima i Biciklističkim savezom Crne Gore u svrhu analize korišćenja postojećeg Sistema staza, koji podrazumijeva broj posjetilaca na stazama, njihovu strukturu, period korišćenja staza, klubovi koji koriste staze i sl. Prioritet 1</p>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	100,00€ Budžet CG
Aktivnost 4.3.4	Istražiti i odrediti prihvatne kapacitete pojedinih najposjećenijih lokaliteta u skladu sa smjernicama zaštite prirode, pratiti i regulisati broj posjetilaca
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađena studija prihvatnih kapaciteta najposjećenijih lokaliteta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	<p>U narednom periodu će se nastaviti sa analizom broja posjetilaca i daće se sugestije neophodne za izradu studije prihvatnih kapaciteta u svrhu rasterećivanja najposjećenijih lokaliteta. Prioritet 1</p>
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	<p>Aktivnost nije realizovana uslijed izostanka adekvatnih EU poziva na koje bi bilo moguće aplicirati radi obezbjeđivanja finansijskih sredstava neophodnih za njenu implementaciju, uključujući angažovanje stručnih eksperata i tehničku podršku</p>
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Budžet CG

Aktivnost 4.3.5	Izgraditi mehanizam koji će doprinijeti da se smanji efekat vidljivosti posjetilaca u određenim područjima („leave no trace“ principi)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Razvijen mehanizam zasnovan na „leave no trace“ principima. Efekat vidljivosti posjetilaca je smanjen za 50%</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Promovisaće se „leave no trace“ principi i po potrebi štampaće se liflet leave no trace 8 principa“. Afirmisaće se pravila odgovornog ponašanja u Parku. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka; Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	100,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 4.3.6	Razviti programe obilaska Parka (bazirane na prirodnim i kulturnim vrijednostima parka) za različite ciljne grupe
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Osmišljeni ciljani programi obilaska Parka. Broj sprovedenih obilazaka.</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se program obilaska parka sa vozićem uz mogućnost promovisanja ostalih aktivnosti. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Vozić ustupljen NP Durmitor 2024. godine.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ <i>Budžet CG</i>

STRATEŠKA OBLAST 5: SARADNJA SA NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA I LOKALNIM ZAJEDNICAMA

Cilj 5.1 Unaprijeđenje upravljanja, umrežavanja, zaštite i promocije kroz nacionalnu i međunarodnu saradnju

Indikator cilja: Park je prepoznat kao pouzdan partner domaćim i međunarodnim organizacijama i institucijama; Mehanizmi saradnje su unaprijeđeni i raste broj zajedničkih inicijativa i projekata

Aktivnost 5.1.1	Poboljšati saradnju sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura i zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih tematskih sastanaka. Efikasnije sprovođenje procedura i obaveza.</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa državnim institucijama i ustanovama u vezi definisanja jasnih procedura iz zakonskih obaveza iz oblasti zaštite živote sredine i prirode. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka,
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	300,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 5.1.2	Uputiti inicijative državnim institucijama i ustanovama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područjem
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka</i>

Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijative i organizovati sastanci sa svim relevantnim institucijama i organizacijama u svrhu unapređivanja saradnje i efikasnijeg upravljanja Parkom. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	100,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.1.3	Aktivnom saradnjom sa NVO sektorom realizovati projekte iz oblasti zaštite prirode i životne sredine
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj realizovanih zajedničkih projekata</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa lokalnim nevladinim organizacijama iz opština koje gravitiraju teritoriji NP Lovćen pripremiće se prijedlozi projekata za konkurse domaćih i inostranih donatora. U saradnji sa NVO Centar za zaštitu i proučavanje ptica realizovaće se aktivnosti iz projekta PA.CON II Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju, NVO
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	250,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.1.4	Uputiti inicijative ka lokalnim organizacijama u cilju efikasnijeg upravljanja zaštićenim područjem
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj inicijativa i zaključci sa održanih sastanaka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U saradnji sa TO Cetinje i NVO Aktivna Zona razraditi prijedloge projekata koji će uspostaviti ekološki odgovoran turizam i savjesno upravljanje zaštićenim područjem Parka. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano *Napomena: Podnijeti su projekti ali ne sa TO Cetinje i NVO Aktivna Zona već sa NVO Ekvivalent i NVO Eko tim.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	250,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.1.5	Uspostaviti saradnju sa zaštićenim područjima u regionu
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Memorandumima o saradnji sa najmanje 2 zaštićena područja</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uspostaviće se saradnja sa zaštićenim područjima u regionu sa ciljem razmjene iskustava, primjeni dobrih praksi i pokretanja partnerskih inicijativa i zajedničkih projekata. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	U izvještajnom periodu nijesu zaključeni formalni memorandumima o saradnji sa zaštićenim područjima u regionu, dok su aktivnosti bile usmjerene na inicijalne kontakte, razmjenu informacija i pripremu osnova za buduću saradnju.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.1.6	Unaprijediti saradnju sa partnerskim zaštićenim područjima

<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih sastanaka, partnerskih inicijativa i studijskih posjeta</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Realizovaće se aktivnosti na uspostavljanju partnerskih odnosa sa zaštićenim područjima na nacionalnom i međunarodnom nivou. Prioritet 2
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom izvještajnog perioda realizovani su sastanci i inicirane partnerske aktivnosti sa relevantnim institucijama iz Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, dok saradnja sa partnerskim zaštićenim područjima u punom kapacitetu nije ostvarena.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.1.7	Nastaviti saradnju sa međunarodnim organizacijama (IUCN, UNESCO, Europark federacija i dr.)
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Učešće u radnim grupama, inicijativama i platformama</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prisustvo seminarima i radnim grupama na poziv organizacija. Apliciranje na konkursima i pozivima za projekte. Učešće u on-line radnim grupama shodno pozivima organizacija. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	2320,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.1.8	Priprema i izrada prijedloga projekata u skladu sa potreba Parka i javnim pozivima
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	200,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.1.9	Realizacija projektnih aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izveštaji o uspješnosti realizacije projektnih aktivnosti</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kvalitetna implementacija projektnih aktivnosti kao i redovno izvještavanje o svim sprovedenim projektnim aktivnostima. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju
Stepen realizacije	Realizovano. Realizovane su aktivnosti na projektima PA.CON II, Eco DaLLi i Očuvanje prirodnih vrijednosti nacionalnih parkova kroz unapređenje službe fizičke zaštite.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	200,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.1.10	Učešće u obukama za pisanje i izvještavanje projekata
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj stručnih saradnika koji su uspješno završili obuku</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Službe, učestvovati na obukama koje se odnose na podizanje i jačanje kapaciteta zaposlenih.

	Prioritet 3	
Odgovornost	Služba za projekte i međunarodnu saradnju	
Stepen realizacije	Nerealizovano	
Razlog ne realizacije	Tokom izvještajnog perioda nije bilo poziva za relevantne obuke za pisanje projekata	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>		0,00€ Budžet CG
Cilj 5.2	Podrška lokalnoj zajednici u održivom razvoju u skladu sa principima očuvanja vrijednosti Parka	
Indikator cilja: Lokalne zajednice aktivno saraduju sa Parkom; Povećan broj zajedničkih projekata i inicijativa, tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava i usluga i proizvoda lokalne zajednice u ponudi Parka.		
Aktivnost 5.2.1	Izraditi prijedloge projekata u skladu sa pozivima u partnerstvu sa lokalnim zajednicama koje gravitiraju u Parku	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i broj odobrenih projektnih prijedloga</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	U skladu sa potrebama Parka i lokalne zajednice kao i prioritetima javnih poziva pripremiće se prijedlozi projekata. Prioritet 2	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za projekte i međunarodnu saradnju	
Napomena	Aktivnost zavisi od dostupnosti relevantnih partnera, od otvorenih poziva i implementacije ostalih projekata.	
Stepen realizacije	Nerealizovano	
Razlog ne realizacije	Nije bilo poziva	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>		0,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.2.2	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za očuvanje tradicionalne poljoprivrede	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj tradicionalnih funkcionalnih gazdinstava</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa domaćinstvima koja se bave tradicionalnim načinima privređivanja, u cilju sagledavanja njihovih potreba i zahtjeva. Prioritet 3	
Napomena	Saradnja će se ostvariti kroz rad klastera koji su prepoznati u prethodnom periodu.	
Odgovornost	Direktor Parka	
Stepen realizacije	Realizovano	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>		300,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.2.3.	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu za razvoj ponuda zasnovanih na tradicionalnim oblicima, u skladu sa održivim principima	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj tradicionalnih funkcionalnih ponuda</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	Prikupljanje, odabir i nabavka karakterističnih suvenirica koje će dopuniti asortiman suvenirnice u Parku. Prioritet 3	
Odgovornost	Direktor Parka Služba za promociju, marketing i turizam	
Stepen realizacije		
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>		398,34€ Budžet CG

Aktivnost 5.2.4.	Uspostaviti geografski certifikat porijekla za lokalne proizvode
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Uspostavljen geografski certifikat</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Formiraće se radna grupa koja će nastaviti sa daljim koracima neophodnim za uspostavljanje geografskog certifikata. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Napomena	Tokom 2024. godine dobijeno je Rješenje o upisu žiga u registar žigova.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Tokom 2025. godine aplicirano je na projekat Mountain for All, kroz koji je planirana sistemska razrada i promocija geocertifikata, ali realizacija daljih aktivnosti zavisi od obezbjeđenja projektnih sredstava.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 5.2.5.	Pružiti podršku lokalnom stanovništvu da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i sajmovima koje organizuje JPNPCG
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj lokalnih proizvođača koji se odazvao pozivu</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Kontaktiraće se predstavnici lokalnog stanovništva da svoje proizvode plasiraju na manifestacijama i događajima u Parku.
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za promociju, marketing i turizam
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	280,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 5.2.6	Uraditi Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izrađen Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Nakon izrade Plana gazdovanja šumama i njegovog usvajanja, izvršiće se odobravanje određene količine šume za sječu u šumama u privatnoj svojini. Odobravanje bruto drvne mase za uklanjanje će se realizovati na osnovu: podnesenog zahtjeva sa potrebnom dokumentacijom od strane vlasnika šume, zdravstvenog stanja i kvaliteta šume u svojini. Dostavljanje zahtjeva za sječu u privatnoj svojini će se prihvatati do 30.11.2024. godine, za plansku 2025. godinu. Nakon dostavljanja zahtjeva komisijski će se donijeti Plan gazdovanja šuma u privatnoj svojini. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	450,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 5.2.7	Obezbijediti drvene sortimente iz reda sanitara za potrebe lokalnog stanovništva
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Količina drvenih sortimenata koja je dodijeljena lokalnom stanovništvu na osnovu upućenih zahtjeva</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno zakonu i Internoj proceduri za prodaju šume lokalnom stanovništvu, izvršiće se prodaja drvnih sortimenata ruralnom stanovništvu sa područja Parka.

	Prioritet 1	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	
Stepen realizacije	Realizovano	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>		244,88€ Budžet CG
Cilj 5.3	Socio-ekonomski razvoj područja Parka	
Indikator cilja: Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.		
Aktivnost 5.3.1	Izraditi socio-ekonomsku analizu šireg područja	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj definisanih klastera i njihovo uključivanje u socio-ekonomski forum</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	Na osnovu prethodno kreirane baze i očekivanih rezultata upitnika uradiće se analiza i evaluacija socio ekonomskih karakteristika područja i na osnovu toga definisati prijedlog mjera za unapređenje.	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	
Stepen realizacije	Nerealizovano	
Razlog ne realizacije	Upitnici nisu popunjeni u dovoljnom broju da bi se uradila socio-ekonomska analiza	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>		0,00€ Budžet CG
Aktivnost 5.3.2	Redovno održavati socio-ekonomske forume	
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj održanih tematskih socio-ekonomskih foruma sa sačinjenim izvještajima</i>	
Opis aktivnosti i njen prioritet	Održaće se sjednice Socio ekonomskog savjeta na kojima će biti uključena Prijestonica Cetinje, opštine Kotor i Budva, lokalna turistička privreda i drugi subjekti. Shodno potrebi učešće u radu uzeće nadležna ministarstva i druge državne institucije.	
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj	
Stepen realizacije	Realizovano	
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>		290,17€ Budžet CG

STRATEŠKA OBLAST 6: EFIKASNA KONTROLA PROSTORA PARKA**Cilj 6.1 Unapređenje fizičke zaštite Parka**

Indikator cilja: Broj podnesenih prijava; Broj procesuiranih prijava; Usklađeni pravni i organizacioni kapaciteti sa potrebama Parka

Aktivnost 6.1.1 Organizovati interne obuke za Službu fizičke zaštite

Indikator aktivnosti Broj organizovanih obuka

Opis aktivnosti i njen prioritet U cilju usavršavanja nadzornika stručne službe će u skladu sa potrebama, kroz predavanja, obuke, konsultacije i dr. vršiti obučavanje Službe zaštite za profesionalni rad i odnos prema posjetiocima.
Prioritet 1

Odgovornost	Direktor Parka Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove, Služba za promociju, marketing i turizam, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	480,50€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 6.1.2	Izvršiti nabavku materijalno-tehničkih sredstava za Službu fizičke zaštite Službu za održavanje ambijentalne i infrastrukture
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Izvršena nabavka</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Pravilniku o uniformi, naoružanju i identifikacionoj oznaci, izvršiće se nabavka materijalno tehničkih sredstava za Službu zaštite i Službu ambijentalne higijene. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za logistiku
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	990,47€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 6.1.3	U saradnji sa nadležnim inspeksijskim službama vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i procesuiranih prijava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa inspeksijskim službama, u cilju koordinacije aktivnosti na prostoru Parka i efikasnijeg procesuiranja evidentiranih nezakonitih radnji. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštitu, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	200,00€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 6.1.4	U saradnji sa odjeljenjima za bezbjednost Cetinje i Budva vršiti kontrolu i suzbijati nelegalne aktivnosti
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj podnesenih i procesuiranih prijava</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa MUP-om u cilju koordinacije aktivnosti na sprječavanju nelegalnih radnji i koordinacije aktivnosti u slučaju vanrednih situacija. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba fizičke zaštitu, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	194,00€ <i>Budžet CG</i>
Cilj.6.2	Utvrđivanje i označavanje jasne granice Parka
Indikator cilja: Definisana dinamika i način finansiranja za utvrđivanje jasnih granica Parka	
Aktivnost 6.2.1	Uputiti inicijativu organima državne uprave nadležnim za poslove šumarstva i zaštite životne sredine, organu uprave nadležnom za poslove katastra, gradskim opštinama i opštinama na čijoj se teritoriji nalazi Nacionalni park za

	formiranje radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Formirano radno tijelo</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Uputiće se inicijativa Ministarstvu ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, Ministarstvu planiranja, urbanizma i državne imovine, Upravi za gazdovanje šumama i lovištima, Agenciji za zaštitu životne sredine, Upravi za katastar i državnu imovinu, Opštini Cetinje i Opštini Budva za delegiranje člana, kako bi se formiralo radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje granica Parka.
Odgovornost	Direktor JPNPCG i direktor Parka
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€
Aktivnost 6.2.2	Definisati izvore finansiranja, budžet i dinamiku za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Jasno definisani izvori finansiranja, budžet i dinamika</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci radnog tijela za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka u svrhu definisanja izvora finansiranja, budžeta i dinamike. Izradiće se model obilježavanja granica. Prioritet 1
Odgovornost	Radno tijelo za utvrđivanje i obilježavanje jasnih granica Parka
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Izrađen je novi Nacrt Studije revizije za NP Lovćen.
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	0,00€ Budžet CG
Cilj 6.3	Park bez otpada
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost 6.3.1	Inicirati sastanke sa komunalnim preduzećima koji gravitiraju u Parku u vezi definisanja procedura sprječavanja nastanka i sanacije neuređenih odlagališta otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj sastanaka i broj definisanih procedura</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se sastanci sa komunalnim preduzećima Cetinje i Budva kako bi se definisale procedure sanacije neuređenih odlagališta otpada i napravio plan sprječavanja istih. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor JPNPCG, direktor Parka, Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj, Služba za kadrovske, pravne i opšte poslove
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	100,00€ Budžet CG
Aktivnost 6.3.2	U saradnji sa komunalnim preduzećima opština koje gravitiraju u Parku izvršiti sanaciju neuređenih odlagališta otpada na području Parka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj saniranih neuređenih odlagališta otpada</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Vršiće se kontrola stanja na terenu kako bi se spriječilo nastajanje nelegalnih odlagališta, evidentiraće se lokacije odlagališta i izvršiti njihovo saniranje. Prikupiće se podaci o vrstama, količinama i porijeklu otpada.

	Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Cetinje i Budva
Stepen realizacije	Realizovano
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	450,33€ <i>Budžet CG</i>
Aktivnost 6.3.3	U saradnji sa komunalnim preduzećima, NVO-ima, civilnim sektorima, lokalnim stanovništvom i volonterima organizovati akcije uklanjanja otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj preuzetih akcija i količina uklonjenog otpada</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Organizovaće se akcije čišćenja i uklanjanja otpada sa lokacija na kojima su evidentirana nelegalnih odlagališta. Prioritet 1
Odgovornost	Direktor Parka, Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture, Služba fizičke zaštite, Komunalna preduzeća opština Cetinje i Budva, NVO
Stepen realizacije	Realizovano - zajedničnom akcijom JPNPCG, NP Lovćen, MERS-a, Agencije za zaštitu životne sredine, Čičarom uklonjene dugogodišnje deponije sa lokacija Presjeka, Bjeloši i Štirovnik
<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>	980,00€ <i>Budžet CG</i>

VANPLANSKE AKTIVNOSTI**STRATEŠKA OBLAST 3: EDUKACIJA, INTERPRETACIJA I PROMOCIJA PRIRODNIH I KULTURNIH VRIJEDNOSTI PARKA**

Cilj 3.2 *Park je uspješno promovisan na nacionalnom i međunarodnom nivou*

Indikator cilja: *Park je prepoznatljiva i atraktivna destinacija za posjetioce i ljubitelje prirode*

Aktivnost **Inicijativa prema Pošti Crne Gore za izradu poštanskih markica sa motivom Nacionalnog parka**

Indikator aktivnosti *Odštampane poštanske markice*

Opis aktivnosti i njen prioritet Uputiti prijedlog Pošti Crne Gore za izradu prigodnog izdanja poštanske markice. Izvršiće se odabir prigodnog motiva iz Parka (koji simbolizuje etnografsko i kulturno nasljeđe Parka) u zavisnosti od Pošte koja određuje temu za datu godinu.
Prioritet 3

Odgovornost Služba za promociju, marketing i turizam

Stepen realizacije Realizovano

Troškovi realizacije i izvori finansiranja style="text-align: right;">0,00€

STRATEŠKA OBLAST 5: SARADNJA SA NACIONALNIM I MEĐUNARODNIM ORGANIZACIJAMA I INSTITUCIJAMA I LOKALNIM ZAJEDNICAMA

Cilj 5.3 *Socio-ekonomski razvoj područja Parka*

Indikator cilja: *Akteri koji su u interakciji sa područjem Parka su prepoznati i uključeni u procese upravljanja zaštićenim područjem.*

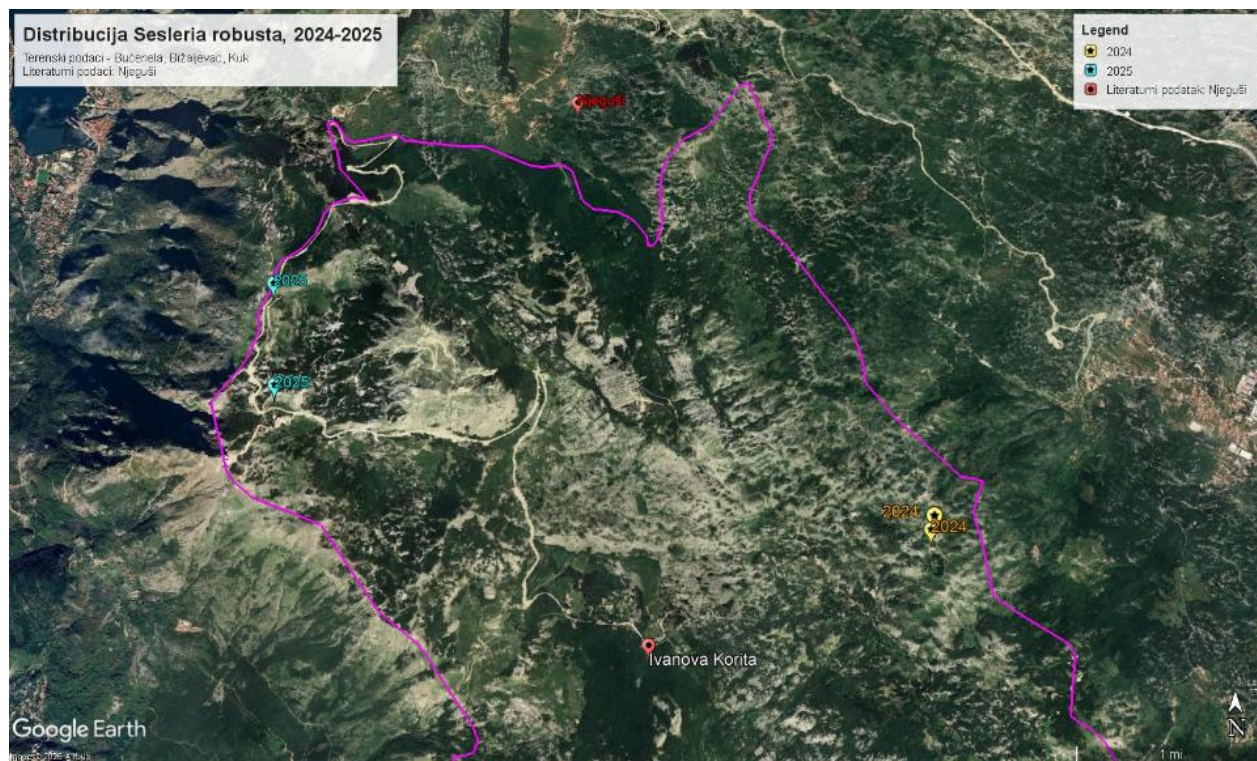
Aktivnost **Analiza anketa - pozitivnih i negativnih uticaja Parka na zainteresovane strane (stakeholders)**

Indikator aktivnosti Sprovedena anketa i izrađen izvještaj analize

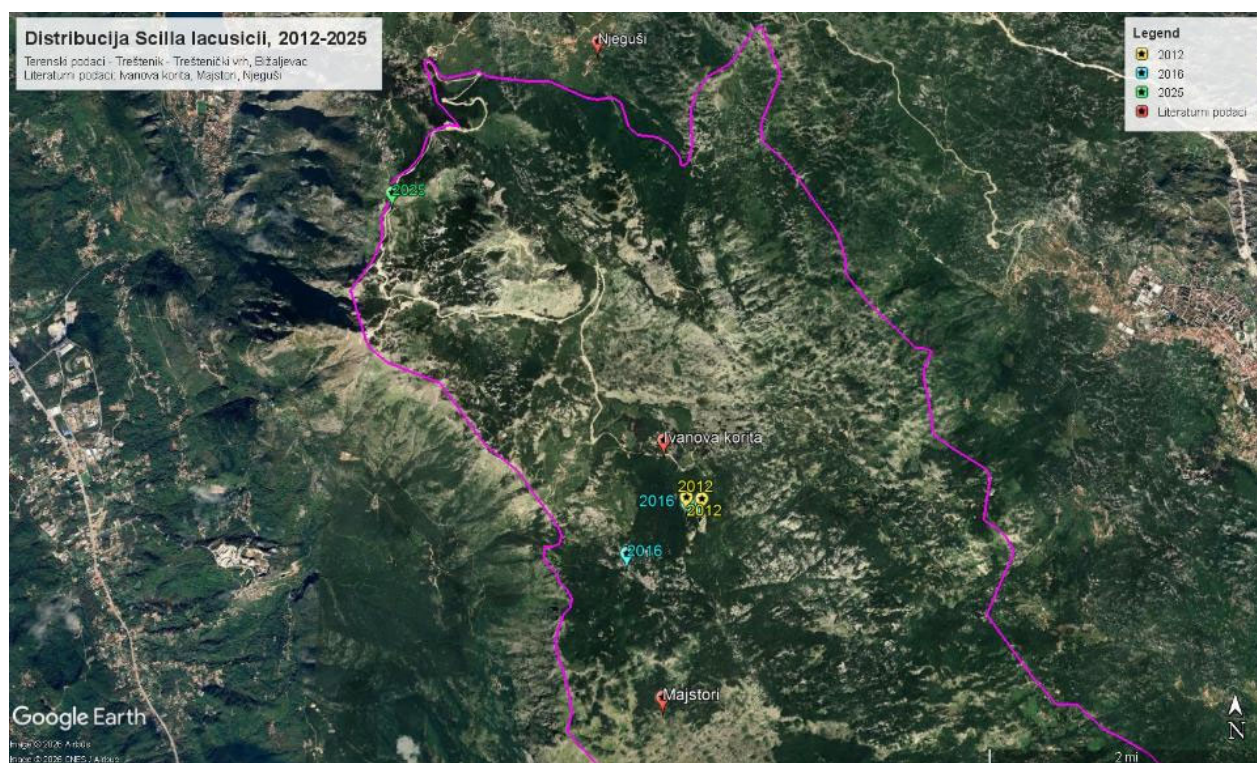
Opis aktivnosti i njen prioritet	Analiza anketa u cilju ažuriranja već postojećih podataka u vezi NP i njegove saradnje sa lokalnim zajednicama. U anketi učestvuje lokalno stanovništvo, posjetioци i privredna društva sa područja Parka.
Odgovornost	Direktor Parka, Stručni saradnici za rad sa lokalnim zajednicama i Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Nije popunjen dovoljan broj anketa na osnovu kojeg bi se uradila kvalitetna socio-ekonomska analiza
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Cilj:5.4.	Izdati urbanističko - tehnički uslove i unapređena informaciona osnova za privremene objekte
Indikator cilja: Broj UT uslova i funkcionalna baza podataka o privremenim objektima	
Aktivnost	Izraditi urbanističko-tehničke uslove
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj izdatih UT uslova</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Shodno Programu objekata privremenog karaktera i Uredbe o izmjeni uredbe o povjeravanju poslova iz nadležnosti Ministarstva planiranja, urbanizma i državne imovine Javno preduzeće izdaje UT uslove. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Aktivnost	Izraditi mape objekata privremeni u cilju boljeg monitoringa prostora i prikupljanja podataka
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Broj mapa</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Korišćenjem QGIS programa uradiće se mape shodno Programu objekata privremenog karaktera. Prioritet 1
Odgovornost	Služba za zaštitu prirodne i kulturne baštine i održivi razvoj
Stepen realizacije	Realizovano
Troškovi realizacije i izvori finansiranja	0,00€
Indikator cilja: Broj UT uslova i funkcionalna baza podataka o privremenim objektima	
STRATEŠKA OBLAST 6: EFIKASNA KONTROLA PROSTORA PARKA	
Cilj 6.3	Park bez otpada
Indikator cilja: Efikasna regulacija upravljanja otpadom; Smanjen broj nelegalnih odlagališta otpada	
Aktivnost	Mobilna aplikacija za mapiranje nelegalno odloženog otpada
<i>Indikator aktivnosti</i>	<i>Vrsta otpada, lokacije na kojima je otpad, broj prijave</i>
Opis aktivnosti i njen prioritet	Aplikacija koja omogućava korisnicima da brzo i jednostavno prijave lokacije na kojima je otpad nelegalno odložen. Korisnici će unositi koordinate, fotografije sa lokacije i opisivati vrstu otpada na osnovu koje će se praviti baza podataka nelegalnih odlagališta unutar Parka.
Odgovornost	Direktor Parka i Služba za održavanje ambijentalne higijene i infrastrukture.
Stepen realizacije	Nerealizovano
Razlog ne realizacije	Mobilna aplikacija će se izraditi preko projekta LASPEH II koji je otpočeo krajem 2025.godine

<i>Troškovi realizacije i izvori finansiranja</i>		0,00€
---	--	-------

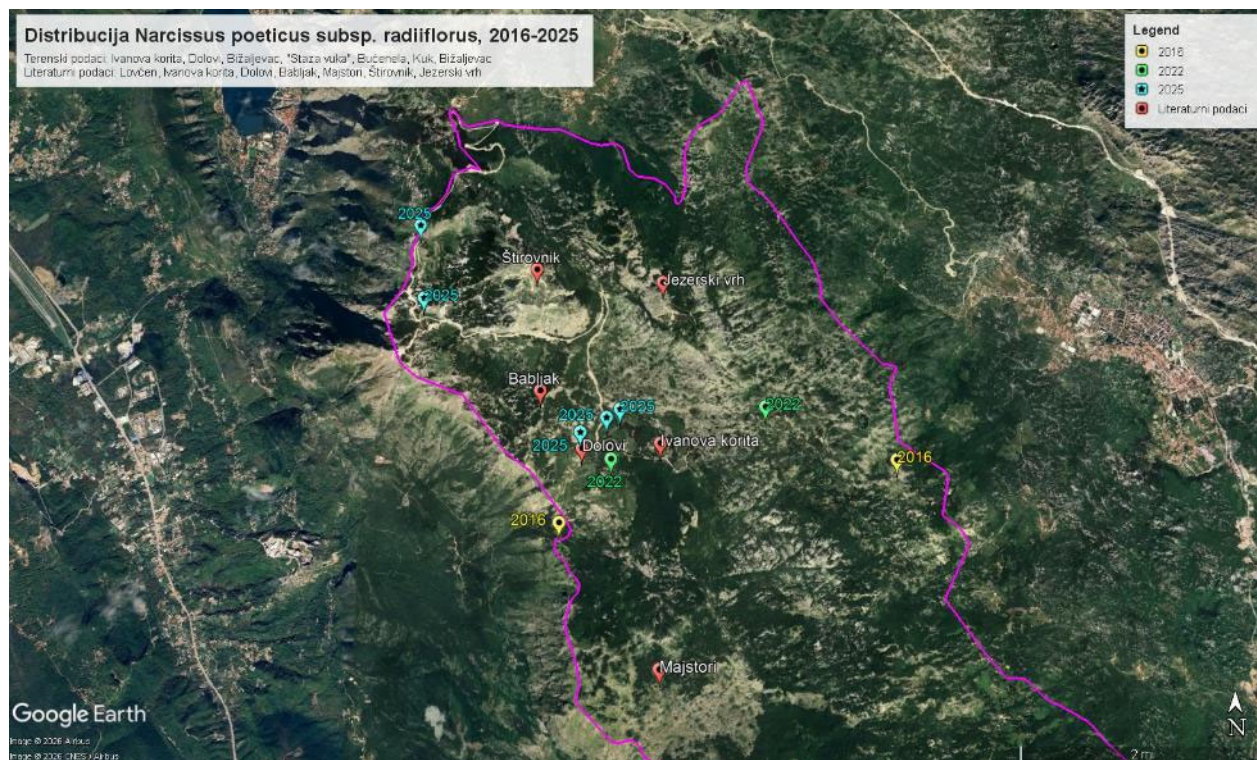
PRILOG

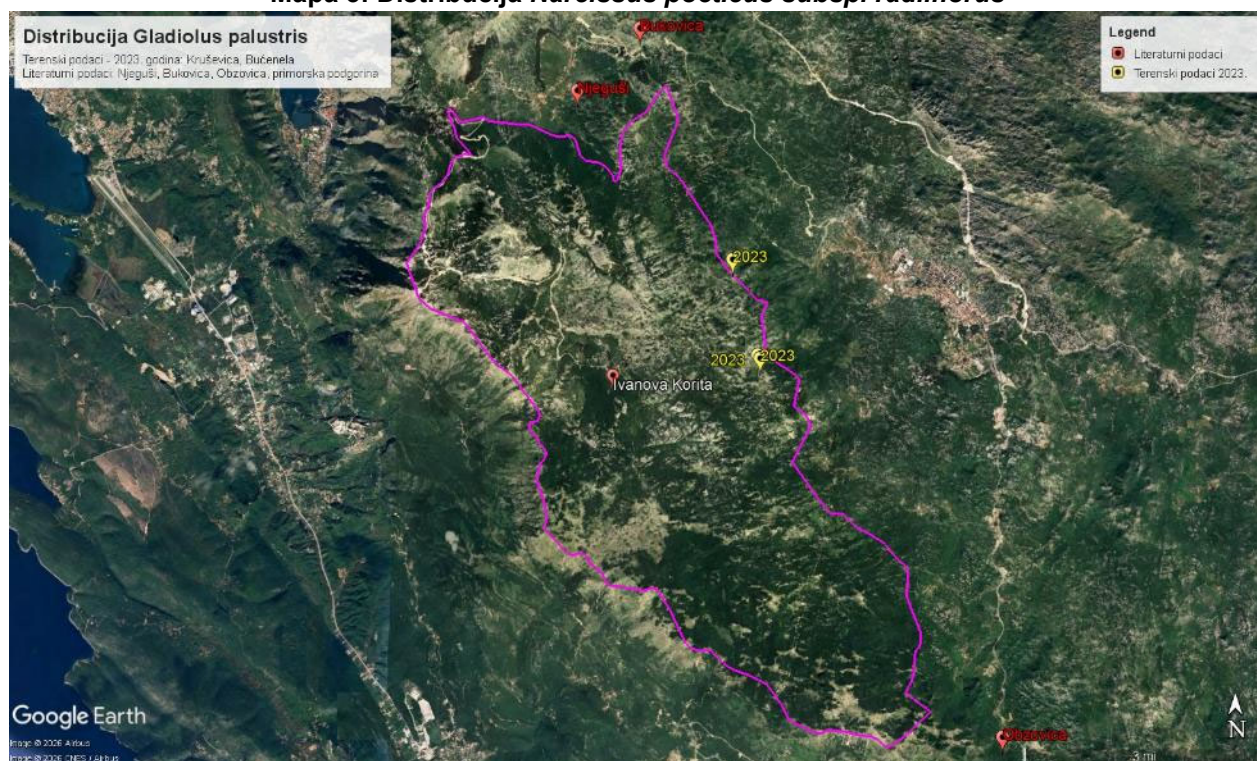
Mapa 1: Distribucija *Sesleria robusta*

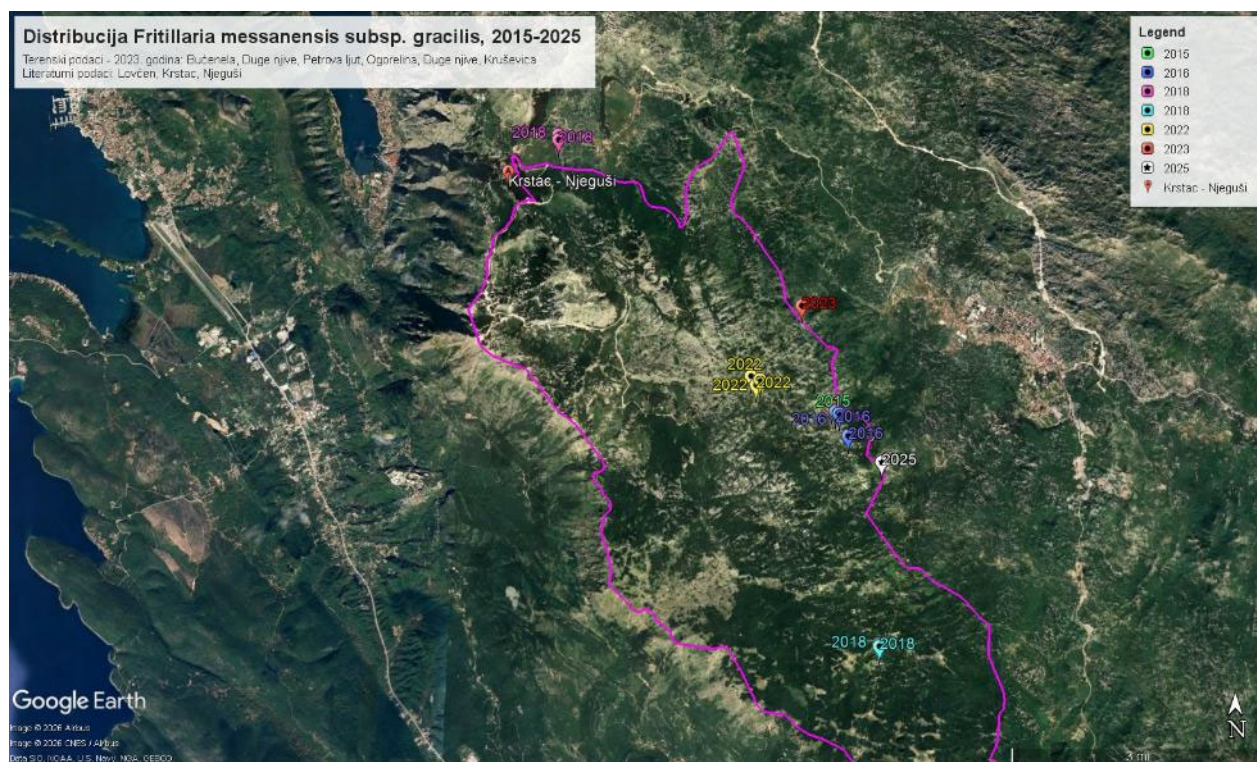
Mapa 2: Distribucija *Scilla lacusicii*

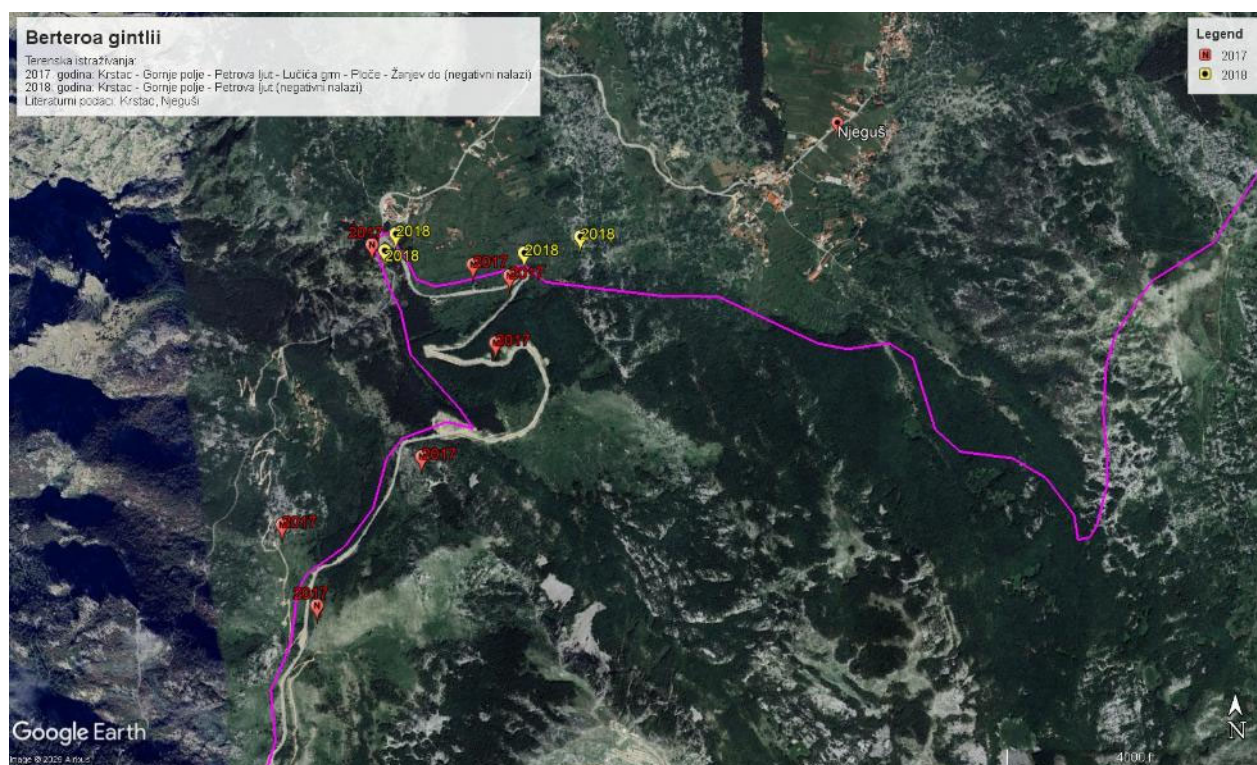
Mapa 3: Distribucija *Narcissus poeticus* subsp. *radiiflorus*

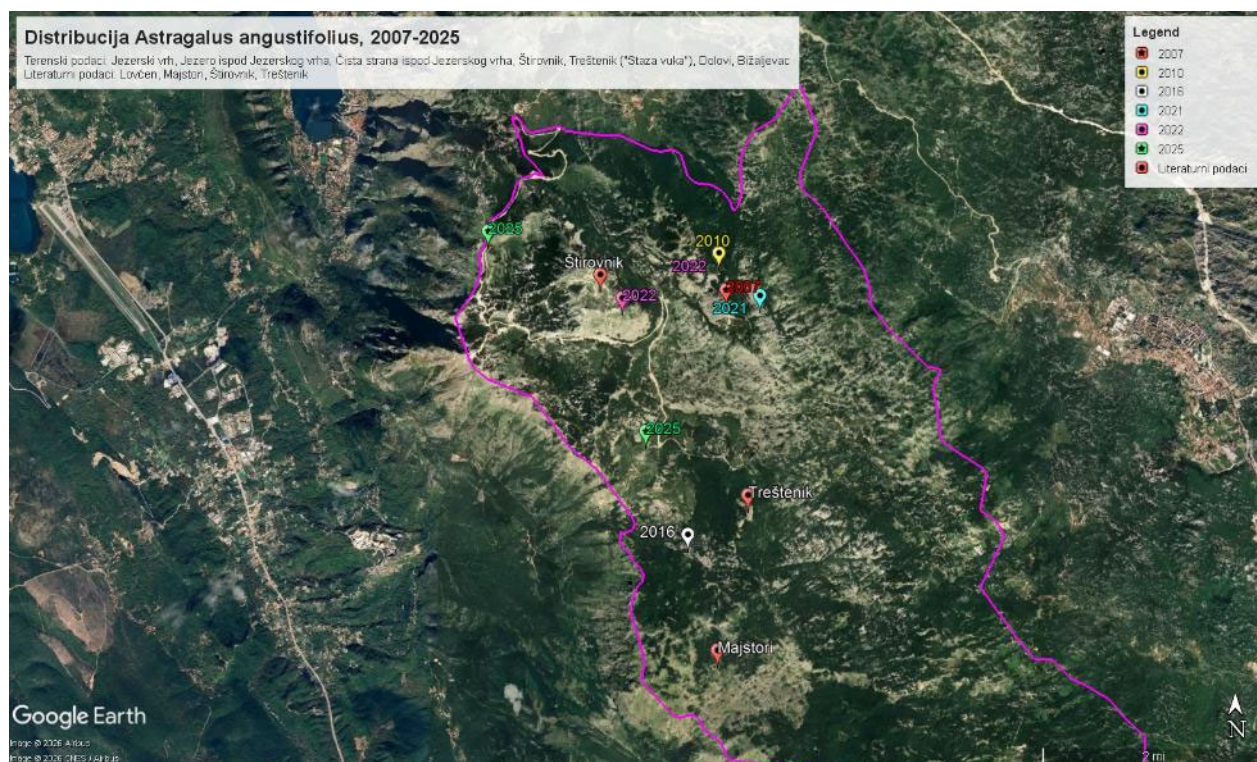
Mapa 4: Distribucija *Gladiolus palustris*

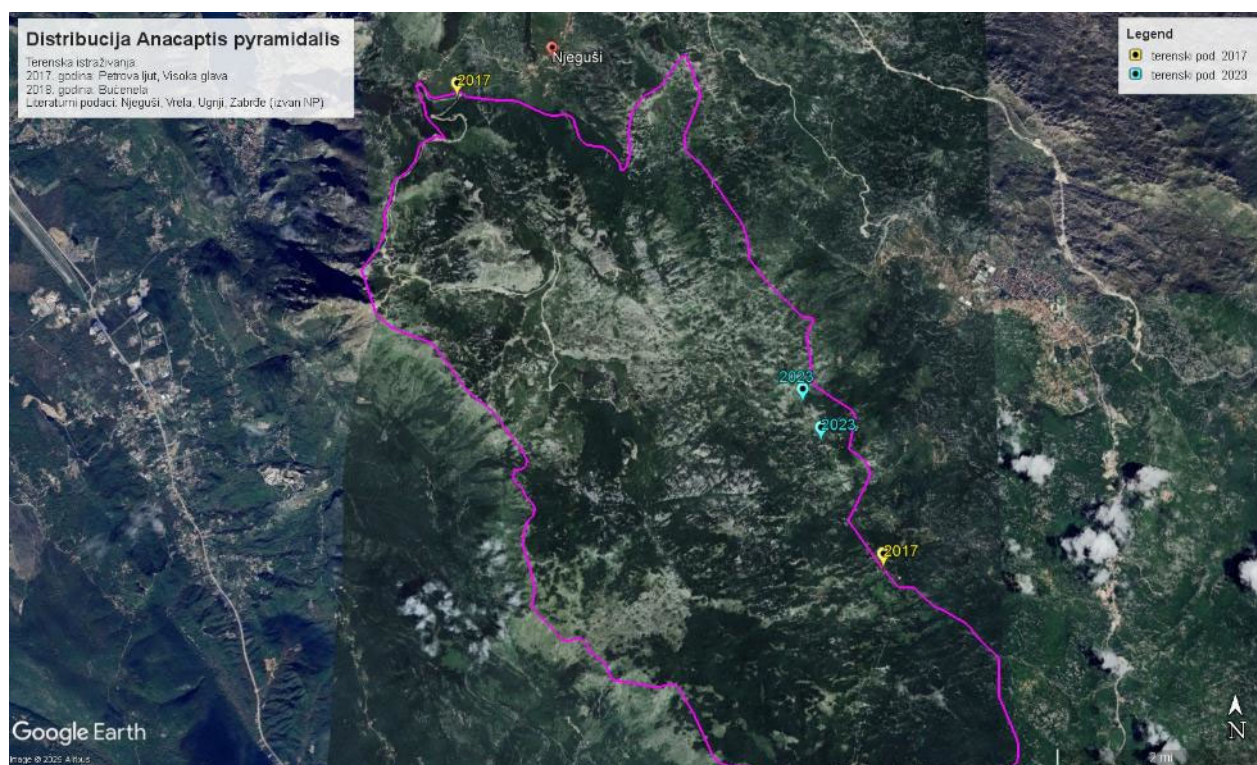
Mapa 5: Distribucija *Fritillaria messanensis subsp. gracilis*

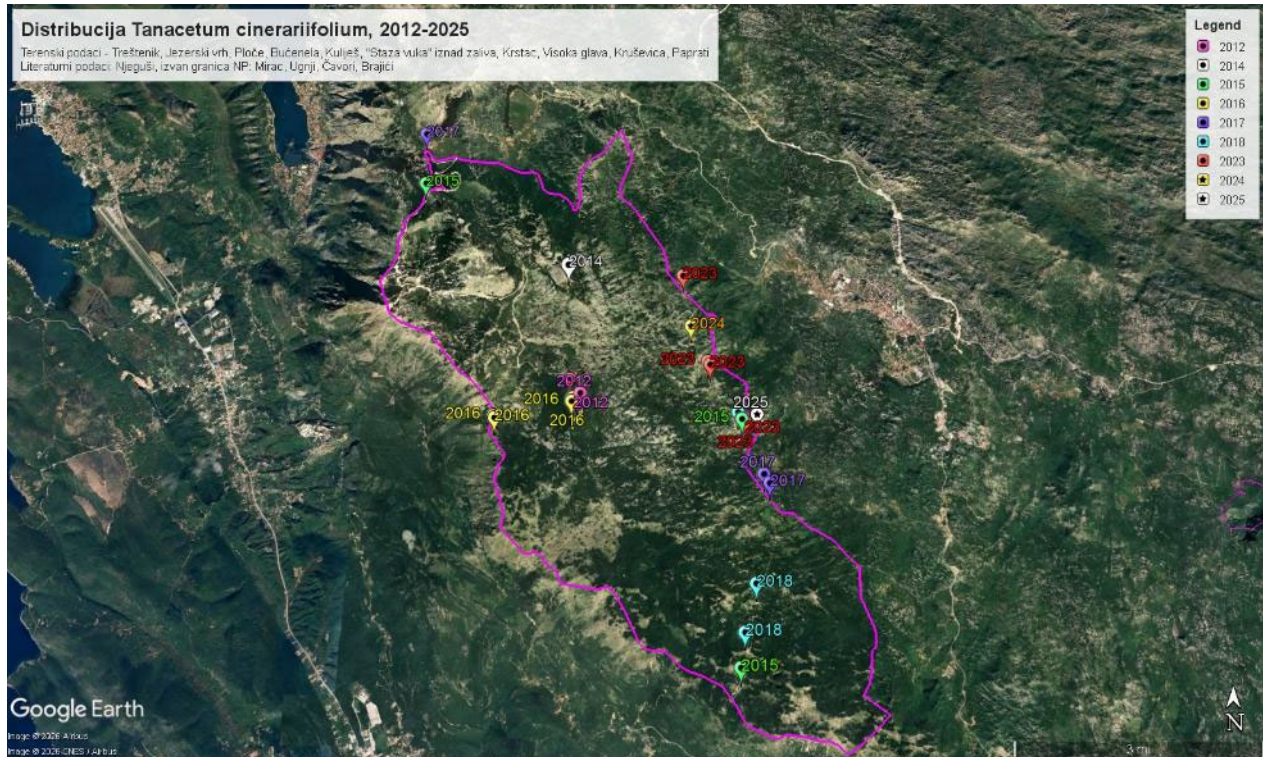
Mapa 6: Distribucija *Berteroa gintlilii*

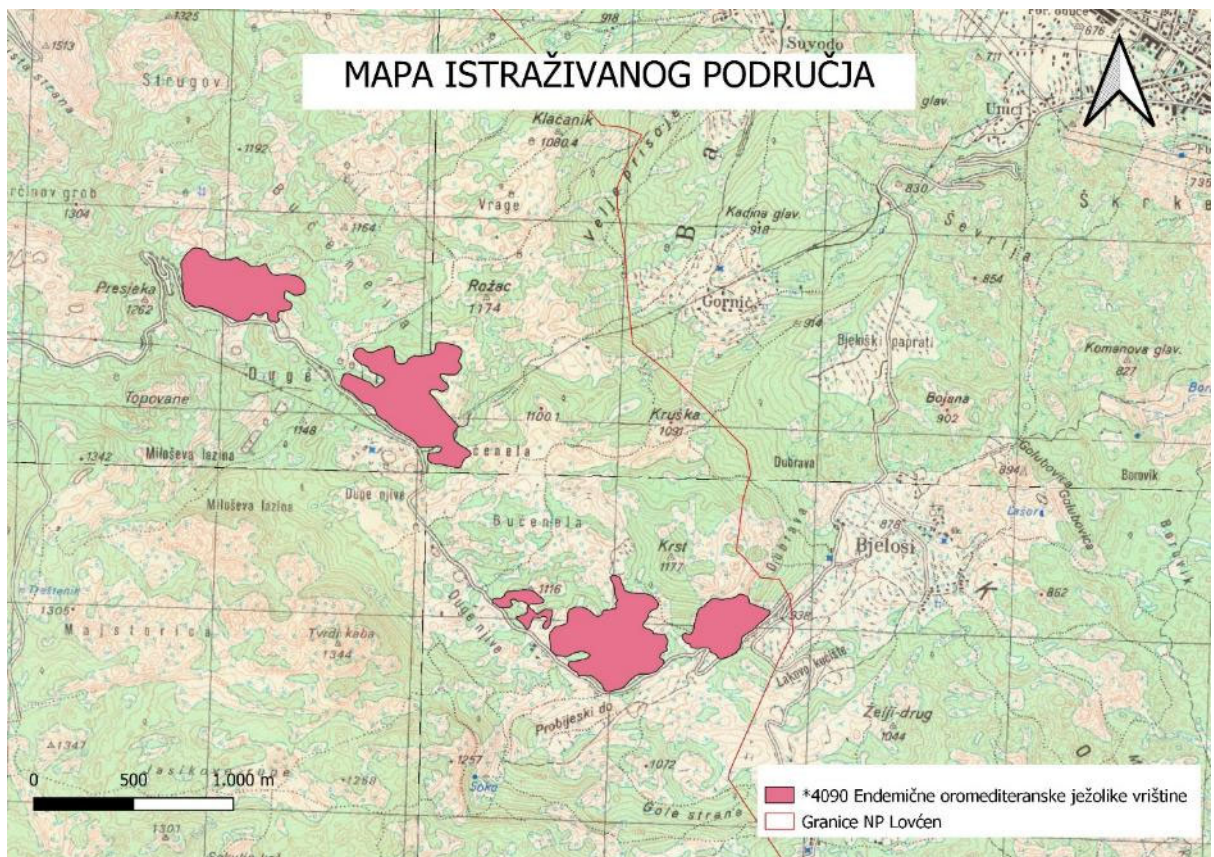
Mapa 7: Distribucija *Astragalus angustifolius*

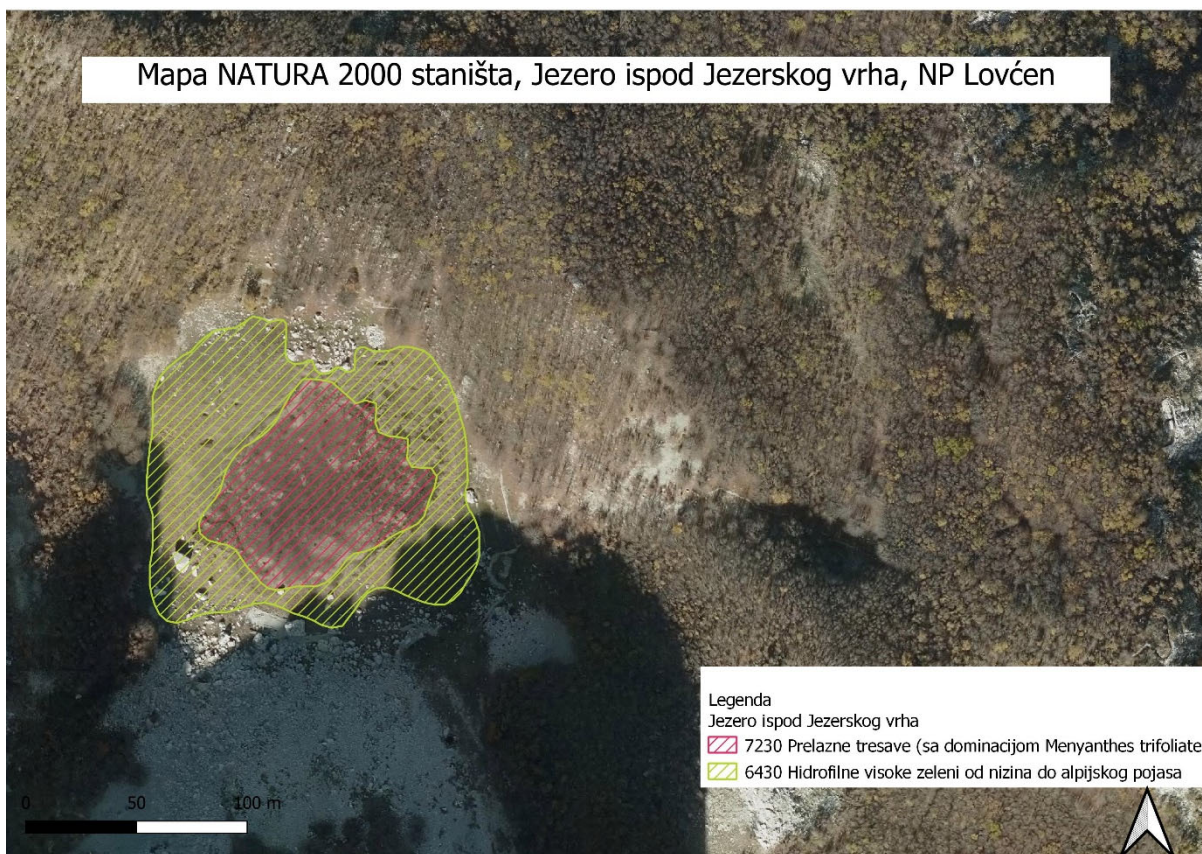
Mapa 8: Distribucija *Anacaptis pyramidalis*

Mapa 9: Distribucija *Tanacetum cinerariifolium*

Mapa 10: Kartografski prikaz 4090 na potezu Paprati - Bučanele

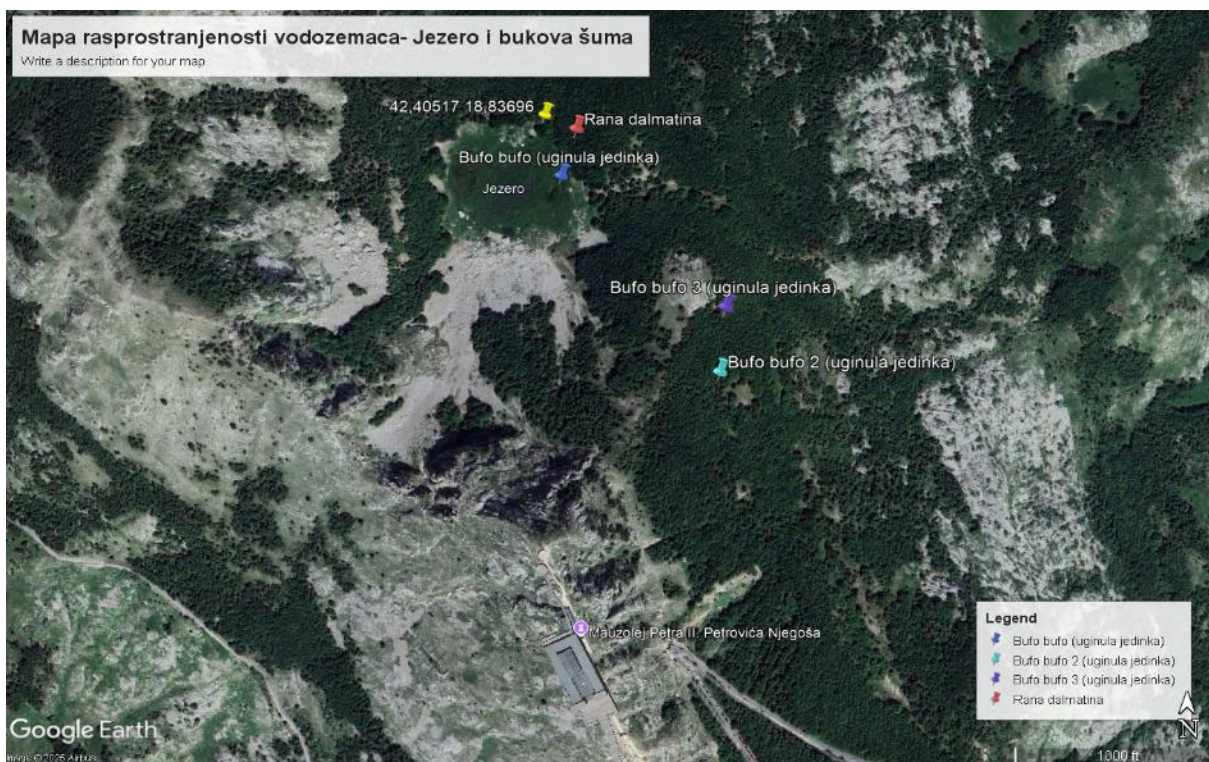
Mapa 11: Kartografski prikaz staništa 7140 Prelazne tresave i 6430 Hidrofilne visoke zeleni od nizina do alpijskog pojasa

Mapa 12: Distribucija vodozemaca - Bižaljevac

Mapa 13: Distribucija vodozemaca – Ljubin potok

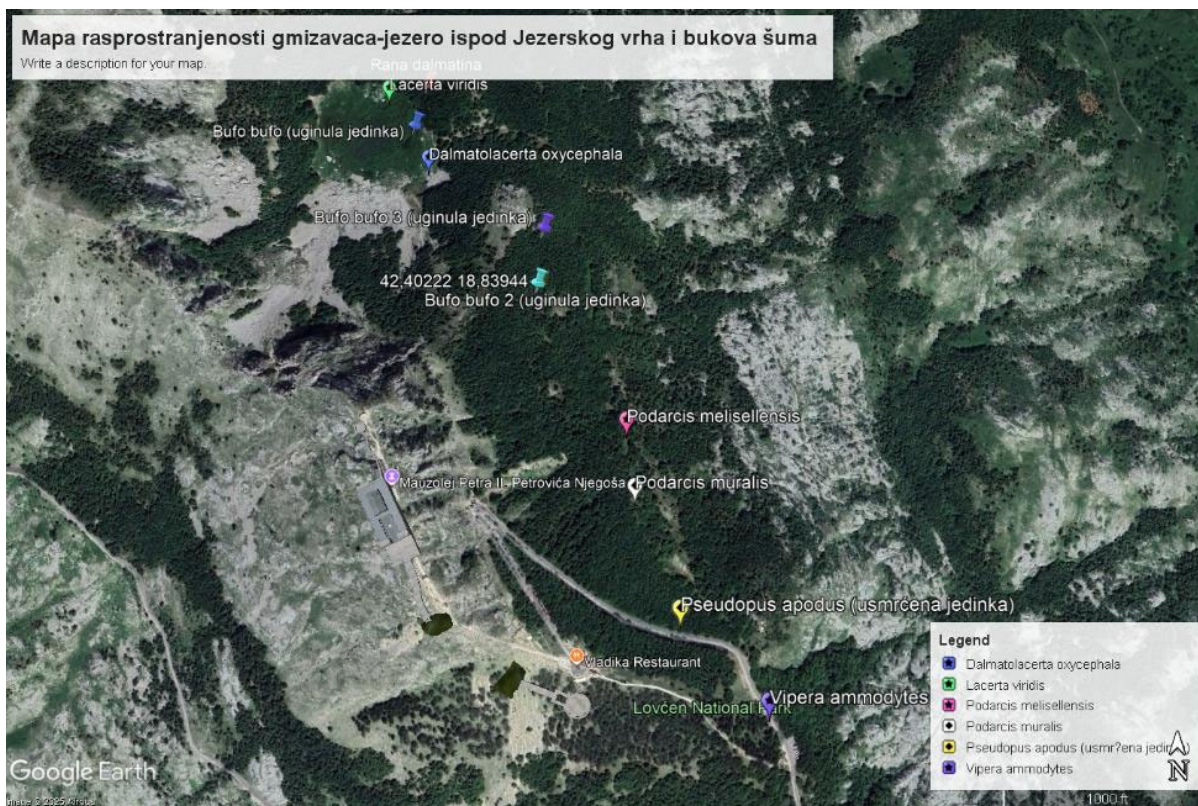
Mapa 14: Distribucija vodozemaca – Jezero i bukova šuma ispod Jezerskog vrha

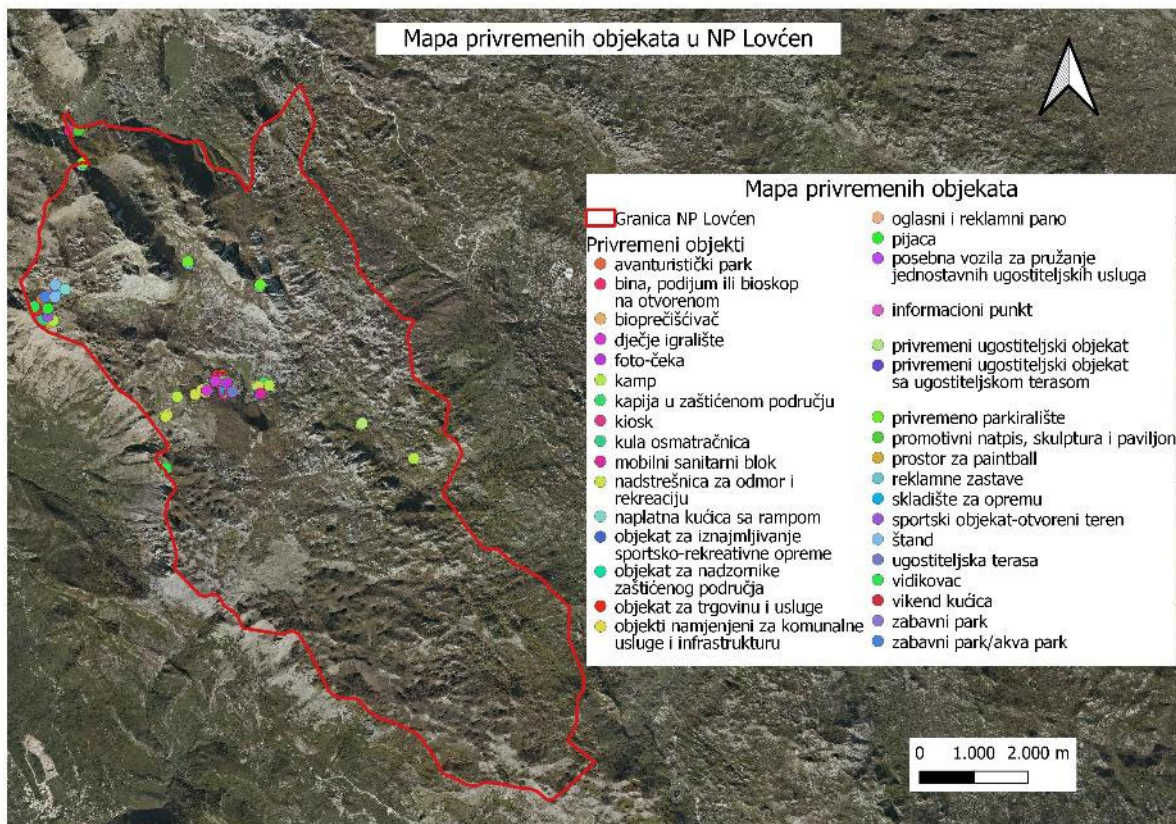
Mapa 15: Distribucija gmizavaca – izvorište Ljubin potok

Mapa 16: Distribucija gmizavaca – Ljubin potok

Mapa 17: Distribucija gmizavaca – Jezero i bukova šuma ispod Jezerskog vrha

Mapa 18: Privremeni objekti